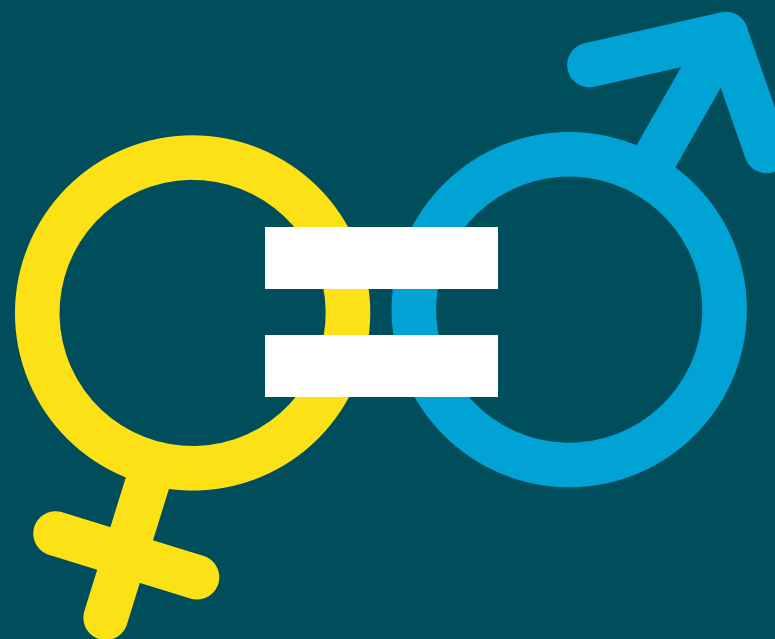

ГЛОССАРИЙ ГЕНДЕРНЫХ
ТЕРМИНОВ

ФАРҲАНГИ ИСТИЛОҲОТИ
ГЕНДЕРӢ

GENDER
GLOSSARY

Составитель:
Вилоят Мирзоева,
Кандидат исторических наук,
Национальный гендерный эксперт

Мураттиб:
Вилоят Мирзоева,
номзади илмҳои таърих,
коршиноси миллии гендерӣ

Compiled by:
Viloyat Mirzoeva,
Candidate of Historical Sciences,
National Gender Expert

ГЛОССАРИЙ ГЕНДЕРНЫХ ТЕРМИНОВ

Настоящий словарь гендерных терминов составлен в рамках деятельности Сети «Жизнь без насилия», созданной в 2021 году, в рамках реализации Программы «Луч света в Таджикистане» - совместной инициативы Европейского Союза и Организации Объединенных Наций по искоренению насилия в отношении женщин и девочек по компоненту «Создание школы гендерных активистов; Разработка стратегии гражданского общества, ведущей к поведенческим изменениям в отношении гендерного насилия, и Реализация инициатив стратегии, направленных на предотвращение насилия в отношении женщин и девочек», реализованной Структурой "ООН-женщины" и национальным партнёром ОО «Гендер и Развитие».

Сеть создана совместно с Коалицией ОО «От равенства юридического – к равенству фактическому».

При составлении словаря автор использовал опубликованные ранее материалы, а именно: словарь гендерных терминов под редакцией А.А. Денисовой (Региональная общественная организация «Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты». М.: Информация XXI век, 2002), изданный по типу энциклопедического, в который вошли словарные статьи 49 исследователей из России и стран ближнего зарубежья;

ФАРҶАНГИ ИСТИЛОҶОТИ ГЕНДЕРӢ

Фарҳанги истилоҳоти гендерии мазкур дар ҷаҳорҷӯбаи ғаёлияти Шабакаи «Ҳаёт бе зӯроварӣ» тартиб дода шудааст. Шабакаи мазкур соли 2021 дар доираи Барномаи «Нури рӯшноӣ дар Тоҷикистон» - барномаи муштараки Иттиҳоди Аврупо ва Созмони Милали Муттаҳид оид ба решакан намудани зӯроварӣ нисбати занону духтарон дар ҷузъи «Ташкили мактаби ғаёлонии гендерӣ; таҳияи стратегияи ҷомеаи шахрвандӣ барои тағйир додани рафтор нисбати зӯроварии гендерӣ ва Амалисозии стратегияҳо барои пешгирии зӯроварӣ нисбати занону духтарон» ташкил ёфта, аз ҷониби сохтори «СММ-Занон» ва шарикони миллии он ТҶ «Гендер ва тараққиёт» амалӣ карда шуд.

Шабака яқоя бо Иттифоқи ТҶ «Аз баробарии ҳуқуқӣ ба баробарии воқеӣ» таъсис дода шудааст.

Муаллиф ҳангоми тартиб додани фарҳанг аз маводи пештар чопшуда, аз ҷумла, фарҳанги истилоҳоти гендерӣ зери таҳрири А.А. Денисова (Ташкилоти ҷамъиятии минтақавии «Шарқ-Ғарб: Лоихаҳои инноватсионии занон». М.: Иттилооти асри XXI, 2002) дар шакли луғати энциклопедӣ, ки моддаҳои луғавӣ 49 маҳаққиқро аз Россия ва мамлакатҳои хориҷии наздик дар бар мегирад; вожаҳои тафсирии истилоҳоти гендерӣ (мураттиб Марям Давлатова) зери таҳрири Вилоят Мирзоева, маҷмӯи мафҳумҳое, ки дар ҳуҷҷатҳои ташкилотҳои гуногуни СММ, шарикони рушд, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи

GENDER GLOSSARY

This dictionary of gender-related terms was compiled as part of the activities of the Life Free of Violence Network, established in 2021. It was created within the framework of the Tajikistan Spotlight Programme, a joint initiative by the European Union and the United Nations aimed at eliminating violence against women and girls. The dictionary falls under the program's component "Establishment of a School of Gender Activists; Development of a Civil Society Strategy Leading to Behavioral Change Regarding Gender-Based Violence; and Implementation of Initiatives to Prevent Violence Against Women and Girls," implemented by UN Women and its national partner, Public Organization "Gender and Development".

The Network was established in collaboration with the coalition of public organizations "From Equality De Jure - to Equality De Facto".

In the compilation of this dictionary, the author used previously published materials, namely: Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova (Regional Public Organization East-West: Women's Innovation Projects, Moscow: Information XXI Century, 2002), published as an encyclopedic dictionary, which included dictionary entries by 49 researchers from Russia and the neighboring countries; Gender Glossary, prepared by Maryam Davlatova, edited by Viloyat Mirzoeva, a conceptual

гендерный глоссарий, подготовленный Марям Давлатовой, под редакцией Вилоят Мирзоевой, понятийный аппарат, данный в документах различных организаций ООН, партнёров по развитию, законах Республики Таджикистан «О предотвращении насилия в семье» от 2013 г., «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации» от 2022 г. и др.

Данный словарь гендерных терминов предназначен для активистов, продвигающих принципы гендерного равенства, преподавателей и студентов, журналистов, представителей органов государственной власти, участников общественных движений, а также в целом для гендерного просвещения таджикистанского общества с целью формирования принятых в мире современных представлений о равенстве женщин и мужчин.

Автор высоко ценит и выражает искреннюю благодарность и признательность Комитету по делам женщин и семьи при Правительстве Республики Таджикистан, Координационному и Экспертному Советам Сети «Жизнь без насилия», Структуре "ООН-женщины" в Таджикистане за практические советы и комментарии, которые позволили сделать данный документ более качественным и доступным для широкого круга пользователей. Отдельная благодарность и выражение признательности за весомый вклад в разработку и редактирование словаря Татьяне Николаевне Бозриковой и Мархабо Латифзода Олими, гендерным экспертам, а также Структуре "ООН-женщины" в Таджикистане за поддержку перевода и публикацию словаря.

пешгирии зӯроварӣ дар оила» аз с.2013, «Дар бораи баробарӣ ва барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз» аз с. 2022 ва ғайра истифода намуд.

Фарҳанги истилоҳоти гендерии мазкур барои ғаълоии пешбаранди принципҳои баробарии гендерӣ, олимони омзорон, донишҷӯён, журналистон, намояндагони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, иштирокчиёни ҳаракатҳои ҷамъиятӣ, инчунин дар маҷмӯъи баланд бардоштани дараҷаи маърифати гендерии ҷомеаи Тоҷикистон бо мақсади ташаккул додани тасаввуроти муносири дар ҷаҳон пазируфташуда дар бораи баробарии занону мардон пешбинӣ гардидааст.

Муаллиф ба Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Шӯрои ҳамоҳангсозӣ ва экспертии Шабаккаи «Ҳаёт бе зӯроварӣ», Сохтори «СММ-Занон дар Тоҷикистон», ки тавассути маслиҳатҳои муфидашон дар таҳияи луғати босифат ва барои доираи васеи истифодабарандагон ғаҳмою дастрас саҳми муҳим гузоштаанд, миннатдории самимӣ баён мекунад. Ба коршиносони гендерӣ Татьяна Николаевна Бозрикова ва Мархабо Латифзода Олимӣ, барои саҳми назаррас дар таҳия ва таҳрири луғат, инчунин ба Сохтори «СММ-Занон дар Тоҷикистон» барои дастгирӣ дар тарҷума ва нашри луғат миннатдории махсус ва изҳори сипосро баён мекунам.

framework given in the documents of various UN organizations, development partners, the Laws of the Republic of Tajikistan "On the Prevention of Domestic Violence" of 2013, and "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination" of 2022, etc.

This dictionary of gender-related terms is intended for activists promoting gender equality, teachers, students, journalists, public officials, social movement participants, and anyone involved in gender education in Tajikistan. Its purpose is to help shape modern, globally recognized ideas about the equality of women and men.

The author expresses deep appreciation and sincere gratitude to the Committee for Women and Family Affairs under the Government of the Republic of Tajikistan, the Coordinating and Expert Councils of the Life Free of Violence Network, and UN Women in Tajikistan for their practical advice and comments. Their contributions significantly improved the quality of this document, making it accessible to a wide range of users. Special thanks to Tatiana Nikolaevna Bozrikova and Marhabo Latifzoda Olimi, gender experts, for their invaluable contributions to the development and editing of this dictionary, and equally to the UN Women Tajikistan for their support in translating and publishing the dictionary.

Адвокация¹	Отстаивание и продвижение интересов	Адвокатсия	Таргибу, ташвик	Advocacy	An activity by an individual or group that aims to influence decisions within political, economic, and social institutions. Advocacy includes activities and publications to influence public policy, laws and budgets by using facts, their relationships, the media, and messaging to educate government officials and the public.
------------------------------	-------------------------------------	-------------------	-----------------	-----------------	--

¹ Википедия

Активизм²	Активное членство в политической партии, группе влияния или родственной политической организации. Исследования выявили общие для активистов тенденции: более высокий социальный статус, большая социальная уверенность и зачастую лучшая информированность. Уровни политического активизма изменяются также в зависимости от обстоятельств. Так, во время политического кризиса в политику вовлекается множество людей, которые в обычных условиях не были активными. Некоторые теоретики доказывают, что в подобных ситуациях высокий уровень активности и слабая информированность участников могут ставить под угрозу «стабильность демократии». Чаще, однако, повышенное участие членов групп низшего статуса (в частности, новых городских социальных движений) оценивается благоприятно.	Фаъолият-ноки	Узвияти фаъолони дар ҳизби сиёсӣ, гурӯҳи таъсиррасон ё дигар таъшилотӣ сиёсӣ.. Тадқиқотҳо барои фаъолон тамоюлҳои умумиро ошкор намуданд, ба монанди: мақоми баландтари иҷтимоӣ, эътимоднокии бештари иҷтимоӣ ва огоҳии бештару хубтар. Дараҷаҳои фаъолнокии сиёсӣ низ вобаста ба вазъият тағйир меёбанд. Масалан, дар вақти бӯҳрони сиёсӣ шахсони зиёде ба сиёсат ворид мешаванд, ки дар вазъиятҳои муқаррарӣ чандон фаъол набуданд. Баъзе назариётчиён. исбот мекунанд, ки дар ҷунин мавридҳо. дараҷаи баланди фаъолнокии ва огоҳии сусти иштирокчиён «устувории демократия»-ро зеро хатар меғузорад. Вале иштироки фаъолонӣ аз ҷониби гурӯҳҳои мақомашон паст (аз он ҷумла ҳаракатҳои иҷтимоӣ ва шаҳрии нав) мусоид арзёбӣ карда мешавад».	Activism³	Active membership in a political party, advocacy group, or related political organization. Research has identified common traits among activists, including higher social status, greater social confidence, and often a heightened awareness of social and political issues. The levels of political activism also vary depending on the circumstances. For example, during a political crisis, many people who were not active under normal circumstances become involved in politics. Some theorists argue that in such situations, a high level of activity and low awareness among participants can jeopardize the stability of democracy. More often, however, the increased participation of members of lower-status groups, particularly in new urban social movements, is evaluated favorably.
Бедность	Это состояние, при котором насущные потребности человека	Камбизоатӣ	Ин вазъиятест, ки дар он талаботи зарурии инсон назар ба	Poverty	It is a state in which a person's basic needs exceed their capacity to meet

² Большой толковый социологический словарь (Collins). Т. 1 (А-О): Пер. с англ. М.: Вече, АСТ, 1999, 544 с.

	превышают его возможности для их удовлетворения. Это определение имеет общий характер, ибо не конкретизирует, что такое насущные потребности. В этом смысле бедность может быть абсолютной (нехватка средств для поддержания физической жизни и здоровья) и относительной (нехватка средств для поддержания принятого в данном обществе уровня жизни). На основе концепции абсолютной бедности рассчитывается прожиточный минимум. Прожиточный минимум - показатель объёма и структуры потребления важнейших материальных благ и услуг на минимально допустимом уровне, обеспечивающем условия поддержания активного физического состояния человека в данном регионе.⁵ По оценкам Всемирного Банка в период между 2000 и 2019 годом, уровень бедности сократился с 83% до 26,3%, на основе оценки обследований уровня жизни (1999 г.) и бюджетов домохозяйств (2019 г.). По данным Правительства РТ к 2023 году уровень бедности снизился до 21,3%.		имконияти қонеъгардони онҳо зиёдтар мебошад. Ин таъриф хусусияти умумӣ дорад, зеро ҷи будани талаботи заруриро мушаххас намегардонад. Ба ин маънӣ камбизоатӣ метавон мутлақ (нарасидани маблағ барои зиндагонӣ ва ниғаҳдори саломатӣ) ва нисбӣ (нарасидани маблағ барои нигоҳ доштани дараҷаи ҳаёти дар ҳамон ҷомеа қабулшуда) бошад. Дар асоси концепсияи камбизоатии мутлақ ҳадди ақали зиндагӣ ҳисоб карда мешавад. Ҳадди ақали зиндагӣ нишондиҳандаи ҳаҷм ва сохтори истеъмоли муҳимтарин неъматҳои моддӣ ва хизматрасониҳост, ки дар сатҳи ҳадди ақали ҷоиш барои нигоҳдори вазъи ғаъоли ҷисмонии инсон дар минтақаи мушаххас шароит муҳайё мекунад² Тибқи арзёбии Бонки Ҷаҳонӣ дар асоси ташхиси сатҳи зиндагонӣ (с. 1999) ва буҷетҳои хонаводаҳо (с. 2019) дар давраи байни солҳои 2000 ва 2019 камбизоатӣ аз 83% то 26,3% коҳиш ёфт, Тибқи маълумоти Ҳукумати ҚТ ба соли 2023 сатҳи камбизоатӣ то 21,3% коҳиш ёфт.		them. This definition is general because it does not specify what basic needs are. In this sense, poverty can be absolute (lack of means to maintain physical life and health) or relative (lack of means to maintain the standard of living accepted in a given society). The subsistence minimum is calculated based on the concept of absolute poverty. It is an indicator that reflects the quantity and structure of essential goods and services consumed at a minimally acceptable level, ensuring that a person in a given region can maintain an active physical condition. The World Bank estimates that between 2000 and 2019, the poverty rate fell from 83% to 26.3%, based on estimates from the Living Standards Survey (1999) and Household Budget Survey (2019). According to the Government of Tajikistan, by 2023, the poverty rate had decreased to 21.3%.
--	---	--	--	--	---

⁵ For more details, see *Poverty Assessment in Tajikistan: Methodological Note*, prepared by the Agency on Statistics under the President of the Republic of Tajikistan, with technical support from the Ministry of Economic Development and Trade of the Republic of Tajikistan and the Wo

Брак	Это юридически оформленный, свободный, добровольный союз мужчины и женщины, направленный на создание семьи и порождающий для них взаимные права и обязанности. Согласно Семейному Кодексу РТ статья 1.п.3. признается брак, заключенный только в государственных органах записи актов гражданского состояния. Брак, заключенный по религиозным обрядам, не имеет правового значения. В семейных отношениях и при расторжении брака супруги равноправны. Многобрачие запрещается (Конституция РТ, статья 33). Вместе с тем, во многих странах мира все еще существует такое явление, как "многобрачие" (полигамия) - то есть полигиния (когда мужчина может быть женат более чем на одной женщине одновременно, термин широко известен как многоженство), или, что гораздо реже – полиандрия (когда женщина может быть замужем более чем за одним мужчиной одновременно).	Издивоч	Ин иттиҳоди аз лиҳози ҳуқуқӣ ба расмият даровардашудаи озод ва ихтиёрии мардон ва занон мебошад, ки барои барпо намудани оила равона гардида, ба онҳо ҳуқуқу уҳдадориҳои тарафайнро муқаррар мекунад. Мутобиқи Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, фасли 1.м.3. Танҳо он никоҳе эътироф карда мешавад, ки дар мақомоти давлатии сабти асноди ҳолати шахрвандӣ ба ҷо оварда шудааст. Ақди никоҳе, ки бо расму оини динӣ сурат гирифтааст, эътибори қонунӣ надорад. Дар муносибатҳои оилавӣ ва ҳангоми бекор кардани ақди никоҳ зану шавҳар ҳуқуқҳои баробардоранд. Бисёрзанӣ манъ аст (Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, моддаи 33). Дар баробари ин бисёрникоҳӣ (полигамия) ҷой дорад, яъне полигиния (вақте ки мард метавонад ҳамзамон бо зиёда аз як зан издивоч кунад, ин истилоҳ чун бисёрзанӣ маъруф аст), ё баъзан полиандрия низ дучор мешавад (вақте ки зан метавонад ҳамзамон бо зиёда аз як мард издивоч намояд).	Marriage	It is a legally formalized, free, and voluntary union between a man and a woman, aimed at creating a family and giving rise to mutual rights and obligations. Under Article 1, Paragraph 3, of the Family Code of Tajikistan, only marriages recorded in the state civil registry offices are recognized. A marriage concluded under religious rites has no legal effect. The spouses are equal in family relations and the dissolution of marriage. Polygamy is prohibited (Constitution of Tajikistan, Article 33). However, in many countries, there is still the phenomenon of polygamy (plural marriage), which includes polygyny (when a man can be married to more than one woman at a time) and, much more rarely, polyandry (when a woman can be married to more than one man at a time).
Виктимизация (лат. victima — жертва)	Это процесс, в результате которого человек становится жертвой преступления или несправедливого обращения. Другими словами, это когда кто-то	Қурбонишавӣ	Ин равандест, ки дар он инсон қурбон мешавад. Ба ибораи дигар, ин ҳолатест, ки як нафар мавриди зӯроварӣ, фиреб ва ё дигар намуди таъсири манфӣ	Victimization (Latin "victima" — victim)	This is the process by which a person becomes a victim of crime or unfair treatment. In other words, it is when someone is subjected to violence, deception, or other kind of

	подвергается насилию, обману или другому виду негативного воздействия, из-за чего он страдает физически, эмоционально или материально. То есть, это конечный результат действий преступника по отношению к жертве. Также существует такое понятие как виктимность. Это склонность человека становиться жертвой преступления или агрессии из-за определенных качеств или поведения. Важно помнить, что наличие факторов виктимности не означает, что человек виноват в том, что с ним произошло. Ответственность за преступление всегда лежит на преступнике.		қарор дорад, ки боиси уоқубатҳои ҷисмонӣ, раванӣ молиявӣ мегардад. Яъне, ин натиҷаи ниҳои амалҳои ҷинояткор нисбати қурбонӣ мебошад. Инчунин мафҳуми қурбонпазирӣ вучуд дорад. Ин хислати муайяни инсон, ки боиси қурбонии ҷиноят ва ё таҷовуз гардидани ӯ мегардад. Дар хотир доштан муҳим аст, ки мавҷудияти омилҳои қурбоншавӣ маънои онро надорад, ки шахс барои ҳодисаи бо ӯ руҳдода гунаҳкор аст. Ҷавобгарӣ барои ҷиноят ҳамеша ба дӯши ҷинояткор аст.		negative impact in a way that causes them to suffer physically, emotionally, or financially. It is the result of the perpetrator's actions towards the victim. There is also a concept known as victimhood. This refers to the propensity of a person to become a victim of crime or aggression because of certain qualities or behaviors. It is important to remember that the presence of victimhood factors does not mean that the person is to blame for what happened to them. The responsibility for the crime always lies with the perpetrator.
Виктимность	Физические, психологические, психические и социальные черты человека, которые могут его сделать более предрасположенным стать жертвой. Большинство людей наделены такими качествами, как: доверчивость, покорность, внушаемость, неумение отстаивать свои права. По большей части это не худшие качества. Однако именно они в некоторых ситуациях могут сыграть не в пользу человека. Это, как правило, приобретённые черты, никто из нас не рождается жертвой. Существует два вида виктимного	Қурбонпазирӣ	Хислатҳои ҷисмонӣ, психологӣ, рӯҳӣ ва иҷтимоии инсон, ки метавонанд ба қурбонпазиртар шудани ӯ мусоидат намоянд. Аксарияти одамон дорои чунин хислатҳо мебошанд: зудбоварӣ, фармонбардорӣ, талқинпазирӣ, ҳимоя карда натавонистани ҳуқуқҳои худ. Аслан инҳо хислатҳои бад нестанд, лекин дар баъзе ҳолатҳо метавонанд ба манфиати шахс кор накунанд.. Инҳо, одатан, хислатҳои муҳассал (модарзод) мебошанд, ягон кас қурбонӣ таваллуд намешавад. Ду намуди рафтори қурбонпазирона вучуд дорад:	Victimhood	A person's physical, psychological, mental, and social traits that can make them more prone to becoming a victim. Most people are endowed with qualities such as gullibility, submissiveness, suggestibility, and an inability to assert their rights. For the most part, these are not the worst qualities. However, in some situations, these traits can play in favor of a person. These are usually acquired traits; none of us is born a victim. There are two types of victimization behavior: 1) Conciliatory behavior, when a person consciously agrees and

	поведения: 1) Соглашательское, когда человек осознанно соглашается, смиряется с ролью жертвы. Он ждёт в отношении себя насилие, грубость, оскорбления. Чаще всего это люди неуверенные в себе, робкие, доверчивые, неготовые принимать ответственность за свою жизнь. Они могут даже боготворить, превозносить насильника, преступника, считая его сильной личностью. Жертва, как правило, уверена в своей никчёмности. Также ей свойственно обижаться на весь мир, постоянно жаловаться и 2) Вызывающее, демонстративное поведение. Поведение подразумевает проявление агрессивности, провоцирование преступника. Так могут вести себя подростки и люди, которые сами любят обижать тех, кто слабее. То есть человек сам склонен к жестокости и подавлению. Но в ситуации, когда он сталкивается с сильной личностью, он встаёт в позицию жертвы.		1) Рафтори мутеона, вақте ки инсон бо нақши қурбонӣ розӣ мешавад ва муросо мекунад. Ӯ нисбати худ зӯроварӣ, дағалӣ ва таҳқирро интизор аст. Чунин одамон аксар вақт ба худ эътимод надоранд, бечӯрҷату зудбовар мешаванд, тайёр нестанд масъулияти ҳаётро ба зиммаи худ гирифтанд. Онҳо метавонанд шахси зӯроварикунада ва ҷинойткорро парастӣш кунанд ва ба осмон бардоранд, ӯро шахсияти тавоно ҳисоб кунанд. Қурбонӣ, одатан, худро ҳақиру нотавон ҳис мекунад. Инчунин ба ӯ ранҷиш аз дунё ва доимо шиква кардан хос аст. 2) Рафтори ангишидиҳанда, намоишкорона. Чунин рафтор ҷинойткорро ба содир намудани таҷовуз таҳриқ менамояд. Наврасон ва шахсоне, ки ҳудашон ранҷондани аз худ заифтарҳоро дӯст медоранд, чунин рафтор мекунаанд. Яъне ҳуди шахс ба бераҳмӣ ва фишороварӣ майл дорад. Аммо, вақте ки бо шахсияти тавоное дучор мешавад, мавқеи қурбониро мегирад.		resigns themselves to the role of victim. They expect violence, rudeness, and insults. Most often, these are people who are insecure, timid, gullible, and not ready to take responsibility for their lives. They may even idolize or exalt the rapist or criminal, considering them a strong personality. The victim, as a rule, is sure of their worthlessness. It is also characteristic of the victim to resent the whole world and to complain constantly; and 2) Defiant, demonstrative behavior. This behavior implies aggressiveness and provokes the perpetrator. Teenagers and people who themselves like to offend those who are weaker can behave this way. That is, the person themselves is prone to cruelty and suppression. But in a situation where they face a strong personality, they get into the position of a victim.
--	---	--	---	--	--

Виктимблейминг⁶	Термин происходит от английского слова Victim blaming, т.е. обвинение жертвы- явления, когда жертве преступления, несчастного случая, болезни или любого вида насилия вменяется вина или частичная вина за совершённое в отношении неё нарушение или произошедшее несчастье. Другими словами, виктимблейминг — термин, обозначающий перекладывание на жертву насилия (физического, эмоционального, сексуального) ответственность за произошедшее. «Сама виновата», «Не надо было провоцировать», «О чем ты думала» — подобного рода фразы заставляют пострадавшего человека испытывать стыд и вину за то, что с ним произошло.		Истилоҳ аз калимаи англисии Victim blaming, яъне айбдор кардани ҷабрдида - падидаест, ки худи ҷабрдидаи ҷиноят, садама, беморӣ ё ҳама намуди зӯроварӣ ба гунаҳкорӣ ё қисман гунаҳкорӣ барои қонуншикании алайҳи ӯ содиршуда ё бадбахтии руҳдода айбдор карда мешавад. Ба ибораи дигар, виктимблейминг – истилоҳест, ки ба интиқол додани масъулият барои ҳодисаи ба ҷабрдидаи зӯроварӣ (ҷисмонӣ, эмотсионалӣ, ҷинсӣ) руҳдода ба худи ҷабрдида рабт дода мешавад. "Ин айби худат аст", "Шумо набояд иғво мекардед", "Чиро фикр мекардӣ" - ин гуна ибораҳо шахси осебдидаро барои ҳодисаи ба ӯ рӯйдода шарманда ва гунаҳкор мекунад.	Victim Blaming⁷	That is, blaming the victim — a phenomenon when the victim of a crime, accident, illness, or any type of violence is blamed or partially blamed for the offense or mishap committed against them. In other words, victim blaming is the term for shifting responsibility for the abuse (physical, emotional, sexual) onto the victim. "It's your fault," "You shouldn't have provoked it," and "What were you thinking" — these kinds of phrases make the victim feel ashamed and guilty for what happened to them.
Власть⁹	Способность отдельных индивидов или членов групп достигать определенных целей и реализовывать свои интересы. Власть - неотъемлемая часть любых человеческих отношений. Многие конфликты в обществе происходят из-за борьбы за власть, поскольку от того, какой властью обладают индивиды или	Ҳокимият	Қобилияти фардҳои алоҳида ё аъзои гурӯҳҳо барои ба даст овардани ҳадафҳои муайян ва амалӣ намудани манфиатҳои худ. Ҳокимият – қисми ҷудонашавандаи ҳама гуна муносибатҳои инсонист. Сабаби асосии аксарияти низоъҳо дар ҷомеа мубориза барои ҳокимият мебошад, зеро имконияти дар	Power¹⁰	The ability of individuals or members of groups to achieve certain goals and realize their interests. Power is an integral part of any human relationship. Many conflicts in society arise because of the power struggle, as the ability to realize their interests in practice depends on the power that individuals or groups have.

15. Википедия

⁹ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / Региональная общественная организация "Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты". М.: Информация XXI век, 2002. с.11.¹⁰ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, Regional Public Organization East-West: Women's Innovation Projects, Moscow: Information XXI Century, 2002, p. 11.

	группы, зависит возможность реализации их интересов на практике. После Третьей Всемирной конференции по положению женщин в Найроби в 1985 г. как обозначение политической стратегии продвижения интересов женщин получило распространение понятие EMPOWERMENT, что переводится в различных источниках как расширение возможностей женщин или усиление влияния женщин на характер власти. При этом авторы концепции рассматривают власть как широкие возможности социального действия - право доступа к ресурсам и контроля над ними, возможность принимать решения, обладающие трансформационным потенциалом, во всех сферах деятельности и на всех уровнях.		амал татбиқ намудани манфиатҳо аз бисёр ҷиҳат ба он вобаста аст, ки фард ё гурӯҳ дорои чи гуна ҳокимият мебошад. Соли 1985 баъди Конференсияи Сеюми Умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон дар Найроби мафҳуми EMPOWERMENT, ки дар манбаъҳои гуногун чун васеъ намудани имкониятҳои занон ё таъсиррасонии бештари занон ба хусусиятҳои ҳокимият тарҷума мешавад, ба сифати роҳнамои стратегияи сиёсии пешбурди манфиатҳои занон паҳн гардид. Илова бар ин, муаллифони концепсия ҳокимиятро чун имконияти васеи амали ҷаҳонӣ – ҳуқуқи дастрасӣ ба захираҳо ва назорат ба онҳо, имконияти қабули қарорҳои, ки метавонанд дар ҳамаи соҳаҳои фаъолият ва дар ҳамаи сатҳҳо дигаргуниҳои кулӣ ба вуҷуд оранд, арзёбӣ менамоянд.		After the Third World Conference on Women in Nairobi in 1985, the concept of empowerment became widespread as a designation of a political strategy for promoting women's interests. Various sources interpret this term as extending women's abilities or strengthening women's influence on the nature of power. In this case, the authors of the concept consider power as broad opportunities for social action — the right of access to resources and control over them, and the ability to make decisions with transformative potential in all spheres of activity and at all levels.
Вредная практика	Результат гендерного неравенства и дискриминационных социальных, культурных и религиозных норм, а также традиций, которые влияют на положение женщин в семье, общине и обществе и регулируют свободу женщин, в том числе их сексуальность. Хотя некоторые культурные нормы и практика расширяют	Таҷрибаи зиёновар	Натиҷаи нобаробарии гендерӣ ва меъёрҳои таъбизии ҷаҳонӣ, фарҳангӣ ва динӣ, инчунин анъанаҳои, ки ба вазъи занон дар оила, ҷомеа ва ҷамъият таъсир расонда, озодии занон, аз ҷумла шахвонияти онҳоро танзим менамоянд. Ҳарчанд ки баъзе меъёру таҷрибаҳои фарҳангӣ	Harmful Practices ¹¹	The result of gender inequality and discriminatory social, cultural, and religious norms and traditions that affect women's position in the family, community, and society, and regulate women's freedom, including their sexuality. While some cultural norms and practices empower women and promote their human rights, other

¹¹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, Regional Public Organization East-West: Women's Innovation Projects, Moscow: Information XXI Century, 2002, p. 11.

	возможности женщин и поощряют их права человека, другие традиционные установки часто используются также для оправдания насилия в отношении женщин. Среди многих вредных практик, следует отметить ранние и принудительные браки. В Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, принятой в 1979 году, содержится призыв ко всем государствам-участникам принимать все соответствующие меры, включая законодательные, для изменения или отмены действующих законов, постановлений, обычаев и практики, которые представляют собой дискриминацию в отношении женщин (статья 2 f). Кроме того, в Конвенции содержатся конкретные положения, касающиеся принудительных браков (статья 16. 1b) и ранних браков (статья 16.2). Государствам-участникам предлагается принять все необходимые меры, включая законодательные, для установления минимального возраста вступления в брак (статья 16. 2). В Таджикистане установлен минимальный возраст вступления в брак с 18 лет. Согласно мировым стандартам, заключение брака до 18 лет приравнивается к категории «ранний		имкониятҳои занонро васеъ намуда, ҳуқуқҳои инсонии онҳоро дастгирӣ намоянд ҳам, вале дигар ақидаҳои анъанавӣ барои ҳақ баровардани зӯроварӣ нисбати занон истифода бурда мешаванд. Дар байни бисёр амалҳои зарарнок никоҳҳои бармаҳал ва маҷбуриро қайд кардан мумкин аст. Дар Конвенсия оид ба барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон, ки соли 1979 қабул шудааст, аз ҳамаи давлатҳои иштирокчи даъват ба амал оварда мешавад, ки барои тағйир додан ё бекор кардани қонунҳо ва қарорҳои амалкунанда, урфу одат ва амалҳое, ки нисбати занон таъбиз ба шумор мераванд, ҳамаи чораҳои дахлдор, аз ҷумла чораҳои қонунгузориро татбиқ намоянд (моддаи 2 f). Ғайр аз ин дар Консепсия оид ба никоҳҳои маҷбури (моддаи 16. 1b) ва никоҳҳои бармаҳал (моддаи 16.2) муқаррароти мушаххас вучуд доранд. Ба давлатҳои иштирокчи пешниҳод карда мешавад, ки барои муқаррар намудани синни поёнии никоҳӣ тадбирҳои зарурӣ, аз ҷумла тадбирҳои қонунгузорӣ андешанд (моддаи 16. 2). Дар Тоҷикистон синни никоҳӣ аз 18-солагӣ муқаррар		traditional attitudes are often used to justify violence against women. Among the many harmful practices, early and forced marriages are notable. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, adopted in 1979, calls upon all States parties to take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs, and practices which constitute discrimination against women (Article 2(f)). In addition, the Convention contains specific provisions on forced marriage (Article 16.1(b)) and early marriage (Article 16.2). States parties are encouraged to take all necessary measures, including legislation, to establish a minimum age of marriage (Article 16.2). In Tajikistan, the minimum age of marriage is set at 18 years of age. According to international standards, marriage before the age of 18 is equated to the category of "early or child marriage" and is defined as a "harmful practice". It is believed that for a person (bride or groom) married before the age of 18, a number of negative consequences are possible, including increased risks of maternal and child mortality and limited access to education, which, as a consequence,
--	---	--	--	--	---

	или детский брак» и определено как «вредная практика». Считается, что для стороны (невеста или жених), вступившей в брак до 18 лет возможны ряд негативных последствий, в том числе повышающих риски материнской и детской смертности, ограничивающих доступ к образованию и, как следствие, потенциально сужающих возможности данного индивида на рынке труда.		карда шудааст. Тибқи стандартҳои ҷаҳонӣ, бастанӣ ақди никоҳ то 18-солагӣ ба гурӯҳи «никоҳҳои бармаҳал ё кӯдакона» баробар карда, «амали зарарнок» дониста мешавад. Чунин ҳисобида мешавад, ки барои тарафҳо (тарафи келин ё домод), ки то 18-солагӣ ба никоҳ даромадаанд, як қатор оқибатҳои манфӣ таҳдид мекунад, аз ҷумла: хатари фавти модар ё кӯдак, душворгардидани дастрасӣ ба таҳсил ва маҳдудшавии имкониятҳои шахс дар бозори меҳнат.		potentially narrows the opportunities of this individual in the labor market.
Всемирные конференции по положению женщин¹²	Четыре конференции, созванные ООН с 1975 по 1995 гг., которые помогли поставить проблему равенства полов в центр внимания мирового сообщества. Конференции объединили людей всего мира для достижения ряда общих целей, выработав эффективный план действий по улучшению положения женщин во всех сферах общественной и частной жизни во всех странах. На момент основания ООН в 1945 году из 51 страны - первых членов Организации - только в 30 странах женщинам обеспечивались равные с мужчинами избирательные права. В Уставе ООН специально	Конференсияҳои умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон	Чор конференсияе, ки аз соли 1975 то соли 1995 СММ даъват намудааст, барои масъалагузорию мушкилоти баробарии ҷинсҳо дар маркази диққати ҷомеаи ҷаҳонӣ кӯмак намудаанд. Конференсияҳо нақшаи самараноки амалҳоро барои беҳтар намудани вазъи занон дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ ва шахсӣ таҳия намуда, одамони тамоми ҷаҳонро барои ба даст овардани мақсадҳои умумӣ муттаҳид намуданд. Дар лаҳзаи таъсисёбии СММ (соли 1945) аз 51 мамлакат – аввалин аъзои Созмон – танҳо дар 30 мамлакат занҳо дар	World Conferences on Women¹³	The four conferences convened by the United Nations from 1975 to 1995, which helped put the issue of gender equality in the spotlight of the global community. The conferences brought people from around the world together to achieve a set of common goals, creating an effective plan of action to improve the status of women in all spheres of public and private life in all countries. At the time of the founding of the UN in 1945, out of 51 countries — the first members of the Organization — only 30 provided women with equal voting rights as men. The UN Charter specifically provides for

¹² Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / Региональная общественная организация "Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты". М.: Информация XXI век, 2002. с.11.

	предусмотрены равные права мужчин и женщин, продемонстрирована вера в фундаментальные права человека, достоинство и ценность человеческой личности. До этого ни в одном международном документе специально не акцентировалась принадлежность к одному из полов как основание для дискриминации. В течение первых трёх десятилетий работа ООН по решению проблем женщин сосредоточивалась, в первую очередь, на определении юридических и гражданских прав женщин и на сборе информации о положении женщин во всем мире. Но со временем становилось все более очевидным, что одних законов недостаточно для обеспечения женщинам равных прав. Поэтому по инициативе ООН были созваны четыре всемирные конференции по положению женщин. Стратегии и планы действий по улучшению положения женщин, разрабатываемые на этих конференциях, прошли в своём развитии несколько этапов - от взгляда на женщин почти исключительно с точки зрения их потребностей в развитии до признания их существенного вклада в процесс развития в целом, стремления к расширению их прав и возможностей полноценного		баробари мардҳо соҳиби ҳуқуқҳои интихоботӣ буданд. Дар Оинномаи СММ ҳуқуқҳои баробари мардон ва занон, ҳуқуқҳои бунёдии инсон, шарафу номус ва арзишҳои инсонии шахсият махсус пешбинӣ гардидаанд. То ин вақт дар ягон ҳуҷҷати байналмилалӣ мансубият ба яке аз ҷинсҳо чун асос барои таъйин мавриди таваҷҷуҳи махсус қарор нагирифта буд. Дар давоми се даҳсолаи аввал фаъолияти СММ оид ба ҳалли мушкилоти занон дар навбати аввал ба муайян кардани ҳуқуқҳои юридикӣ ва шахрвандии занон ва ба ҷамъовари маълумот дар бораи вазъи занон дар тамоми ҷаҳон нигаронида шуда буд. Вале бо мурури замон маълум гардид, ки барои бо ҳуқуқҳои баробар таъмин намудани занон фақат як ҳуди қонунҳо кофӣ нестанд. Бинобар ин бо ташаббуси СММ чор конференсияи умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон даъват карда шуд. Стратегия ва нақшаҳои амалиёт барои беҳтар намудани вазъи занон, ки дар ин конференсияҳо таҳия карда шуданд, яқинд марҳалаи рушдро аз сар гузаронданд – аз таваҷҷуҳ ба занон қариб мутлақо аз нуқтаи назари талаботи онҳо	the equal rights of men and women, demonstrating faith in fundamental human rights, dignity, and the value of the human person. Prior to this, no international document had specifically emphasized sex as a ground for discrimination. For the first three decades, the UN's work on women's issues focused primarily on defining women's legal and civil rights and collecting information on the status of women around the world. However, as time went on, it became increasingly clear that laws alone were not enough to ensure equal rights for women. Therefore, four world conferences on women were convened at the initiative of the UN. The strategies and action plans for the advancement of women that emerged from these conferences have evolved through several stages: from viewing women almost exclusively in terms of their development needs, to recognizing their significant contribution to the development process as a whole, to striving to empower them and enable them to participate fully in all spheres of activity at all levels.
--	--	--	---	---

	участия во всех сферах деятельности на всех уровнях.		ба рушд то эътирофи саҳми калони онҳо умуман дар раванди рушд, кӯшиши васеъ намудани ҳуқуқи имкониятҳои онҳо барои иштирок дар ҳамаи соҳаҳои фаъолият дар ҳамаи сатҳҳо.		
Первая Всемирная конференция по положению женщин	Была созвана в Мехико в 1975 году, объявленном Международным годом женщин с целью напомнить мировому сообществу о том, что дискриминация в отношении женщин оставалась нерешенной проблемой во многих странах мира. Период 1976-1985 годы по требованию конференции и при поддержке ООН был объявлен Десятилетием женщин ООН. Эти события положили начало всемирному диалогу с целью улучшения положения женщин. Участники Генеральной Ассамблеи определили три ключевые задачи, ставшие впоследствии основными направлениями работы ООН по решению проблем женщин: полное гендерное равенство и ликвидация дискриминации по признаку пола; вовлечение женщин в процесс развития и их полноправное участие в этом процессе; увеличение вклада женщин в укрепление мира во всем мире. Участники конференции	Конференсия якуми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон	Дар Мехико соли 1975, ки Соли Байналмилалии Занон эълон шуда буд, бо мақсади ба ҷомеаи ҷаҳонӣ хотиррасон намудани он ки мушкилоти таъбиз нисбати занон дар бисёр мамлакатҳои ҷаҳон ҳанӯз ҳам ҳал нашудааст, даъват карда шуд. Бо талаби конференсия ва бо дастгирии СММ давраи солҳои 1976-1985 Даҳсолаи занони СММ эълон карда шуд. Ин воқеаҳо ба муколамаи умумиҷаҳонӣ ҷиҳати беҳтар намудани вазъи занон замина гузоштанд. Иштирокчиёни Маҷмааи Умумӣ се вазифаи асосиеро муайян намуданд, ки баъдтар ба самтҳои асосии қори СММ оид ба ҳалли мушкилоти занон табдил ёфтанд: баробарии пурраи гендерӣ ва барҳам додани таъбиз аз рӯи аломати ҷинс; ҷалб намудани занон ба раванди рушд ва иштироки комилҳуқуқи онҳо дар ин раванд; афзун гардондани саҳми занон дар таҳкими сулҳ дар тамоми ҷаҳон. Иштирокчиёни конференсия аз ҳукуматҳо даъват ба амал оварданд, ки барои таъмини	First World Conference on Women	The First World Conference on Women was convened in Mexico City in 1975, the International Year of Women, to remind the global community that discrimination against women remained an unresolved problem in many countries. The period from 1976 to 1985, at the request of the conference and with the support of the United Nations, was declared the UN Decade for Women. These events launched a global dialogue for the advancement of women. Participants in the General Assembly identified three key objectives that later became the main directions of the UN's work on women's issues: full gender equality and the elimination of discrimination on the grounds of sex; women's involvement and full participation in the development process; and increasing women's contribution to strengthening global peace. The conference called on governments to develop national strategies, goals, and priorities to ensure women's equal participation in the development process. In addition to the existing Division (now

	призвали правительства разработать национальные стратегии и определить цели и приоритеты для обеспечения равноправного участия женщин в процессе развития. В дополнение к уже существующему Отделению (в настоящее время Департаменту) по улучшению положения женщин, в ходе конференции в Мехико было инициировано создание в системе ООН Международного учебного и научно-исследовательского института по улучшению положения женщин и Фонда ООН для развития в интересах женщин (ЮНИФЕМ). Женщинами также был организован параллельный Форум неправительственных организаций. Между собравшимися на Форуме женщинами возникли острые разногласия, отразившие политические и экономические реалии того времени. Так, женщины из стран социалистического блока проявили наибольшую заинтересованность в вопросах мира, в то время как женщины из стран Запада делали акцент на равенстве, а женщины из развивающихся стран отдали приоритет проблемам развития. Тем не менее, форум инициировал процесс,		иштироки баробарҳуқуқи занон дар раванди рушд стратегияҳои миллӣ ва ҳадафу самтҳои афзалиятнокро муайян кунанд. Дар рафти конференсия пешниҳод карда шуд, ки дар системаи СММ илова ба Шӯъбаи (ҳоло Департаменти) аллакай вучуддошта оид ба беҳтар намудани вазъи занон Институти байналмилалии таълимӣ ва илмию тадқиқотӣ оид ба беҳтар намудани вазъи занон ва Фонди СММ барои рушд ба манфиати занон (ЮНИФЕМ) таъсис дода шавад. Занҳо низ ҳамзамон Форуми ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ ташкил намуданд. Дар байни қанони дар Форум ҷамъомада ақидаҳои ба якдигар муҳолифе пайдо шуданд, ки ҳаёти сиёсӣ иқтисодӣ ҳамон давраро инъикос мекарданд. Масалан, занҳо аз мамлакатҳои социалистӣ бештар ба масъалаҳои сулҳу осоиш, занҳо аз мамлакатҳои ғарб ба масъалаҳои баробарӣ, занҳо аз мамлакатҳои рушдбанда бошанд, ба мушкилоти рушд тавачҷӯх зоҳир мекарданд. Бо вучуди ин Форум равандро роҳандозӣ намуд, ки баъдтар ба муттаҳидсозии ҳаракати занон ёрӣ расонд ва дар охири Даҳсолаи қанони СММ ба раванди интернатсионалӣ табдил ёфт. Форум инчунин ба ТҶХ барои кушодани роҳҳои ҳамкории бо		Department) for the Advancement of Women, the Mexico City Conference initiated the establishment of a UN system-wide International Research and Training Institute for the Advancement of Women, and the UN Development Fund for Women (UNIFEM). A parallel Forum of Non-Governmental Organizations was also organized by women. Sharp disagreements arose among the women gathered at the Forum, reflecting the political and economic realities of that time. For example, women from the socialist bloc countries showed the greatest interest in issues pertaining to global peace, while women from Western countries emphasized equality, and women from developing countries prioritized development issues. Nevertheless, the Forum initiated a process that subsequently helped consolidate the women's movement, which by the end of the UN Decade of Women had become truly international, and also helped NGOs open up ways to cooperate with the UN and ensure the participation of women in the UN policy-making process.
--	--	--	--	--	--

	который впоследствии помог консолидировать женское движение, ставшее к концу Десятилетия женщин ООН подлинно интернациональным, а также помог НПО открыть пути сотрудничества с ООН и обеспечить участие женщин в процессе выработки политики ООН.		СММ ва таъмини, иштироки занон дар раванди таҳияи сиёсати СММ кумак намуд		
Вторая Всемирная конференция по положению женщин	Была созвана в Копенгагене в 1980 году для анализа и оценки выполнения Всемирного плана действий, принятого на Первой Всемирной конференции по положению женщин в Мехико в 1975 году. В конференции принимали участие представители 145 стран -членов ООН. Важной вехой в период между этими конференциями было принятие Генеральной Ассамблеей в декабре 1979 года Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, получившей название, Женская конвенция или Билль о правах женщин. В ходе Копенгагенской конференции было признано несоответствие между гарантированными правами и умением женщин пользоваться ими. Для решения этой проблемы участники конференции выделили три проблемные области, где были необходимы специальные меры: равный доступ к образованию,	Конференсия дуҷуми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон	Соли 1980 дар Копенгаген барои таҳлил ва арзёбии иҷрои Нақшаи умумиҷаҳонии амалиёт, ки дар Конференсияи якуми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон дар Мехико (соли 1975) қабул гардида буд, даъват карда шуд. Дар конференсия намояндагони 145 мамлакат –и аъзои СММ иштирок намуданд. Падидаи муҳим дар давраи байни ин конференсияҳо, моҳи декабри соли 1979 қабули Конвенсия оид ба барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз нисбати занон аз ҷониби Маҷмааи Умумӣ буд, ки он Конвенсияи Занон ё Билл дар бораи ҳуқуқҳои занон ном гирифт. Дар рафти Конференсияи Копенгаген эътироф карда шуд, ки дар байни ҳуқуқҳои кафолатдодашуда ва маҳорати занон дар истифодаи онҳо номувофиқатӣ вуҷуд дорад. Барои ҳалли мушкилоти мазкур иштирокчиёни конференсия се соҳаи мушкилотнокро ҷудо	Second World Conference on Women	The Second World Conference on Women was convened in Copenhagen in 1980 to review and assess the implementation of the World Plan of Action adopted at the First World Conference on Women in Mexico City in 1975. The conference was attended by representatives of 145 UN member states. An important milestone between these conferences was the adoption by the General Assembly in December 1979 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, also known as the Women's Convention or the Women's Bill of Rights. At the Copenhagen Conference, it was acknowledged that there was a disparity between the rights guaranteed to women and their ability to exercise those rights. To address this issue, the conference identified three priority areas requiring special measures: equal access to education, employment opportunities, and adequate health care.

	возможность трудоустройства и надлежащее медицинское обслуживание.		намуданд, ки андешидани тадбирҳои махсусро талаб меку- нанд: дастрасии баробар ба таҳсил, имкони ба кор даромадан ва хизматрасонии босифати тиббӣ.		
Третья Все- мирная кон- ференция по положению женщин	«Всемирная конференция для об- зора и оценки достижений Деся- тилетия женщин ООН: равенство, развитие и мир» состоялась в Найроби в 1985 году. Парал- лельно проходил Форум НПО, участники которого оценили кон- ференцию как акт «рождения ми- рового феминизма». Перспективные стратегии на пе- риод до 2000 года, разработан- ные и единогласно принятые 157 странами-участницами ООН, яви- лись усовершенствованным про- ектом плана по улучшению поло- жения женщин до конца столетия и новым этапом в борьбе за ген- дерное равенство. Участие жен- щин в принятии решений и до- ступ к управлению всеми сфе- рами человеческой деятельности были признаны не только их за- конным правом, но и обще- ственно-политической необходи- мостью. В основе документа - ряд меро- приятий, направленных на дости- жение гендерного равенства на национальных (государственных) уровнях. Правительства должны были определить свои	Конферен- сия сеюми уму- миҷаҳонӣ оид ба вазъи занон	Соли 1985 дар Найроби «Конфе- ренсияи Умумиҷаҳонӣ барои тавзеҳ ва арзёбии дастовардҳои Даҳсолаи занони СММ: ба- робарӣ, рушд ва сулҳ» баргузор гардид. Ҳамзамон Форуми ТҲҲ ташкил карда шуд, ки иштирокчи- ёни он конференсияро чун да- лели «тавлиди феминизми ҷаҳонӣ» арзёбӣ намуданд. Стратегияҳои баландмуддат барои давраи то соли 2000, ки 157 мамлакат .-иштирокчиҳои СММ якдилона таҳия ва қабул карданд, лоиҳаи муқаммали нақшаи беҳсозии вазъи занон то охири садсола ва марҳалаи нави мубо- риза барои баробарии гендерӣ гардиданд. Иштироки занон дар қабули қарорҳо ва дастрасӣ ба идоракунии ҳамаи соҳаҳои фаъолияти инсонӣ на фақат ба си- фати ҳуқуқи қонунӣ, балки чун за- рурати ҷамъиятию сиёсӣ эътироф карда шуданд. Асоси ҳуҷҷатро як қатор чораби- ниҳое ташкил медиҳанд, ки ба- рои ба даст овардани баробарии гендерӣ дар сатҳҳои миллӣ (давлатӣ) равона гардидаанд. Ҳукуматҳо стратегияҳои рушди	Third World Conference on Women	"The World Conference to Review and Appraise the Achievements of the UN Decade for Women: Equal- ity, Development and Peace" was held in Nairobi in 1985. The NGO Fo- rum was held in parallel, and partic- ipants praised the conference as an act of "the birth of global femi- nism". The Forward-looking Strategies to the Year 2000, developed and unan- imously adopted by 157 UN mem- ber states, were an improved draft plan for the advancement of women by the end of the century and a new stage in the struggle for gender equality. Women's partici- pation in decision-making and ac- cess to governance across all spheres of human activity was rec- ognized not only as their legitimate right but also as a social and political necessity. The document outlined a series of actions aimed at achieving gender equality at the national level. Gov- ernments were required to define their priorities based on national development strategies and availa- ble resources. Three main catego- ries of activities were identified:

	собственные приоритеты, основываясь на национальных стратегиях развития и ресурсных возможностях. Были намечены три основные группы мероприятий: меры по усовершенствованию конституций и законодательств; равное участие в социальных программах; равное участие в политической жизни и принятии решений. В рамках принятого на конференции более широкого подхода к проблеме улучшения положения женщин наконец было признано, что равенство женщин не является изолированной проблемой, а непосредственно касается всех сфер человеческой деятельности. Поэтому для достижения целей Десятилетия женщин ООН жизненно важными признавались перспективы улучшения положения женщин и их активное вовлечение в решение всех проблем общества, а не только тех, которые касаются непосредственно женщин.		миллӣ ва захираю имкониятҳояшонро ба асоси гирифта, бояд афзалиятҳои худро муайян мекарданд. Се гурӯҳи чорабиниҳо ба нақша гирифта шуданд: тадбирҳо ҷиҳати тақмили конституцияҳо ва қонунгузорӣ; иштироки баробар дар барномаҳои иҷтимоӣ; иштироки баробар дар ҳаёти сиёсӣ ва қабули қарорҳо. Дар ҷаҳорҷӯбаи муносибатҳои дар конференсия қабулшуда оид ба мушкилоти беҳтар намудани вазъи замон ниҳоят эътироф карда шуд, ки баробарии замон мушкилоти ҷудогона набуда, бевосита ба ҳамаи соҳаҳои фаъолияти инсон дахл дорад. Бинобар ин барои ба даст овардани ҳадафҳои Даҳсолаи замони СММ пешомадҳои беҳтар намудани вазъи замон ва фаъолони ҷалб намудани онҳо ба ҳалли тамоми мушкилоти ҷомеа, на танҳо ба ҳалли он мушкилоте, ки бевосита ба замон дахл доранд, чун пешомадҳои ҳаётан муҳим эътироф карда шуданд.		measures to improve constitutions and legislation; equal participation in social programs; and equal participation in political life and decision-making. As part of the broader approach to women's advancement adopted at the conference, it was finally recognized that women's equality is not an isolated issue but one that directly impacts all spheres of human activity. Therefore, to achieve the goals of the UN Decade for Women, it was vital to acknowledge the importance of advancing women and ensuring their active involvement in all aspects of society, not just those directly related to women.
Четвёртая Всемирная конференция по положению женщин	Состоялась в Пекине в 1995 году. Несмотря на то, что усилия, которые предпринимались начиная с конференции в Мехико в 1975 году, помогли улучшить положение женщин и расширить их доступ к ресурсам, они не коснулись структурной основы неравенства в отношениях между мужчинами	Конференсия чоруми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи замон	Соли 1995 дар Пекин баргузор гардид. Сарфи назар аз он ки аз конференсияи Мехико (соли 1975) сар карда барои беҳтар намудани вазъи замон ва васеъ намудани дастрасии онҳо ба захираҳои соҳаи кӯшишҳои зиёде ба қор бурда шуданд, онҳо ба заминаҳои сохтори нобаробарӣ дар	Fourth World Conference on Women	Held in Beijing in 1995, the Fourth World Conference on Women marked a significant milestone in the global effort to improve the status of women. While the efforts since the Mexico City Conference in 1975 had made progress in enhancing women's access to resources, they had not addressed the

	и женщинами. Главным изменением, которое имело место в Пекине, явилось осознание необходимости перенести основное внимание с самих женщин на концепцию гендера, признав потребность переоценки всей структуры общества и всех отношений между мужчинами и женщинами внутри него. Конференция единогласно приняла Пекинскую декларацию и Платформу действий, представлявшую собой, по существу, повестку дня по расширению прав и возможностей женщин. В Платформе действий выделены 12 важнейших проблемных областей, в которых сосредоточены основные препятствия на пути прогресса женщин, требующие принятия конкретных мер со стороны правительств и гражданского общества: женщины и нищета; образование и профессиональная подготовка женщин; женщины и здравоохранение; женщины и право; насилие в отношении женщин; женщины в период вооружённых конфликтов; женщины и экономика; участие женщин в работе директивных органов и в процессе принятия решений; институциональные механизмы улучшения положения женщин; женщины и права человека; женщины и средства массовой		муносибатҳои байни занону мардон дахл накарданд. Тағйироти калидӣ, ки дар Пекин қорӣ карда шуд, ин дарки зарурати интиқоли диққати асосӣ аз ҳуди занҳо ба консепсияи гендер ва эътироф намудани талабот ба арзёбии нави тамоми сохтори ҷомеа ва қулли муносибатҳои байни мардону занон дар дохили он буд. Конференсия Эъломияи Пекин ва Платформаи амалиётро яқдилона қабул намуд, ки он моҳиятан рӯзномаи васеъ намудани ҳуқуқи имкониятҳои занон ба шумор ме- равад. Дар Платформаи амалиёт 12 соҳаи муҳимтарини дорои мушкилот ҷудо карда шудааст. Дар ин соҳаҳо монеаҳои асосие вучуд доранд, ки ба пешрафти занон ҳалал мерасонанд. Ҳукумат ва ҷомеаи шаҳрвандӣ барои бар- тараф намудани ин монеаҳо бояд тадбирҳои мушаххас андешанд. Соҳаҳои мазкур аз инҳо иборатанд: занон ва камбизоатӣ; таҳсилот ва тайёрии касбии занон; занон ва нигаҳдории тандурустӣ; зӯроварӣ нисбати занон; занон дар давраи зиддиятҳои мусаллаҳона; занон ва иқтисод; ишти- роки занон дар кори мақомоти идоракунӣ ва дар рафти қабули қарорҳо; роҳҳои ниҳодии (инсти- тутсионалии) беҳтар намудани вазъи занон; занон ва ҳуқуқи		structural basis of inequality between men and women. The major shift in Beijing was the recognition of the need to move beyond focusing solely on women to addressing the broader concept of gender. This meant reassessing the entire structure of society and all relations between men and women within it. The Conference unanimously adopted the Beijing Declaration and Platform for Action, which served as an agenda for women's empowerment. The Platform for Action identified 12 critical areas of concern that required concrete action by governments and civil society to overcome the main obstacles to women's advancement: women and poverty; women's education and training; women and health; violence against women; women in armed conflict; women and the economy; women's participation in decision-making; institutional mechanisms for the advancement of women; women's human rights; women and the media; women and the environment; girls. By adopting the Beijing Platform for Action, governments committed to effectively integrating a gender perspective into all public institutions, policies, planning, and decision-making. This approach required analyzing the implications for both
--	---	--	---	--	---

	информации; женщины и окружающая среда; девочки. Принимая Пекинскую платформу действий, правительства взяли на себя обязательства по эффективному включению гендерного аспекта во все государственные институты, стратегии, планирование и процесс принятия решений. Это означало, что до принятия решений или начала реализации планов всегда необходимо проводить анализ их последствий как для женщин, так и для мужчин. Основное внимание больше не сосредоточивалось на женщинах и их положении в обществе, а было перенесено на перестройку институтов и процесса принятия политических и экономических решений в обществе в целом. Пекинская конференция имела большой успех как в смысле масштаба и представленности на ней огромного количества стран, так и в плане результативности. Это было самое большое в истории собрание представителей правительств и НПО, на котором присутствовали 17000 делегатов, представители 189 стран. Проведившийся одновременно с конференцией Форум НПО собрал более 47000 участников.		инсон; занон ва воситаҳои ахбори омма; занон ва муҳити зист; духтарон. Ҳукуматҳо Платформаи амалиёти Пекинро қабул намуда, уҳдадор шуданд, ки ки ҷанбаҳои гендериро дар ҳамаи ниҳодҳои давлатӣ, дар стратегияҳо, нақшаҳо ва равандҳои қабули қарорҳо ҷорӣ менамоянд. Ин маънои онро дошт, ки то қабули қарорҳо ё дар аввали иҷрои нақшаҳо оқибатҳои онҳоро ҳам барои занон ва ҳам барои мардон таҳлил кардан зарур аст. Диққати асосӣ на ба занҳо ва вазъи онҳо дар ҷомеа, балки ба бозсозии ниҳодҳо ва раванди қабули қарорҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ дар тамоми ҷомеа равона карда шуд. Конференсияи Пекин ҳам аз ҷиҳати миқёс ва миқдори зиёди намояндагии мамлакатҳо ва ҳам аз ҷиҳати натиҷанокӣ басо нодир буд. Он дар таърих калонтарин ҷамъомади намояндагони ҳукумат ва ТҶҲ буд, ки дар он 17000 вакил аз 189 мамлакат иштирок дошт. Дар Форуми ТҶҲ, ки ҳамзамон бо конференсия гузаронда шуд, зиёда аз 47000 нафар иштирок намуд.		women and men before making decisions or implementing plans. The focus was no longer on women's position in society but on restructuring institutions and political and economic decision-making within society as a whole. The Beijing Conference was a tremendous success, both in terms of its scale and representation and in terms of its impact. It was the largest gathering of government and NGO representatives in history, with 17,000 delegates representing 189 countries. The NGO Forum, held alongside the conference, attracted over 47,000 participants.
--	--	--	---	--	---

Всеобщая Декларация прав человека ¹⁵	Международный акт универсального характера по правам человека, принятый Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 года. В ней провозглашён круг основных гражданских, политических, экономических и культурных прав и свобод человека. Декларация была принята в виде Резолюции ООН и поэтому носит рекомендательный характер, однако большинство государств рассматривают её в качестве юридически обязательных обычных или договорных норм. Положения Декларации являются сегодня одним из источников права и служат стандартом, к достижению которого должны стремиться все государства. На её основе было принято 50 многосторонних договоров по правам человека (в том числе Конвенция КЛДЖ) и не менее 90 национальных конституций.	Эълумияи умумии ҳуқуқи ба-шар	Санади байналмилалии дорои хусусияти универсалӣ оид ба ҳуқуқи инсон, ки онро Маҷмааи Умумии СММ 10 декабри соли 1948 қабул намудааст. Дар он доираи ҳуқуқу озодиҳои асосии граждони, сиёсӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии инсон эълон гардидааст. Эълумия дар шакли Қатъномаи СММ қабул шудааст, бинобар ин хусусияти тавсиявӣ дорад, вале аксарияти давлатҳо онро ба сифати меъёрҳои муқаррарӣ ё шартномавии аз ҷиҳати ҳуқуқӣ ҳатмӣ баррасӣ мекунанд. Муқаррароти Эълумия имрӯз яке аз манбаъҳои ҳуқуқ ба шумор рафта, чун стандарте хизмат мекунанд, ки ҳамаи давлатҳо барои татбиқи он бояд кӯшиш намоянд. Дар асоси он 50 шартномаи бисёрҷониба (аз ҷумла, Конвенсия дар бораи барҳам додани ҳама шаклҳои таъбиз нисбати занон) ва камаш 90 конститутсияҳои милли қабул карда шуд.	Universal Declaration of Human Rights ¹⁶	The Universal Declaration of Human Rights, adopted by the UN General Assembly on December 10, 1948, proclaims a broad range of fundamental civil, political, economic, and cultural rights and freedoms. Although the Declaration was adopted as a UN Resolution and is therefore recommendatory in nature, most states regard it as embodying legally binding customary or treaty norms. Today, the provisions of the Declaration serve as a vital source of law and set a standard to which all nations should aspire. Based on its principles, 50 multilateral human rights treaties (including the CEDAW Convention) and at least 90 national constitutions have been established.
Гендер, гендерный ¹⁸	Социальные отношения между мужчинами и женщинами, которые проявляются во всех сферах общественной жизни, включая права, идеологию и культуру.	Гендер, гендерӣ	Муносибатҳои иҷтимоии байни мардону занон, ки дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ, аз ҷумла дар соҳаҳои ҳуқуқ, идеология ва фарҳанг зоҳир мегарданд.	Gender ¹⁹	Gender (noun) refers to the social relations between men and women, as manifested in all spheres of public life, including rights, ideology, and culture.

¹⁵ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

¹⁶ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

¹⁸ Закон РТ «О государственных гарантиях равноправия мужчин и женщин и равных возможностей их реализации», 2005 г.

¹⁹ Law of the Republic of Tajikistan on State Guarantees of Equal Rights for Men and Women and Equal Opportunities for Their Implementation, 2005.

	Гендерный-прилагательное, относящееся к гендеру, т.е. к социальным и культурным аспектам, связанным с мужским и женским полом, а также с ролями, поведением и отношениями, которые общество приписывает людям, в зависимости от их пола.		Гендерӣ – сифатест, ки ба ҷинс рабт дорад, яъне ба ҷанбаҳои иҷтимоӣ ва фарҳангии марбут ба ҷинси марду зан, инчунин нақшҳо, рафтор ва муносибатҳои, ки ҷомеа ба одамон вобаста ба ҷинси онҳо нисбат медиҳанд..		Gender (adjective) encompasses the social and cultural aspects of being male or female, including the roles, behaviors, and attitudes that society assigns to individuals based on their gender.
Гендер²¹	Современная социальная наука различает понятия пол и гендер (gender). Традиционно первое из них использовалось для обозначения тех анатомо-физиологических особенностей людей, на основе которых человеческие существа определяются как мужчины или женщины. Пол (т. е. биологические особенности) человека считался фундаментом и первопричиной психологических и социальных различий между женщинами и мужчинами. По мере развития научных исследований стало ясно, что с биологической точки зрения между мужчинами и женщинами гораздо больше сходства, чем различий. Многие исследователи даже считают, что единственное четкое и значимое биологическое различие между женщинами и мужчинами заключается в их роли в воспроизводстве потомства. Сегодня очевидно, что такие «типичные»	Гендер	Илми муносири иҷтимоӣ дар байни мафҳумҳои ҷинс ва гендер (gender) фарқ маегузорад. Мафҳуми ҷинс одатан барои ифода намудани он хусусиятҳои анатомию физиологии одамон истифода бурда мешуд, ки дар асоси онҳо махлуқи инсон чун мард ё зан муайян карда мешавад. Ҷинси (яъне хусусиятҳои биологии) инсон таҳкурсии ва нахустсабаби тафовутҳои психологӣ ва иҷтимоии байни занону мардон доништа мешуд. Ба қадри инкишоф ёфтани тадқиқотҳои илмӣ маълум гардид, ки аз нуқтаи назари биологӣ дар байни мардону занон аз фарқият дида, монандиҳо бисёртаранд. Бисёр тадқиқотчиён ҳатто чунин мешуморанд, ки ягона фарқияти аниқ ва муҳими биологии байни занону мардон нақши онҳо дар барқарорсозии насл мебошад. Имрӯз ҳама медонад, ки чунин	GENDER²²	Modern social science distinguishes between the concepts of sex and gender. Traditionally, the term “sex” was used to denote the anatomical and physiological characteristics that define individuals as male or female. It was believed that these biological characteristics were the foundation and root cause of psychological and social differences between women and men. However, as scientific research progressed, it became evident that, biologically, there are far more similarities than differences between the sexes. Many researchers even argue that the only clear and significant biological difference between women and men is their role in reproduction. Today, it is recognized that many typical differences between the sexes — such as taller height, heavier weight, greater muscle mass, and physical strength in men — are far less stable and less

²¹ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / Региональная общественная организация "Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты". М.: Информация XXI век, 2002. с.20-21

²² Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, Regional Public Organization East-West: Women's Innovation Projects, Moscow: Information XXI Century, 2002, pp. 20-21.

	различия полов, как, например, высокий рост, больший вес, мускульная масса и физическая сила мужчин весьма непостоянны и гораздо меньше связаны с полом, чем было принято думать. Например, женщины из Северо-Западной Европы в целом выше ростом, чем мужчины из Юго-Восточной Азии. На рост и вес тела, а также на физическую силу существенно влияют питание и образ жизни, которые, в свою очередь, находятся под влиянием общественных взглядов на то, кому - мужчинам или женщинам - необходимо давать больше еды, кому нужнее калорийная пища, какие спортивные занятия приемлемы для тех или других.		фарқиятҳои хос, ба монанди қадӣ баланд, вазни зиёд, бадани сермушак ва қувваи ҷисмонии мардон доимӣ набуда, бо ҷинс алоқаманд нестанд, чи тавре ки пештар одатан ҳамин тавр гумон мекарданд. Масалан, занҳои Аврупои Шимолӣ- Ҷарбӣ дар маҷмӯъ назар ба мардҳои Осиёи Ҷанубӣ-Шарқӣ қадбаландтар мебошанд. Ба қад ва вазн, инчунин ба қувваи ҷисмонӣ ғизогири ва тарзи ҳаёт таъсири зиёд мерасонанд. Инҳо дар навбати худ зери таъсири ақидаҳои ҷамъиятӣ қарор доранд, аз ҷумла ақидаҳо дар бораи он ки ба кӣ – ба занҳо ё мардҳо - ҳуҷроки бештар додан лозим аст, ҳуҷрокиҳои ғизонок ба кӣҳо бештар заруранд, барои ин ё он шахс кадом машғулиятҳои варзишӣ қобили қабул мебошанд.		related to biological sex than previously thought. For instance, women from North-western Europe are generally taller than men from Southeast Asia. Factors such as height, weight, and physical strength are significantly influenced by nutrition and lifestyle, which are, in turn, shaped by societal views on who — men or women — should receive more food, who needs more high-calorie diets, and which sports activities are deemed appropriate for each gender.
Гендер²⁴	Помимо биологических отличий между людьми существуют разделение их социальных ролей, форм деятельности, различия в поведении и эмоциональных характеристиках. Антропологи, этнографы и историки давно установили относительность представлений о «типично мужском» или «типично женском»: то, что в	Гендер	Ҷайр аз фарқиятҳои биологии байни одамон инчунин тақсими нақшҳои иҷтимоии онҳо, шаклҳои фаъолият, фарқиятҳо дар рафтор ва хусусиятҳои эҳсосотӣ вучуд доранд. Антропологҳо, этнографҳо ва муаррихон нисбӣ будани тасаввуротро дар бораи «соф мардона» ва «соф занона» кайҳо	GENDER²⁵	In addition to biological differences, there are distinctions in social roles, forms of activity, behavior, and emotional characteristics among individuals. Anthropologists, ethnographers, and historians have long established the relativity of concepts such as “typically male” or “typically female”: what is considered a male activity (behavior or

²⁴ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.25-26
, edited by A.A. Denisova, Regional Public Organization East-West: Women's Innovation Projects, Moscow: Information XXI Century, 2002, pp. 20-21.

одном обществе считается мужским занятием (поведением, чертой характера), в другом может определяться как женское. Отмечающееся в мире разнообразие социальных характеристик женщин и мужчин и принципиальное тождество биологических характеристик людей позволяют сделать вывод о том, что биологический пол не может быть объяснением различий их социальных ролей, существующих в разных обществах. Таким образом возникло понятие гендер, означающее совокупность социальных и культурных норм, которые общество предписывает выполнять людям в зависимости от их биологического пола. Не биологический пол, а социокультурные нормы определяют, в конечном счете, психологические качества, модели поведения, виды деятельности, профессии женщин и мужчин. Быть в обществе мужчиной или женщиной означает не просто обладать теми или иными анатомическими особенностями — это означает выполнять те или иные предписанные нам гендерные роли. Гендер создается (конструируется) обществом как социальная модель женщин и мужчин, определяющая их положение и роль в обществе и его институтах (семье,	муқаррар намудаанд: машғулиятеро (рафтор ё тинатеро), ки дар як ҷомеа мардона ҳисоб карда мешавад, мумкин аст дар ҷомеаи дигар машғулияти занона доништашавад. Гуногуншаклии дар ҷаҳон мушоҳидашавандаи хусусиятҳои иҷтимоии занону мардон ва қомилан монанд будани хусусиятҳои биологии одамон имкон медиҳанд ҳулоса барорем, ки ҷинси биологӣ ба фарқияти нақшҳои иҷтимоии онҳо, ки дар ҷамъиятҳои гуногун вучуд доранд, сабаб шуда наметавонад. Ҳамин тариқ, мафҳуми гендер пайдо шуд. Он маҷмуи меъёрҳои иҷтимоӣ фарҳангиро ифода менамояд, ки ҷомеа иҷро намудани онҳоро ба одамон, вобаста ба ҷинси биологияшон, дастур медиҳад. Сифатҳои психологӣ, амсилаҳои рафтор, намудҳои ғарзҳои ва ихтисоси занону мардонро ба ҷинси биологӣ, балки меъёрҳои иҷтимоӣ фарҳангӣ муайян мекунанд. Мард ё зан будан дар ҷомеа ба танҳо соҳиби ин ё он хусусиятҳои анатомӣ буданро, балки онро мефаҳмонад, ки мо бояд ин ё он нақши гендерии ба мо дастурдодашударо иҷро намоем. Гендер аз тарафи ҷомеа чун амсилаи иҷтимоии занону	trait) in one society may be defined as female in another. The observed diversity in the social characteristics of women and men worldwide, coupled with the fundamental similarity of human biological traits, leads to the conclusion that biological sex alone cannot explain the differences in social roles across various societies. Thus, the concept of gender emerged, referring to the set of social and cultural norms that society prescribes for individuals based on their biological sex. It is not biological sex but sociocultural norms that ultimately shape the psychological traits, behavior patterns, activities, and professions of women and men. Being a man or a woman in society involves not just having certain anatomical features but also fulfilling the gender roles prescribed by society. Gender is constructed by society as a social model of women and men, defining their positions and roles within societal institutions such as the family, political structure, economy, culture, and education.
--	---	---

	политической структуре, экономике, культуре и образовании, и др.).		мардон, ки мавқеъ ва нақши онҳоро дар ҷомеа ва ниҳодҳои он (оила, сохтори сиёсӣ, иқтисод, фарҳанг, таҳсилот ва ғ.) муайян мекунад, ба вучуд оварда мешавад.		
Гендер в социальной работе²⁷	Проблемы социальной работы и гендера тесно взаимосвязаны. Прежде всего, большинство клиентов социальной службы — это женщины (бедные, одинокие престарелые, одинокие матери, многодетные матери, матери детей-инвалидов, безработные). От того, распознают ли социальные работники гендерное неравенство на индивидуальном уровне в непосредственном взаимодействии с клиентами или на структурном уровне в организационных, социальных и политических отношениях, зависят перспективы антидискриминационного социального обслуживания, социальной справедливости и социального развития. Повседневная коммуникация, реализуемая в процессе социальной работы, и прикладной характер профессии служат одновременно обоснованием необходимости и важности социальной работы для осуществления принципов гендерного равенства. С какими	Гендер дар кори иҷтимоӣ	Мушкилоти кори иҷтимоӣ ва гендер бо якдигар робитаи зич доранд. Пеш аз ҳама, аксарияти мизочони хадамоти иҷтимоӣ занон (занони камбизоат, занони солхӯрдаи танҳо, модарони танҳо, модарони серфарзанд, модарони кӯдакони маъҷуб, занҳои бекор) мебошанд. Пешомадҳои хизматрасониҳои иҷтимоӣ зидди таъбизӣ, адолати иҷтимоӣ ва рушди иҷтимоӣ аз он вобаста мебошанд, ки оё кормандони иҷтимоӣ нобаробарии гендериро дар сатҳи инфиродӣ дар ҳамкории бевосита бо мизочон ё дар сатҳи сохторҳо дар муносибатҳои таъкилӣ, иҷтимоӣ ва сиёсӣ дарк менамоянд. Иртиботи муоширати ҳамарӯза дар рафти иҷрои кори иҷтимоӣ ва хусусияти амалӣ доштани ин касб ҳамзамон барои асосноккунии зарурат ва аҳамияти кори иҷтимоӣ дар татбиқи принципҳои баробарии гендерӣ хизмат мекунанд. Кормандони иҷтимоӣ бо ҳалли кадом мушкилоти иҷтимоӣ, ки машғул	Gender in Social Work²⁸	The issues of social work and gender are deeply interconnected. Primarily, the majority of social service clients are women, including the poor, elderly singles, single mothers, mothers with many children, mothers of children with disabilities, and the unemployed. The effectiveness of anti-discriminatory social services, social justice, and social development hinges on whether social workers recognize gender inequality at both the individual level during direct interactions with clients and at the structural level within organizational, social, and political contexts. Everyday communication in social work and the applied nature of the profession underscore the necessity and importance of implementing gender equality principles. Social workers inevitably encounter patriarchal social relations and discriminatory practices, where gender significantly exacerbates manifestations of social injustice related to factors such as age, ethnicity, race, and

²⁷ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.25-26

²⁸ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 25-26.

	социальными проблемами ни взаимодействовали бы социальные работники: бедностью, наркоманией, вопросами охраны детства, безработицей, жилищными или молодежными проблемами, проблемами престарелых, одиноких матерей, многодетных семей или семей с инвалидами, семейным насилием - так или иначе они сталкиваются с патриархатными социальными отношениями, дискриминационными практиками исключения, где фактор пола играет весьма существенную роль, усиливая проявления социальной несправедливости, связанной с такими характеристиками, как возраст, этничность, раса и социально-экономическое положение человека.		бошанд: масалан, бо мушкилоти камбизоатӣ, нашъамандӣ, масъалаҳои ҳифзи кӯдак, бекорӣ, мушкилоти манзилӣ, мушкилоти ҷавонон, пиронсолон, модарони танҳо, оилаҳои серфарзанд ё оилаҳои дорои шахси маъҷуб, зӯрварӣ дар оила – хоҳу ноҳоҳ бо муносибатҳои иҷтимоии падарсолорӣ ва амалҳои таъъизие дучор мешаванд, ки дар онҳо омили ҷинс нақши асосӣ бозида, зӯҳроти ноадолатии иҷтимоиро, ки бо чунин хусусиятҳо, ба монанди синну сол, пайдоиши этникӣ, наҷодӣ ва вазъи иҷтимоию иқтисодии инсон алоқаманд мебошанд, тақвият медиҳад.		socio-economic status. This occurs regardless of the social problems addressed — poverty, drug addiction, child protection, unemployment, housing issues, youth problems, concerns of the elderly, single mothers, large families, families with disabilities, or domestic violence.
Гендерная асимметрия	Непропорциональная представленность социальных и культурных ролей обоих полов (а также представлений о них) в различных сферах жизни. Например, в населении большинства стран женщины составляют более половины (от 51% до 54%), в то время как среди политиков национального и регионального уровней их число значительно меньше. К примеру, женщины в Таджикистане составляют около половины от всех жителей (доля женщин составляет 49,3%, мужчин - 50,7%), но в национальном	Номутаносибии (асимметрия) гендерӣ	Номутаносибии миқдори нақшҳои иҷтимоӣ ва фарҳангии ҳарду ҷинс (инчунин тасаввурот дар бораи онҳо) дар соҳаҳои гуногуни ҳаёт. Масалан, дар байни аҳолии аксарияти мамлакатҳо занҳо аксариятро ташкил медиҳанд (аз 51% то 54%), ҳол он ки дар байни сиёсатмадорони сатҳҳои милли ва минтақавӣ шумораи онҳо хеле камтар аст. Дар Тоҷикистон занҳо қариб нисфи аҳолиро ташкил медиҳанд (ҳиссаи занҳо 49,3% ва ҳиссаи мардҳо – 50,7%), аммо дар парламенти	Gender Asymmetry	Gender asymmetry refers to the disproportionate representation of social and cultural roles and ideas assigned to each sex across various spheres of life. For example, while women make up more than half of the population in most countries (ranging from 51% to 54%), their representation among politicians at national and regional levels is significantly lower. In Tajikistan, for instance, women constitute about half of the population (49.3% women, 50.7% men) but hold less than a third of the seats in the national parliament.

	парламенте их менее трети. Об улучшении положения свидетельствуют нижеследующие цифры - если процент женщин депутатов составлял 19% в 2013 г., то в 2019 г. – 23,8% ³⁰		миллӣ шумораи онҳо аз сеяк камтар аст. Дар бораи беҳтар шудани мавқеи занон рақамҳои зерин ҷалолат медиҳанд – агар дар соли 2013 ғоизи занони вакил 19% бошад, дар соли 2019 он ба 23,8% баробар шуд.		Despite this disparity, there has been some progress. The percentage of women deputies increased from 19% in 2013 to 23.8% in 2019.
Гендерная дифференциация оплаты труда	Разница в оплате труда женщин и мужчин. Она всегда имеет перевес в пользу последних и наблюдается во всех регионах мира. В Германии женщина зарабатывает в среднем 70% от заработков мужчины. Это означает, что ей нужно трудиться 15 с половиной месяцев, чтобы получить столько, сколько получает мужчина за один год. В США работающие женщины средних лет зарабатывают чуть больше - 74%. Статистические данные свидетельствуют, что каждый рождающийся у женщины ребёнок снижает ее зарплаты. Гендерный разрыв в оплате труда является наибольшим среди самых доходных и высокопрофессиональных групп. При этом женщины по-прежнему не могут пробиться в сферу высшего менеджмента. И в США, и в Германии доля женщин, занимающих президентские посты в самых крупных компаниях, составляет вот	Фарқияти гендерии музди меҳнат	Фарқият дар пардохти музди меҳнати занон ва мардон. Он ҳама вақт ба ғоидаи мардон буда, дар тамоми минтақаҳои дунё мушоҳида карда мешавад. Дар Олмон музди меҳнати занон ба ҳисоби миёна 70%-и музди меҳнати мардонро ташкил медиҳад. Ин маънои онро дорад, ки зан барои гирифтани музди яксолаи меҳнати мард бояд 15,5 моҳ кор кунад, Дар ИМА занҳои миёнсоли коргар каме зиёдтар музд мегиранд – 74%. Маълумоти оморӣ аз он шаҳодат медиҳанд, ки ҳар як кӯдаки таваллудкардаи зан музди меҳнати ўро кам мекунад. Фарқияти гендерии музди меҳнат дар байни гурӯҳҳои аз ҳама сердаромаду баландихтисос бештар мушоҳида карда мешавад. Илова бар ин, занҳо ҳанӯз ҳам ба соҳаи менеҷменти олий роҳ ёфта наметавонанд. Ҳам дар ИМА ва ҳам дар Олмон ҳиссаи заноне, ки дар ширкатҳои калонтарин курсии	Gender Pay Gap	The gender pay gap refers to the disparity in wages between women and men, with men consistently earning more across all regions of the world. For example, in Germany, women earn, on average, 70% of what men earn, meaning a woman must work 15 and a half months to earn what a man makes in a year. In the United States, working middle-aged women earn slightly more — 74%. Statistical data also show that each child a woman has typically reduced her earnings. The gender pay gap is largest among the highest-earning and top-level expert groups. Women still struggle to break into top management positions. In both the United States and Germany, the share of women holding presidential positions in the largest companies has been less than 3% for many years. However, it is worth noting that the feminization of employment has opened up better opportunities for

³⁰ Более подробно в статистическом сборнике «Женщины и мужчины Республики Таджикистан, Агентство по статистике при Президенте Республики Таджикистан/ООН -женщины, 2020

	уже много лет менее 3%. Правда, нельзя сбрасывать со счетов тот факт, что феминизация занятости открыла лучшие возможности для ряда женщин в среднем менеджменте в торговле и финансах. И всё-таки в этих сферах их всего 30% в Европе и 40% в США. Они фактически «застряли» на этом должностном уровне и не могут пробиться сквозь «стеклянный потолок».³³ По данным Агентства по статистике при Президенте РТ, заработная плата женщин в 2013 г. составляла 646,8, мужчин - 1022, 5. В 2019 г. эти показатели равнялись соответственно 1039,8 и 1623,4 (стр.131). Соотношение заработной платы женщин к заработной плате мужчин за 2020 год, в процентах: - по всем отраслям: 66,7%; - Реальный сектор: 60,6%; - Сектор услуг: 69,0%³⁴		президентиро ишғол мекунамд, солҳои зиёд аст, ки камтар аз 3%-ро ташкил медиҳад. Вале он далелро низ фаромӯш кардан лозим нест, ки феминизатсияи шуғл барои баъзе занон дар менеҷменти миёнаи савдо ва молия имкониятҳои беҳтарин фароҳам овард. Бо вуҷуди ин дар ин соҳаҳо шумораи онҳо дар Аврупо 30% ва дар ИМА – 40%-ро ташкил медиҳад. Онҳо дар ин сатҳҳои мансабӣ амалан “шах шуда” мондаанд ва наметавонанд аз «сақфи шишагин» гузашта болотар бароянд. Тибқи маълумоти Агентии омори назди Ҳукумати ҚТ, дар соли 2013 музди меҳнати занон 646,8 сомонӣ, музди меҳнати мардон бошад, 1022,5 сомонино ташкил дод. Соли 2019 ин нишондиҳандаҳо мувофиқан ба 1039,8 ва 1623,4 баробар шуданд (саҳ.131). Дар соли 2020 таносуби музди меҳнати занон нисбат ба музди меҳнати мардон чунин буд (ба ҳисоби фоиз): - Дар ҳамаи соҳаҳо: 66,7 %; - Бахши воқеӣ: 60,6%; - Бахши хизматрасонӣ: 69,0%		some women in middle management in trade and finance. Yet, in these sectors, women make up only 30% in Europe and 40% in the United States. They are effectively "stuck" at this level and cannot break through the "glass ceiling".³⁵ According to the Agency on Statistics under the President of the Republic of Tajikistan, in 2013 women's wages were 646.8 Tajikistani somoni (TJS) compared to men's TJS 1022.5. By 2019, these figures had risen to TJS 1039.8 for women and TJS 1623.4 for men. The ratio of women's wages to men's wages in 2020 was as follows: – across all sectors: 66.7%; – real sector: 60.6%; – service sector: 69.0%.³⁶
Гендерная идеология	Система идей и взглядов, понятий и представлений о построении	Идеологияи гендерӣ	Системаи ғояҳо, ақидаҳо, мафҳумҳо ва тасаввурот дар бораи	Gender Ideology	Gender ideology refers to a system of ideas, concepts, and

³³ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.31

³⁴ Агентство по статистике при Президенте РТ. Рынок труда в РТ: 30 - лет государственной независимости. Статистический сборник. Душанбе. 2021, с.377

³⁵ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 31.

³⁶ Agency on Statistics under the President of the Republic of Tajikistan. "Labor Market in the Republic of Tajikistan" dedicated to the 30th anniversary of the state's independence. Statistical Book. Dushanbe, 2021, p. 377.

	общества и взаимоотношениях в нем мужчин и женщин как двух социальных общностей, учитывающая и выражающая интересы обеих социальных групп - мужчин и женщин. В силу этого гендерная идеология является идеологией конструктивной, несущей новую культуру взаимоотношений во имя достижения социальных целей. Эти социальные общности имеют не только общие интересы и ценности, но и принципиально различные. Именно наличие различных интересов мужчин и женщин является основой гендерных проблем. Поэтому взаимодействие мужчин и женщин как двух разных социальных групп нуждается в идеологии, которая даёт возможность удовлетворения как их общих, так и различных интересов. И это - идеология гендерная. Самопроизвольно гендерная идеология не закрепляется. Для реализации она нуждается в гендерной политике, то есть в соответствующей конституционно-законодательной основе.³⁸ С принятием Конституции РТ в стране появилась законодательная база для консенсуса полов, вырабатываются новые законы развития, содействующие		сохти ҷомеа ва муносибатҳои ҳамдигарии мардон ва занон чун ду ҷамъияти иҷтимоӣ, ки манфиатҳои ҳарду гурӯҳи иҷтимоӣ – мардон ва занонро ба инobat мегирад ва ифода менамояд. Аз ин рӯ, идеологияи гендерӣ идеологияи конструктивӣ буда, барои ба даст овардани ҳадафҳои иҷтимоӣ фарҳанги нави муносибатҳои ҳамдигариро роҳандозӣ менамояд. Ин ҷамъиятҳои иҷтимоӣ на фақат манфиату арзишҳои умумӣ, балки инчунин манфиату арзишҳои ба кулӣ фарқкунанда доранд. Маҳз вучуд доштани манфиатҳои гуногуни мардону занон асоси мушкилоти гендериро ташкил медиҳад. Бинобар ин ҳамкориҳои мардону занон чун ду гурӯҳи гуногуни иҷтимоӣ ба идеологияе эҳтиёҷ дорад, ки барои қонеъ гардондани ҷи манфиатҳои умумӣ ва ҷи манфиатҳои гуногуни онҳо имкон медиҳад. Ва ин идеологияи гендерӣ аст. Идеологияи гендерӣ худ ба худ татбиқ намегардад. Барои амалишавӣ он ба сиёсати гендерӣ ниёз дорад, яъне ба асоси дахлдори конститутсионӣ қонунгузорӣ. Бо қабул гардидани Конститутсияи ҶТ дар мамлакат барои созиши ҷинсҳо базаи	representations about how society is constructed and how relationships between men and women, as distinct social groups, are organized. It reflects and addresses the interests of both men and women, aiming to create a new culture of relationships to achieve social goals. These social groups have both common and fundamentally different interests. The existence of these differing interests forms the basis of gender issues. Therefore, interactions between men and women, as distinct social groups, require an ideology that addresses both their shared and divergent interests. This is the essence of gender ideology. Gender ideology does not establish itself spontaneously; it requires an accompanying gender policy, which includes an appropriate constitutional and legislative framework. With the adoption of the Constitution of the Republic of Tajikistan, a legislative foundation for gender equality was established.⁴⁰ New development laws are being formulated to support the constitutional and legislative status of women, aiming to maintain a balance between the two halves of society.
--	---	--	--	---

³⁸ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.37,38

⁴⁰ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 37-38.

	реализации конституционно-законодательного статуса женщин во имя поддержания баланса между двумя половинами общества.		қонунгузорӣ ба вучуд омад, барои рушд қонунҳои нав таҳия карда мешаванд, ки ба амалигардони мақоми конститутсионӣ қонунгузори мақоми зан ба хоҳири нигоҳ доштани тавозуни байни ҳарду нимаи ҷомеа мусоидат мекунанд.		
Гендерная идея⁴¹	Идея о необходимости гармонизации в обществе двух социальных групп - мужчин и женщин - с учётом биосоциальных особенностей обеих групп, во имя раскрытия личностного потенциала и налаживания их партнерских взаимоотношений во всех социальных институтах общества, с целью изменения социально-экономической, политической и культурной атмосферы. Развитие гендерной идеи предполагает создание социально-экономических, политических и культурных условий для реализации равных возможностей двух социальных групп во всех сферах жизнедеятельности общества, а также - создание общественно - государственных инструментов для достижения гендерного равенства. Гендерная идея положила начало гендерной идеологии.	Ҷояи гендерӣ	Ҷоя дар бораи зарурати мутаносибгардони ду гурӯҳи иҷтимоӣ – мардон ва занон дар ҷомеа бо дарназардошти вижагиҳои биологӣ ва иҷтимоӣ ҳарду гурӯҳ ба хоҳири ошкор намудани нерӯи ҳар як шахсият ва ба роҳ мондани муносибатҳои яқдигарии шариконаи онҳо дар ҳамаи ниҳодҳои иҷтимоӣ ҷомеа бо мақсади тағйир додани муҳити иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангӣ. Пешбурди ҷояи гендерӣ фароҳам овардани шароитҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, сиёсӣ ва фарҳангиро барои татбиқи имкониятҳои баробарии ду гурӯҳи иҷтимоӣ дар ҳамаи соҳаҳои фаъолияти ҳаётии ҷомеа, инчунин ба вучуд овардани василаҳои ҷамъиятию давлатиро барои ба даст овардани баробарии гендерӣ талаб менамояд (ниг. Баробарии ҷинсҳо). Ҷояи гендерӣ ба идеологияи гендерӣ асос гузошт.	Gender Idea⁴²	The gender idea emphasizes the need to harmonize the roles of two social groups in society — men and women — by considering their bio-social characteristics. This concept aims to unlock personal potential and foster partnerships between these groups across all social institutions, ultimately transforming the socio-economic, political, and cultural landscape. The development of the gender idea involves the creation of socio-economic, political, and cultural conditions for the realization of equal opportunities for two social groups in all spheres of society, as well as the creation of public and state instruments to achieve gender equality. The gender idea laid the foundation for gender ideology.

⁴¹ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.38⁴² Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 38.

Гендерная политика	Государственная, общественная деятельность, направленная на установление равенства мужчин и женщин во всех сферах жизнедеятельности.⁴⁴ Гендерная политика - совокупность конкретных мер, предпринимаемых государством для решения насущных проблем в различных сферах. Государственная политика по продвижению гендерного равенства в РТ опирается на международные обязательства РТ, как члена ООН, а также на подходы, изложенные в долгосрочных стратегиях и среднесрочных программах развития: - Международный пакт о гражданских и политических правах, - Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах - Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин (КЛДЖ) и общие рекомендации Комитета ООН - Пекинская платформа действий - Цели устойчивого развития (ЦУР) и др. - Национальная стратегия развития Республики Таджикистан на период до 2030 года (НСР-2030) - Программа среднесрочного	Сиёсати гендерӣ	Фаъолияти давлатӣ ва ҷамъиятие, ки ба таҳкими баробарии мардону занон дар ҳамаи соҳаҳои фаъолияти ҳаёти равона карда шудааст. Сиёсати гендерӣ – маҷмуи тадбирҳои мушаххасе, ки давлат барои ҳалли мушкилоти мубрам дар соҳаҳои гуногун амалӣ менамояд. Сиёсати давлат оид ба пешбурди баробарии гендерӣ дар ҶТ ба уҳдадориҳои байналмилалӣ ҶТ, чун узви СММ, инчунин ба равишҳои, ки дар стратегияҳои дарозмӯҳлат ва барномаҳои миёнамуҳлати рушд баён ёфтаанд, таъкид мекунад: - Аҳдномаи байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои граждони ва сиёсӣ - Аҳдномаи байналмилалӣ дар бораи ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ - Конвенсия дар бораи барҳам додани ҳамаи шаклҳои таъбиз нисбати занон ва тавсияҳои умумии Кумитаи СММ - Платформаи амалиёти Пекин - Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ) ва диг. - Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 (СМР-2030)	Gender Policy	Gender policy refers to state and public activities aimed at establishing equality between men and women in all spheres of life.⁴⁶ It involves specific measures taken by the state to address urgent issues across various sectors. The gender equality policy of the Republic of Tajikistan is rooted in the international commitments of the Republic as a member state of the United Nations, as well as in the frameworks outlined in long-term strategies and medium-term development programs, including: – International Covenant on Civil and Political Rights, – International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights, – Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) and the general recommendations of the CEDAW Committee; – Beijing Platform for Action, – Sustainable Development Goals (SDGs), – National Development Strategy of the Republic of Tajikistan up to 2030 (NDS-2030), – Medium-Term Development Program of the Republic of Tajikistan for 2016-2020 and 2021-2025), etc.
----------------------------------	--	-------------------------------	--	-----------------------------	---

⁴⁴ Закон РТ «О государственных гарантиях равноправия мужчин и женщин и равных возможностей их реализации», 2005 г.

⁴⁶ Law of the Republic of Tajikistan on State Guarantees of Equal Rights for Men and Women and Equal Opportunities for Their Implementation, 2005.

	развития Республики Таджикистан на 2016-2020 годы, на 2021-2025 годы (ПСР 2016-2020, ПСР 2021-2025) и другие		- Барномаи миёнамӯҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои сс. 2016-2020, 2021-2025 (БМР 2016-2020, 2021-2025) ва дигарон.		
Гендерно-правовая экспертиза⁴⁷	Гендерная экспертиза определяет, в какой мере международные стандарты и нормы реализуются в национальном законодательстве. Она также определяет степень гендерной чувствительности законодательных и исполнительных органов, социума, и в целом способствует формированию гендерно-справедливой политики, включающей не только равные права и ответственность, но и, что особенно важно, равные возможности для мужчин и женщин.	Экспертизаи ҳуқуқии гендерӣ	Экспертизаи гендерӣ муайян мекунад, ки стандартҳо ва меъёрҳои байналмилалӣ дар қонунгузори милли то кадом андоза татбиқ карда мешаванд. Он ҳамчунин дараҷаи ҳассосияти гендерии мақомоти қонунгузор ва иҷроия, инчунин гурӯҳҳои иҷтимоиро муайян менамояд ва ба ташаққул додани сиёсати аз ҷиҳати гендерӣ одилона, ки на танҳо ҳуқуқҳо ва масъулиятҳои баробар, балки, аз ҳама муҳимаш, имкониятҳои баробарро барои мардон ва занон дар бар мегирад, мусоидат менамояд.	Gender Legal Analysis⁴⁸	Gender analysis assesses the extent to which international standards and norms are incorporated into national legislation. It also evaluates the gender sensitivity of legislative and executive bodies, as well as society as a whole. This analysis plays a crucial role in shaping gender-equitable policies that ensure not only equal rights and responsibilities but, most importantly, equal opportunities for both men and women.
Гендерное равенство	Гендерное равенство — это принцип, согласно которому все люди, независимо от их пола или гендерной идентичности, имеют равные права, возможности и доступ к ресурсам. Означает, что женщины и мужчины имеют равные условия для реализации в полной мере своих прав и потенциала для того, чтобы вносить свой вклад в национальное, политическое, экономическое, социальное и культурное развитие и пользоваться его результатами. В	Баробарии гендерӣ	Баробарии гендерӣ – ин принсипе мебошад, ки мутобиқи он ҳамаи одамон, новобаста аз ҷинс ё мансубияти ҷинсии онҳо ҳуқуқҳои имкониятҳои баробар ва дастрасии баробар ба захираҳои доранд. Маънои онро дорад, ки занон ва мардон барои пурра амалӣ намудани ҳуқуқи иқтисодӣ худ ва ҷамъгузори худ дар рушди милли, сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, инчунин барои истифода бурдани натиҷаҳои он имкониятҳои	Gender Equality	Gender equality is the principle that all individuals, regardless of their sex or gender identity, should have equal rights, opportunities, and access to resources. It means that women and men should have equal conditions for fully realizing their rights and potential, enabling them to contribute to and benefit from national, political, economic, social, and cultural development. The concept of "equality" now acknowledges that different approaches toward women and men may be

⁴⁷ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁴⁸ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	настоящее время понятие «равенство» признает, что различные отношения к женщинам и мужчинам необходимо для достижения равных (одинаковых) результатов.⁵¹ Равный правовой статус женщин и мужчин и равные возможности для его реализации, позволяющие лицам обоего пола свободно развивать свои потенциальные способности, вырабатывать умения и навыки для участия в политическом, экономическом, социальном и культурном развитии и освоении его достижений.⁵² Термин «гендерное равенство» не означает, что мужчины и женщины становятся либо должны стать подобны, одинаковы. На свете не может быть двух одинаковых людей даже одного пола и возраста, что уж тут говорить по отношению к представителям двух гендерных миров. Поэтому сторонники гендерного равенства не призывают мужчин и женщин становиться похожими друг на друга. Речь идет о том, что наши представления о «мужском» и «женском», например о «настоящем мужчине» и «настоящей женщине», — не более чем наши		барбар доранд. Ҳоло мафҳуми «баробарӣ» эътироф менамояд, ки муносибатҳои гуногун нисбати занону мардон барои ба даст овардани натиҷаҳои баробар (якхела) заруранд. Мақоми баробари ҳуқуқи занон ва мардон ва имкониятҳои баробари амалигардонии онҳо ба шахсони ҳарду чинс имконият медиҳанд, ки қобилиятҳои имконпазири худро озодона инкишоф диҳанд, барои иштирок дар рушди сиёсӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ ва истифодаи дастовардҳои он маҳорату малака ҳосил намоянд. Истилоҳи «баробарии гендерӣ» маънои онро надорад, ки мардону занон ба якдигар монанд ва якхела мешаванд ё бояд шаванд. Дар дунё ду одами якхела вучуд надорад, ҳатто дар байни ҳамчинсон ва ҳамсолон, пас дар бораи намояндагони ду олами гендерӣ ҳоҷати гап ҳам нест. Бинобар ин ҷонибдорони баробарии гендерӣ мардону занонро ба монандшавӣ ба якдигар даъват намеkunанд. Гап дар сари он аст, ки тасаввуроти мо дар бораи «мардона» ва «занона», масалан дар бораи «марди ҳақиқӣ» ва «зани ҳақиқӣ» ҳамааш шуда		necessary to achieve equal (identical) outcomes.⁵⁴ Equal legal status for women and men, along with equal opportunities to exercise that status, allows individuals of both sexes to freely develop their potential, acquire skills, and participate in political, economic, social, and cultural development while reaping its benefits.⁵⁵ The term "gender equality" does not imply that men and women are or should become identical. No two people in the world are exactly alike, even within the same sex and age group, let alone across different genders. Therefore, advocates of gender equality do not call for men and women to become similar to one another. The key point is that our ideas about "masculine" and "feminine" — such as what defines "a real man" or "a real woman" — are merely societal constructs, not unchangeable truths. Since these ideas are socially constructed, they can be reshaped to meet the new challenges, opportunities, and priorities of life in the 21st century. It is important to remember that gender equality involves creating conditions where men and women
--	---	--	--	--	---

⁵¹ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁵² Закон РТ «О государственных гарантиях равноправия мужчин и женщин и равных возможностей их реализации», 2005 г.

⁵⁴ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁵⁵ Law of the Republic of Tajikistan on State Guarantees of Equal Rights for Men and Women and Equal Opportunities for Their Implementation, 2005.

	представления, а не непреложные истины. А раз это наши представления, значит их можно изменить в соответствии с новыми задачами, новыми возможностями, новыми приоритетами, которые ставит перед нами жизнь в XXI веке. Важно помнить, что гендерное равенство — это условия, при которых мужчины и женщины имеют не только равные права, но и равные возможности для реализации своих прав и потенциала в полной мере. При этом необходимо, чтобы у каждой женщины было право выбора и возможности его реализовать: работать или не работать; быть депутатом парламента или заниматься воспитанием детей.		тасаввуроти мост, на ҳақиқати мусаллам. Модоме ки ин ҳамааш шуда дар тасаввури мост, пас онҳоро мувофиқи вазифаҳо, имкониятҳо ва афзалиятҳои наво, ки ҳаёти асри XXI дар назди мо меғузорад, тағйир додан мумкин аст. Доништан муҳим аст, ки Ббаробарии гендерӣ вазъиятест, ки дар он занону мардон на танҳо соҳиби ҳуқуқҳои баробар мебошанд, балки барои амалигардонии пурраи ҳуқуқу нерӯи худ имкониятҳои баробар доранд. Дар айнаи замон, ҳар як зан бояд ба интиҳоб ҳуқуқ дошта бошад: кор кунад ё кор накунад; депутати парламента шавад ё бо тарбияи кӯдакон машғул гардад.		have not only equal rights but also equal opportunities to fully realize their rights and potential. Moreover, it is crucial that every woman has the right to choose and the opportunity to pursue that choice, whether she opts to work, serve as a member of parliament, or dedicate herself to raising children.
Равные возможности⁵⁶	Практическое обеспечение равных условий для реализации мужчинами и женщинами прав в соответствии с Конституцией Республики Таджикистан, законами Республики Таджикистан, международного права.	Имкониятҳои баробар	Фароҳам овардани шароитҳои баробар барои ҳуқуқҳои ҳудро амалӣ намудани мардону занон дар асоси Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуқуқи байналмилалӣ.	Equal Opportunities⁵⁷	The practical provision of equal conditions for men and women to exercise their rights under the Constitution, the laws of the Republic of Tajikistan, and international legal norms.
Гендерная статистика	Статистика, отражающая соответствующее положение мужчин и женщин во всех сферах социально-политической жизни и освещающая гендерные проблемы и отношения в обществе.	Омори гендерӣ	Соҳаи омор, ки мақсади он ошкор кардан, тартиб додан ва паҳн намудани маълумоти омории дар бораи ҳаёти воқеии занону мардон ва таъсири сиёсат ба ҳалли мушкилоти гендерӣ мебошад.	Gender Statistics	Gender statistics reflect the relative status of men and women across all areas of social and political life and highlight gender issues and relationships within society.

⁵⁶ Закон РТ «О государственных гарантиях равноправия мужчин и женщин и равных возможностей их реализации», 2005 г.

⁵⁷

	Это область статистики, которая пересекает по горизонтали традиционные области статистики с целью выявления, составления и распространения статистических данных, отражающих реальность жизни женщин и мужчин и воздействие политики, направленной на решение гендерных проблем. Гендерная статистика не ограничивается только представлением всех показателей в разрезе по полу. При необходимости, статистические данные должны быть представлены в разбивке по возрастным группам, в разрезе проживания в городской/сельской местности, если возможно, по принадлежности к этническим группам и т.д. На Четвертой Всемирной конференции по положению женщин (Пекин, 1995 г.) были определены направления по усилению гендерной статистики и её интеграции в различные сферы жизнедеятельности женщин и мужчин.⁵⁹ Гендерная статистика: - способствует устранению стереотипов, предоставляя факты о роли и вкладе женщин и мужчин; - поддерживает комплексный гендерный подход, предоставляя данные для анализа - позволяет вести мониторинг		Омори гендерӣ фақат бо пешниҳоди ҳамаи нишондиҳандаҳо аз рӯи ҷинс маҳдуд намешавад. Дар мавридҳои зарурӣ маълумотҳои омории бояд бо тақсими кардан ба гурӯҳҳои синнусолӣ, аз рӯи истиқомат дар шаҳр/деҳот, агар мумкин бошад, аз рӯи мансубият ба гурӯҳҳои этникии ва ғ. пешниҳод карда шаванд. Дар Конференсияи чоруми байналмилалӣ оид ба вазъи занон (Пекин, с.1995) самтҳои таҳкими омори гендерӣ ва ҳамгироии он дар соҳаҳои гуногуни фаъолияти ҳаётии занону мардон муайян карда шуданд. Омори гендерӣ оморест, ки вазъияти мардонро занонро дар ҳамаи соҳаҳои фаъолияти иҷтимоӣ сиёсӣ, мушкilotи гендерӣ ва муносибатро дар ҷомеа инъикос менамояд. Омори гендерӣ: - оид ба нақш ва саҳми занон ва мардон далелҳо оварда, ба бартараф намудани қолабҳои мусоидат мекунад; - барои таҳлил маълумотҳои пешниҳод карда, муносибати маҷмӯии гендериро дастгирӣ менамояд - имкон медиҳад, ки мониторинги таъсири нақшаи барномаҳои гендерии миллӣ бо роҳи муайян	This field of statistics intersects with traditional statistical areas to identify, compile, and disseminate data that represent the realities of women's and men's lives and the impact of gender-sensitive policies. Gender statistics go beyond merely presenting indicators by sex; when necessary, data should be disaggregated by age, urban or rural residence, ethnic affiliation, and other relevant factors. At the Fourth World Conference on Women (Beijing, 1995), directions for strengthening gender statistics and integrating them into various aspects of life were established.⁶¹ Gender statistics: – help eliminate stereotypes by providing factual information about the roles and contributions of women and men; – support a comprehensive gender approach by offering data for analysis; – monitor the impact of national gender plans and programs by setting benchmarks and indicators; – provide metrics for reporting on gender equality objectives; and – stimulate public debate and awareness on gender equality and serve as an empirical foundation for advocating change.
--	---	--	---	--

⁵⁹ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovary/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	воздействия гендерных национальных планов и программ путем установления ориентиров и показателей; - предоставляет показатели для отчетности по реализации гендерных задач; - стимулирует общественное обсуждение и повышение осведомленности о гендерном равенстве, а также служит эмпирической основой для отстаивания идей об изменениях. Существуют четыре основных метода сбора данных гендерной статистики: - переписи населения - выборочные обследования населения - выборочные обследования предприятий - административные данные (текущий учет и регистры).		намудани самтҳо ва нишондиҳандаҳои асосӣ гузаронда шавад; - барои ҳисобот оид ба иҷрои вазифаҳои гендерӣ нишондиҳандаҳо пешниҳод мекунад; - муҳокимаҳои ҷамъиятӣ ва баланд бардоштани сатҳи огоҳиро дар бораи баробарии гендерӣ дастгирӣ менамояд, инчунин барои ҷимояи ғояҳо оид ба тағйирот ба сифати асоси таҷрибавӣ хизмат мекунад. Чор усули асосии ҷамъовари маълумоти омили гендерӣ вучуд дорад: - барӯйхатгирии аҳоли - муоинаҳои интихобии аҳоли - муоинаҳои интихобии корхонаҳо - маълумоти маъмурӣ (баҳисобгирӣ қорӣ ва регистрҳо).		The four main methods of collecting gender statistics are: - censuses, - sample surveys of the population, - sample surveys of enterprises, and - administrative data (current records and registers).
Гендерное просвещение 62	Необходимый инструмент для достижения следующих целей: • построение демократического общества на принципах приоритетности прав личности (демократия должна «осознавать и чувствовать» особенности пола); • поддержание истинной национальной безопасности государства: страна не может позволить себе роскошь продолжать	Маърифати гендерӣ	Василаи зарурӣ барои ба даст овардани ҳадафҳои зерин: • бунёди ҷомеаи демократӣ дар асоси принципҳои афзалиятнокии ҳуқуқи шахсият (демократия бояд хусусиятҳои ҷинсро «дарк ва ҳис намояд»); • нигоҳ доштани амнияти ҳақиқии миллии давлат: мамлакат наметавонад иқтидори ҳар қадом ҷинсро, аз ҷумла иқтидори	Gender Education⁶³	Gender education is an essential tool for achieving the following goals: • Building a democratic society based on the principles of individual rights, where democracy is informed by and sensitive to gender considerations; • Ensuring true national security by not ignoring or underutilizing the

⁶² Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.55

⁶³ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 55.

	игнорировать или недоиспользовать потенциал любого пола, в частности, женщин во всех сферах жизни; • усиление конкурентной способности страны на международном уровне; • поддержание престижа власти, которая выполняет взятые на себя как международные обязательства, так и внутренние (подписанные международные документы и выпущенные постановления Правительства и указы Президента об улучшении статуса женщин в стране). Без гендерного просвещения немыслимо осознанное строительство ни подлинной представительной демократии, ни функционирование демократического правового государства, учитывающего интересы всех граждан - и женщин, и мужчин.		занҳоро дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёт нодида гирад ё онро пурра истифода набарад; • тақвият додани қобилияти рақобатпазирии мамлакат дар арсаи байналмилалӣ; • нигоҳ доштани обрӯи давлат, ки чи уҳдадориҳои байналмилалии ба зимма гирифтааш ва чи уҳдадориҳои дохилиро (ҳуҷҷатҳои имзошудаи байналмилалӣ, қарорҳои содирнамудаи Ҳукумат ва фармонҳои Президентро дар бораи беҳтар намудани мақоми зан) иҷро менамояд. Бе маърифати гендерӣ бошуро на бунёд намудани на демократияи ҳақиқии салоҳиятнок ва на амалкарди давлати демократии ҳуқуқӣ, ки манфиатҳои ҳамаи шаҳрвандон – занон ва мардонро ба назар мегирад, аз имкон берун аст.		potential of any sex, particularly women, in all spheres of life; • Enhancing the country's competitiveness at the international level; • Maintaining government prestige – effective gender education supports the fulfillment of international commitments and domestic obligations, including international agreements and government resolutions aimed at improving women's status (signed international documents and issued government resolutions and presidential decrees on improving the status of women in the country). Gender education is essential for the conscious development of a representative democracy and the effective functioning of a rule-of-law state that considers the interests of all citizens, both women and men.
Гендерные индикаторы (гендерно-чувствительные индикаторы) ⁶⁵	Это указатели или измерители, использующие количественные и качественные показатели для суммирования гендерно-значимых изменений, происходящих в обществе в течение определённого периода времени. Они - необходимая и полезная составляющая, в сочетании с другими оценочными техниками, для	Нишондиҳандаҳои гендерӣ (индикаторҳои аз ҷиҳати гендерӣ ҳассос)	Нишондиҳандаҳои ғандозагирхое, ки аломатҳои микдорӣ ва сифатиро барои ҷамъкардани тағйироти муҳими гендерии дар ҷомеа дар давраи муайяни вақт ба вуқӯъомада истифода мебаранд. Онҳо яқоя бо дигар усулҳои арзёбӣ воситаҳои зарурӣ ва муфид ба шумор рафта, барои	Gender Indicators (Gender-Sensitive Indicators) ⁶⁶	These are pointers or measures that use quantitative and qualitative data to summarize the gender-significant changes that occur in society over a period of time. They are a necessary and useful component, in combination with other evaluation techniques, for measuring the results of the state's activities, both in general projects

⁶⁵ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.56-57

	измерения результатов деятельности государства как в общих проектах, так и в специальных инициативах, осуществляемых в стране, которые нацелены на учёт интересов обеих социально-половых групп населения. Существует два типа индикаторов: количественные и качественные. Количественные индикаторы основываются на информации, получаемой в результате проведения переписей, опросов, подсчётов и административных записей и являются мерилom экономических и других аспектов уровня и качества жизни. Качественные индикаторы связаны с уровнем и качеством жизни и используют информацию об уровне удовлетворенности или неудовлетворённости личными и социально-экономическими условиями. Качественный анализ включает рассмотрение количественных и качественных социальных процессов путем использования ряда аналитических приёмов и методов. Качественный анализ можно использовать, например, для исследования взаимозависимости между численностью женщин-парламентариев и степенью их воздействия на процесс принятия решений. Его можно применять для выяснения ряда обстоятельств: сколько раз вопросы,		арзёбии натиҷаҳои фаъолияти давлат, чи дар лоиҳаҳои умумӣ ва чи дар барномаҳои махсуси дар мамлакат амалишаванда, ки барои ба ҳисоб гирифтани манфиатҳои ҳарду гурӯҳи иҷтимоию ҷинсии аҳоли нигаронида шудаанд, хизмат мекунанд. Ду намуди нишондиҳандаҳо вучуд доранд: миқдорӣ ва сифатӣ. Дар бораи мазмуни мафҳумҳои нишондиҳандаҳои миқдорӣ ва сифатӣ ҳамфикрии комил вучуд надорад. Нишондиҳандаҳои миқдорӣ ба иттилооте асос меёбанд, ки дар натиҷаи гузарондани барӯихатгирии аҳоли, пурсишҳо, ҳисобкуниҳо ва сабтҳои маъмурӣ ба даст оварда шудаанд ва маҳаки ҷанбаҳои иқтисодӣ ва дигар ҷанбаҳои сатҳ ва сифати ҳаёт ба шумор мераванд. Нишондиҳандаҳои сифатӣ бо сатҳ ва сифати ҳаёт алоқаманд буда, иттилоотро дар бораи дараҷаи қаноатмандӣ ё ноқаноатмандӣ аз шароитҳои шахсӣ ва иҷтимоию иқтисодӣ истифода мебаранд. Таҳлили сифатӣ баррасии равандҳои иҷтимоии миқдорӣ ва сифатиро бо роҳи истифода бурдани як қатор усулу методҳои таҳлил дар бар мегирад. Таҳлили сифатиро, масалан, барои тадқиқ намудани вобастагии ҳамдигарии	and in special initiatives carried out in the country, which are aimed at addressing the interests of both socio-sexual groups of the population. There are two types of indicators: quantitative and qualitative. Quantitative indicators are based on information obtained from censuses, surveys, counts, and administrative records and measure economic and other aspects of the standard and quality of life. Qualitative indicators are related to the level and quality of life and use information about the level of satisfaction or dissatisfaction with personal and socio-economic conditions. Qualitative analysis includes consideration of quantitative and qualitative social processes through the use of various analytical techniques and methods. Qualitative analysis can be used, for example, to examine the relationship between the number of women parliamentarians and their impact on decision-making. It can be used to clarify several circumstances: how many times issues related to gender justice have been raised in the supreme legislative body; what gender-equity legislation has been enacted or further developed by law; whether women's performances have had an impact on the legislative process; how to support women in their efforts to achieve gender justice, as well as
--	--	--	---	--

	касающиеся гендерной справедливости, поднимались в высшем законодательном органе; какое законодательство, связанное с гендерной справедливостью, было принято или получило дальнейшее законодательное развитие; оказывают ли влияние выступления женщин на законодательный процесс; как можно поддерживать женщин в их деятельности по достижению гендерной справедливости, впрочем, как и другие их политические инициативы. Качественный анализ как никогда уместен для выяснения влияния женского политического представительства на более широкие социальные проблемы и на функционирование правительства. Индикаторы представляют собой базовый инструментарий в процессе мониторинга и оценки действий по развитию. Польза гендерных индикаторов обусловлена их способностью указывать на перемены в статусе и роли женщин и мужчин во времени и, таким образом, измерять: достигается ли цель гендерной справедливости.		байни шумораи занон – парламентарийҳо ва дараҷаи таъсири онҳо ба раванди қабули қарорҳо истифода бурдан мумкин аст. Онро инчунин метавон барои равшан кардани ҳолатҳои зерин истифода кард: масъалаҳои адолати гендерӣ чанд маротиба дар мақоми олии қонунгузор муҳокима карда шуданд; оид ба адолати гендерӣ кадом қонунҳо қабул карда шуданд ё аз ҷиҳати қонунгузорӣ такмил дода шуданд; суҳанрониҳои занон оё ба раванди қонунгузорӣ таъсир мерасонанд; фаъолияти занонро дар кори ба даст овардани адолати гендерӣ, инчунин дигар ташаббусҳои сиёсии онҳоро чи таъсир дорад мумкин аст. Таҳлили сифатӣ барои муайян кардани таъсири намояндагии сиёсии занон ба мушкилоти васеи иҷтимоӣ ва ба фаъолияти ҳукумат басо зарур мебошад. Нишондиҳандаҳо як навъ василаҳои асосие ба шумор мераванд, ки дар рафти мониторинг ва арзёбии амалҳо барои рушд истифода мешаванд. Ҳамаи нишондиҳандаҳои гендерӣ дар он аст, ки онҳо дигаргунӣ дар мақом ва нақши занонро мардон дар муддати муайни вақт нишон медиҳанд ва ба ҳамин тариқ		their other policy initiatives. Qualitative analysis is particularly appropriate for examining the impact of women's political representation on broader social issues and the functioning of government. Indicators are an essential tool in the process of monitoring and evaluating development actions. The usefulness of gender indicators lies in their ability to show changes in the status and roles of women and men over time, thus measuring whether the goal of gender justice is being achieved.
--	--	--	--	--	---

			андозагирӣ менамоянд, ки оё ҳадафи адолати гендерӣ ба даст оварда мешавад.		
Гендерные квоты⁶⁸	Узаконенный уровень представительства женщин и мужчин, девушек и юношей в различных сферах, органах власти. В основе квот лежит современная концепция равенства женщин и мужчин. Квоты, как и другие формы позитивных мер, являются средством обретения равных возможностей: если существуют барьеры, то необходимы специальные меры для компенсации, чтобы иметь равные возможности достижения равного результата. Система квот может быть применена как временная мера, до тех пор, пока не будут устранены барьеры на пути женщин и девушек и не только в политику.	Квотаҳои гендерӣ	Дараҷаи қонунигардондашудаи намоёндагии занону мардон, духтарону наврасон дар соҳаҳои гуногун ва дар мақомоти ҳокимият. Асоси квотаҳоро концепсияи муносири баробарии занону мардон ташкил медиҳад. Квотаҳо ба монанди дигар чораҳои мусбат востай ба даст овардани имкониятҳои баробар мебошанд: агар монеаҳо вуҷуд дошта бошанд, пас барои ҷуброн намудан чораҳои махсус зарур мешаванд, то ки барои ба даст овардани натиҷаҳои баробар имкониятҳои баробар фароҳам оварда шаванд. Системаи квотаҳоро чун чораи муваққатӣ истифода бурдан мумкин аст, то он вақте ки монеаҳо дар роҳи занону духтарон на танҳо дар сиёсат бартараф карда нашаванд.	Gender Quotas⁶⁹	The legally mandated level of representation for women and men, girls and boys, in various spheres and government bodies. Quotas are grounded in the modern concept of equality between women and men. Like other forms of affirmative action, quotas are a means of ensuring equal opportunity: where barriers exist, special compensatory measures are needed to create equal opportunities for achieving equal outcomes. The quota system can be applied as a temporary measure until barriers to women and girls are removed, not only in politics but in other areas as well.
Гендерные роли⁷⁰	Один из видов социальных ролей, набор ожидаемых образцов поведения (или норм) для мужчин и женщин. Роль в социальной психологии определяется как набор норм, определяющих, как должны вести себя люди в данной социальной позиции.	Нақшҳои гендерӣ	Яке аз намудҳои нақши иҷтимоӣ, маҷмуи намунаҳои пешбинишудаи рафтор (ё меъёрҳо) барои мардону занон мебошад. Дар равоншиносии иҷтимоӣ нақш чун маҷмуи меъёрҳои маънидор карда мешавад, ки чи тавр рафтор намудани одамонро дар ин ё он	Gender Roles⁷¹	A type of social role, involves a set of expected patterns of behavior (or norms) for men and women. In social psychology, a role is defined as a set of norms that determine how people should behave in a given social position.

⁶⁸ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.58

⁶⁹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 58.

⁷⁰ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.61,62

⁷¹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 61-62.

	Нет единой роли мужчины или женщины. Каждый человек выполняет ряд разнообразных ролей, например, жены, матери, студентки, дочери, подруги и т. д. Иногда эти роли не совмещаются, что ведет к ролевому конфликту. Конфликт между ролью деловой женщины и ролью матери всем хорошо известен. Сейчас практически во всех культурах в отношении гендерных ролей происходят радикальные изменения, в частности, и на постсоветском пространстве. Однако не так быстро, как хотелось бы.		вазъияти иҷтимоӣ муайян мекунад. Нақши ягонаи мардону занон вучуд надорад. Ҳар як шахс як қатор нақшҳои гуногунро иҷро мекунад, масалан, нақши зан, модар, донишҷӯ, духтар, дугона ва ғайраро. Баъзан ин нақшҳо бо якдигар мувофиқат намекунад ва дар натиҷа зиддиятҳои нақшӣ ба амал меоянд. Зиддияти байни нақши зани мансабдор ва нақши модар ба ҳама маълум аст. Ҳоло қариб дар ҳамаи фарҳангҳо нисбати нақшҳои гендерӣ тағйироти кулӣ ба амал меоянд, аз ҷумла дар фазои пасошӯравӣ. Вале дар Тоҷикистон ин тағйирот суст ҷараён дорад.		There is no single role for a man or a woman. Each person performs several different roles, such as wife, mother, student, daughter, girlfriend, etc. Sometimes these roles are not easily combined, leading to role conflict. The conflict between the role of a businesswoman and the role of a mother is a well-known example. Today, in almost all cultures, radical changes are taking place to gender roles, particularly in the post-Soviet space. However, these changes are not happening as quickly as one might hope.
Гендерные стереотипы⁷²	Сформировавшиеся в культуре обобщённые представления (убеждения) о том, как действительно ведут себя мужчины и женщины Термин следует отличать от понятия гендерная роль, означающего набор ожидаемых образцов поведения (норм) для мужчин и женщин.	Қолабҳои (стереотипҳои) гендерӣ	Тасаввуроти (ақидаҳои) дар ҷомеа ташаккулёфта ва умумишуда дар бораи аслан ҷинс тавр рафтор қардани мардону занон аст. Ин истилоҳро аз мафҳуми нақши гендерӣ, ки намунаҳои пешбинишудаи рафтор (ё меъёрҳо)-ро барои мардону занон муайян менамояд, фарқ қардан лозим аст.	Gender Stereotypes⁷³	Generalized ideas (beliefs) formed in culture about how men and women behave. This term should be distinguished from the concept of gender role, which refers to a set of expected patterns of behavior (norms) for men and women.
Гендерные стереотипы в СМИ⁷⁴	Журналистика, как любое проявление массовой культуры и массового сознания, невозможна без	Қолабҳои гендерӣ дар ВАО	Рӯзноманигорӣ, чун ҳама гуна зӯҳуроти фарҳанги оммавӣ ва шуури ҷамъиятӣ, наметавонад бе	Gender Stereotypes in the Media⁷⁵	Journalism, like any form of mass culture and mass consciousness, relies on stereotypical, stable ideas

⁷² Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.62

⁷³ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 62.

⁷⁴ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.65-66

⁷⁵ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 65-66.

стереотипных, устойчивых представлений о должном и не должном, дурном и праведном, положительном и отрицательным. Эти стереотипы складываются из устойчивых представлений, восходящих к заповедям мировых религий, фольклорным представлениям и национальному опыту. В то же время, стереотипы имеют свойство меняться с ходом времени. Не в последнюю очередь это относится к гендерным стереотипам - представлениям о «хороших» и «плохих» женщинах и мужчинах и взаимоотношении их ролей в том или ином обществе. Гендерные стереотипы в СМИ неотделимы от идеала женщины, а также идеи предназначения женщины, господствующей в тот или иной период. Скажем, в СМИ, как положительный идеал, ранее доминировал образ патриархальной матери, хозяйки дома, добропорядочной женщины. В советский период в соответствии с социалистическими идеями активного участия женщин в обществе господствовал тип «работницы и матери» (определение Н. Крупской), трактористки, врача и активистки, строящей счастливое будущее и готовой на любые жертвы во имя блага страны. В постсоветский период все социалистические идеи (в том числе	қолабҳо, тасаввуроти устувор дар бораи мафҳумҳои дуруст ва нодуруст, мақбул ва номақбул, беақлона ва оқилона, мусбат ва манфӣ вучуд дошта бошад. Ин қолабҳо бо таъсири тасаввуроти устуворе, ки дар заминаи ривоятҳои динҳои ҷаҳонӣ, тасаввуроти фолклорӣ ва таҷрибаи милли ба вучуд омадаанд, ташаккул меёбанд. Дар айни замон қолабҳо бо мурури замон тағйир меёбанд. Ин дар навбати аввал ба қолабҳои гендерӣ дар бораи занҳо ва мардҳои «хуб» ва «бад» ва муносибатҳои байниҳамдигарии нақшҳои онҳо дар ин ё он ҷомеа дахл дорад. Қолабҳои гендерӣ дар ВАО аз идеали зан, инчунин аз ғояву вазифаҳои зан дар ин ё он давра ҷудо нестанд. Масалан, пештар дар ВАО симои модари патриархалӣ, қадбону, зани хушахлоқ ба сифати идеали мусбат нишон дода мешуд. Дар давраи шӯравӣ тибқи ғояҳои сотсиалистии иштироки ғаёлонаи занон дар ҳаёти ҷомеа симои «коргар ва модар» (таърифи Н. Крупская), тракторчӣ, духтур ва зани ғаёл, бунёдгари ояндаи хушбахтона, ки ба хотири манфиатҳои мамлакат ба ҳама гуна маҳрумиятҳо омода аст, тасвир карда мешуд. Дар давраи пасошӯравӣ ҳамаи ғояҳои	about what is right and wrong, good and bad, positive and negative. These stereotypes originate from enduring concepts rooted in world religions, folklore, and national experience. However, stereotypes evolve, and this is particularly true of gender stereotypes — ideas about “good” and “bad” women and men and their roles within a society. Gender stereotypes in the media are closely tied to the prevailing ideals and purposes assigned to women during different periods. For instance, in the past, the media often depicted the ideal woman as a patriarchal mother, homemaker, or respectable lady. During the Soviet era, aligned with socialist ideals, the ideal woman was portrayed as a “worker and mother” (as defined by N. Krupskaya), including roles like tractor driver, doctor, and activist — someone dedicated to building a better future and making sacrifices for the country's good. In the post-Soviet era, these socialist ideals were rejected, and the concept of the “natural destiny of women” as mother and wife re-emerged as dominant.
---	--	---

	идея активного участия женщин в жизни общества) были отринуты, и доминировать вновь стала идея «естественного предназначения женщины» как матери и жены.		сотсиалистӣ (аз он ҷумла ғояи иштироки фаъолонаи занон дар ҳаёти ҷомеа) бекор карда шуданд ва аз нав ғояи «вазифаи табиӣи зан» чун модар ва завҷа боло гирифт..		
Гендерный анализ ⁷⁶	Это процесс оценки различного воздействия, оказываемого на женщин и мужчин, существующими или предлагаемыми программами, законодательством, государственным политическим курсом - во всех сферах жизни общества и государства. Гендерный анализ также - сбор качественной информации и понимание гендерных тенденций в экономике и обществе, использование этих знаний для выявления потенциальных проблем и поиска решений в ежедневной работе. Одновременно это инструмент для понимания социальных процессов. Он позволяет увидеть и сравнить: каким образом и почему политические, экономические, социальные и иные факторы влияют на женщин и мужчин? Гендерный анализ подвергает сомнению утверждение о том, что любой человек, независимо от пола, испытывает одинаковое воздействие политических курсов, программ и	Таҳлили гендерӣ	Ин раванди арзёбии таъсири гуногуни барномаҳо, қонунгузорӣ, сиёсати давлат ба занону мардон дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат аст. Таҳлили гендерӣ инчунин – ҷамъоварию омори босифат ва фаҳмиши тамоюлҳои гендерӣ дар иқтисод ва ҷомеа, истифодаи ин донишҳо барои ошкор намудани мушкилоти имконпазир ва ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли онҳо дар қисми ҳамаҷумла мебошад. Ҳамзамон, ин василаест барои дарк намудани равандроҳои иҷтимоӣ. Он барои дидан ва муқоиса намудани инҳо имконият медиҳад: омилҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва дигар омилҳо чи таърир ва барои ҷӣ ба занону мардон таъсир мерасонанд? Таҳлили гендерӣ ақидаро дар бораи он ки ҳар як инсон, сарфи назар аз ҷинси худ, таъсири якхелаи сиёсат, барномаҳо ва қонунгузорию эҳсос мекунад, зери шубҳа мегузорад. Чунин тасаввурот бо сиёсати аз ҷиҳати гендерӣ бетараф мувофиқат мекунад. Ин	Gender Analysis ⁷⁷	Gender analysis is the process of assessing the effects of existing or proposed programs, legislation, and state policies on women and men across all spheres of society and state. It involves collecting qualitative information and understanding gender trends in the economy and society, using this knowledge to identify potential problems and find solutions in daily work. Additionally, it is a tool for understanding social processes, allowing one to see and compare how and why political, economic, social, and other factors affect women and men differently. Gender analysis challenges the assumption that policies, programs, and legislation impact everyone equally, regardless of sex. This view aligns with a gender-neutral policy. Such policies often overlook the differing physical, social, and economic characteristics, and life experiences of women and men, including those of special groups such as persons with disabilities. True equality involves ensuring that all

⁷⁶ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.67-68

⁷⁷ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 67-68.

	законодательства. Такое представление соответствует гендерно-нейтральной политике. По существу, такая политика игнорирует различные физические, социальные, экономические характеристики и жизненный опыт женщин и мужчин, также, как и особых групп женщин и мужчин (например, инвалидов.) Ведь равенство означает обеспечение всем людям, независимо от их пола, расы или способностей, одинаковых возможностей доступа к позитивным результатам проводимого политического курса. Существуют различные способы применения гендерного анализа на практике, разработаны Руководства. Инструкции, заявления по гендерному анализу.		гуна сиёсат вижагиҳои гуногуни ҷисмонӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва таҷрибаи ҳаётии занону мардон, инчунин гурӯҳҳои махсуси занону мардонро (масалан, маъҷубонро) ба назар намегирад. Зеро баробарӣ чунин маъно дорад: барои ҳамаи одамон, сарфи назар аз ҷинс, наҷод ё қобилиятҳои таъмин намудани имкониятҳои яхелаи дастрасӣ ба натиҷаҳои мусбати роҳи сиёсии пешгирифташуда. Усулҳои гуногуни дар амал татбиқи намудани таҳлили гендерӣ вучуд доранд, дар бораи таҳлили гендерӣ роҳнамою дастурамалҳои таҳия карда шудаанд.		individuals, regardless of their sex, race, or abilities, have equal opportunities to benefit from policies and their positive outcomes. There are various ways to apply gender analysis in practice, supported by developed guidelines, instructions, and statements on gender analysis.
Гендерное равноправие⁷⁸	Равноправие мужчин и женщин перед законом. Гендерное равноправие не следует путать с гендерным равенством. Гендерное равноправие — это один из путей достижения гендерного равенства. Гендерное равноправие требует создания правовых механизмов обеспечения гендерного равенства в конкретных ситуациях и правовой ответственности за его нарушение.	Баробархуқуқии гендерӣ	Баробархуқуқии мардону занон дар назди қонун. Баробархуқуқии гендериро бо баробарии гендерӣ омехта кардан мумкин нест. Баробархуқуқии гендерӣ яке аз роҳҳои расидан ба баробарии гендерӣ мебошад. Баробархуқуқии гендерӣ талаб мекунад, ки барои расидан ба баробарии гендерӣ дар ҳолатҳои мушаххас механизмҳои ҳуқуқӣ ба вучуд оварда, барои вайрон	Gender Equity⁷⁹	Equity of men and women before the law. Gender equity should not be confused with gender equality. Gender equity is one of the ways to achieve gender equality. Gender equity involves creating legal mechanisms to ensure gender equality in specific situations and establishing legal responsibilities for violations.

⁷⁸ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁷⁹ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

			кардани он ҷавобгари ҳуқуқӣ муқаррар карда шавад.		
Гендерное разделение труда ⁸⁰	Обозначает распределение определённых видов деятельности среди женщин и мужчин, как правило, на основе традиций или обычаев. Помимо разделения деятельности на уровне домохозяйства, в обществе существует также гендерное разделение рынка труда, выраженное в существовании «женских» и «мужских» профессий, что ведёт к ограничению доступа женщин ко многим видам занятости, как правило, более высокооплачиваемым и престижным.	Тақсимои гендерии меҳнат	Тақсимои намудҳои муайяни фаъолият дар байни занону мардон одатан дар асоси анъана ё урфу одатҳо. Ғайр аз тақсимои фаъолият дар сатҳи хонаводаҳо инчунин тақсимои гендерии бозори меҳнат вучуд дорад, ки дар он касбҳо ба «занона» ва «мардона» тақсим карда мешаванд. Ин дастрасии занонро ба бисёр намудҳои шугъл, хусусан ба корҳои сердаромад маҳдуд менамояд.	Gender Division of Labor ⁸¹	The gender division of labor refers to the distribution of certain types of activities between women and men, typically based on traditions or customs. This division occurs not only at the household level but also within the labor market, where "female" and "male" professions exist. This segmentation often restricts women's access to various types of employment, particularly those that are higher-paid and more prestigious.
Гендерный подход (гендерное измерение) ⁸²	Учёт интересов обоих социально-половых групп общества. Суть нового подхода состоит в том, что нужны специальные меры, чтобы достичь гендерного равенства. «Настоящая стратегия основывается на том, чтобы интересы и опыт женщин, равно как и мужчин, стали неотъемлемым критерием при разработке общей концепции, при осуществлении, мониторинге и оценке общих направлений деятельности и программ во всех политических, экономических и общественных сферах с тем, чтобы и женщины, и	Равиши гендерӣ (андо-загирии гендерӣ)	Ба назар гирифтани мафиатҳои ҳарду гурӯҳи иҷтимоию ҷинсии ҷомеа. Моҳияти равиши нав аз он иборат аст, ки барои ба даст овардани баробарии гендерӣ чораҳои махсус лозиманд. «Стратегияи мазкур ба он асос меёбад, ки манфиату таҷрибаи закон баробари манфиату таҷрибаи мардон ҳангоми таҳияи консепсияи умумӣ, инчунин ҳангоми амалисозӣ, мониторинг ва арзёбии самтҳои умумии фаъолият ва барномаҳо дар ҳамаи соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ маҳаки асосӣ гарданд, то ки ҳам закон, ҳам ӯ	Gender Approach (Gender Dimension) ⁸³	The gender approach involves considering the interests of both socio-sexual groups within society. This approach emphasizes the need for special measures to achieve gender equality. According to the 1997 Report of the UN Economic and Social Council, "It is a strategy for making women's as well as men's concerns and experiences an integral dimension of the design, implementation, monitoring, and evaluation of policies and programs in all political, economic and societal spheres so that women and men benefit equally and inequality is not

⁸⁰ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁸¹ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁸² Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. С.71

⁸³ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 71.

	мужчины могли получать равную выгоду, а неравенство не укоренилось бы навсегда» - сказано в Докладе Экономического и Социального Совета ещё в 1997г. Его реализация обеспечивает равенство между мужчинами и женщинами - гражданами общества. Осознание того, что явления, происходящие в обществе, по-разному влияют на мужское и женское население, вызывая неодинаковые их реакции - и есть гендерный подход. Четвертая Всемирная конференция по положению женщин (Пекин, 1995 г.) конституировала и кодифицировала ИГИ (интеграция гендерного измерения), как гендерный подход, политику и процесс, которые должны проникнуть во все сферы общества, а не свестись к так называемому «женскому сектору». Гендерное равенство - основная цель ИГИ.		мardon tavonand foidaи баробар гиранд, nobarobarӣ бошад, абадан решақан карда шавад» - гуфта шуда буд дар Маърузаи Шӯрои Иқтисодӣ ва Иҷтимоӣ ҳанӯз дар соли 1997. Иҷрои он баробарии байни мardonу занон – шаҳрвандони ҷомеа таъмин менамояд. Дарк намудани он ки ҳодисаҳои дар ҷомеа рӯйдиханда ба мardonу занон таъсири ҳархела мерасонанд ва дар онҳо воқуниши ҳархеларо ба вуҷуд меоранд, равиши гендерӣ ном дорад. Конференсияи чоруми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон (Пекин, соли 1995) ҲАГ (ҳамгирии андозагирии гендерӣ)-ро ба сифати равиши гендерӣ, сиёсат ва раванд таҳия ва рамзӣ намуд, ки он бояд ба тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ворид гардад ва фақат, ба истилоҳ, ба «бахши занон» дахлдор набошад. Баробарии гендерӣ ҳадафи асосии ҲАГ мебошад.		perpetuated". Its implementation ensures equality between men and women as citizens of society. The gender approach recognizes that societal phenomena affect men and women differently, leading to varied reactions. The Fourth World Conference on Women (Beijing, 1995) established and formalized Gender Dimension Integration (GDI) as a gender approach — a policy and process meant to permeate all societal spheres rather than being confined to a "women's sector". The ultimate goal of GDI is to achieve gender equality.
Гендерная чувствительность⁸⁴	Понимание и принятие во внимание социокультурных факторов, лежащих в основе дискриминации по признаку пола. Гендерно-чувствительное планирование использует специальные методы и средства для предоставления женщинам и девочкам большей	Ҳассосияти гендерӣ	Фаҳмидан ва ба назар гирифтани омилҳои иҷтимоию фарҳангие, ки асоси таъъиз аз рӯи аломати ҷинсро ташкил медиҳанд. Банақшагирии аз ҷиҳати гендерӣ ҳассос бо мақсади фароҳам овардани имкони бештар барои иштироки занону духтарон дар	Gender Sensitivity⁸⁵	Gender sensitivity involves understanding and addressing the socio-cultural factors that contribute to gender discrimination. Gender-sensitive planning employs specific methods and tools to empower women and girls, ensuring their active participation in the

⁸⁴ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁸⁵ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	возможности участия в процессе развития и для измерения воздействия запланированных действий на женщин и мужчин.		раванди рушд ва бо мақсади санҷиши таъсири амалҳои ба нақша гирифташуда ба занону мардон аз усулу воситаҳои махсус истифода мебарад.		development process. It also involves measuring the impact of planned actions on both women and men.
Государственная политика в отношении женщин	Это часть общей социальной политики, которая затрагивает интересы женщин как крупной социально-демографической группы, формирует их правовой и социальный статус, регламентирует взаимоотношения с обществом.	Сиёсати давлатӣ нисбати занон	Ин ҷузъи сиёсати умумии иҷтимоист, ки манфиатҳои занонро чун гурӯҳи калони иҷтимоию демографӣ ҳимоя мекунад, мақоми ҳуқуқӣ ва иҷтимоии онҳоро таъшақкул медиҳад ва муносибатҳои ҳамдигарии онҳоро бо ҷомеа танзим менамояд.	Public Policy on Women	This refers to a component of general social policy that addresses the interests of women as a significant socio-demographic group. It shapes their legal and social status and regulates their interactions with society.
Девиантное поведение⁸⁶	Также социальная девиация, отклоняющееся поведение (лат. deviation — отклонение) — устойчивое поведение личности, отклоняющееся от общепринятых, наиболее распространённых и устоявшихся общественных норм. Девиантное поведение может быть как негативным, так и позитивным. К негативным формам девиантного поведения часто относят: хулиганство, хамство, лихачество на дорогах, автомобильное хамство, уголовную преступность, приставание, сексуальные домогательства, изнасилование, педофилию, наркоманию, токсикоманию, непристойное поведение, проституцию, игроманию, терроризм, экстремизм,	Рафтори девиантӣ	Инчунин девиатсияи иҷтимоӣ, рафтори дуршаванда (лот. deviation — дуршавӣ) — рафтори пойдори шахсият, дуршавӣ аз меъёрҳои ҷамъиятии аз тарафи умум қабулшуда, васеъ паҳнгардида ва устувор. Рафтори девиантӣ ҳам манфӣ ва ҳам мусбат буда метавонад. Ба шаклҳои манфии рафтори девиантӣ аксар вақт инҳо дохил мешаванд: авбошӣ, густохӣ, мошинронии дағалона ва густохона дар роҳҳо, ҷинояткорӣ, шилқинӣ, тамаъҷӯии шахвонӣ, таҷовуз ба номус, муносибати шахвонӣ бо кӯдакон (педофилия), нашъамандӣ, истифодаи модаҳои захронк бо мақсади сархушӣ (токсикомания), рафтори беадабона, ғоҳишагӣ, бозидӯстӣ, терроризм, ифротгарой,	Deviant Behavior⁸⁷	Also known as social deviation (from the Latin "deviation"), it refers to stable behavior that diverges from generally accepted and established social norms. Deviant behavior can be either negative or positive. Negative forms of deviant behavior include actions such as hooliganism, rudeness, reckless driving, criminal offenses, molestation, sexual harassment, rape, pedophilia, drug addiction, substance abuse, indecent behavior, prostitution, gambling addiction, terrorism, extremism, vandalism, mutilation, self-harm, murder, suicide, etc. Positive deviation, on the other hand, refers to behavior that benefits society but still deviates from accepted norms. Examples of positive deviation include self-sacrifice,

⁸⁶ <https://ru.wikipedia.org>⁸⁷ <https://ru.wikipedia.org>

	вандализм, нанесение увечий, нанесение самоповреждений, убийство, самоубийство и др. Позитивная девиация — это поведение, приносящее обществу благо, но тем не менее всё равно отклоняющееся от общепринятых норм. К позитивной девиации можно отнести: самопожертвование, героизм, аскетизм, чрезмерную щедрость, обострённое чувство жалости, способности, талант, гениальность и др.		тахрибкорӣ (вандализм), расондани осеб ба саломатӣ, худмаъюбкунӣ, куштор, худкушӣ ва ғ. Девиатсияи мусбат — рафторе, ки ба ҷомеа ғоида меорад, вале бо вучуди ин аз меъёрҳои аз тарафи умум қабулшуда дур аст. Ба девиатсияи мусбат инҳоро дохил кардан мумкин аст: қурбон кардани худ, қаҳрамонӣ, зуҳд (аскетизм), саховатмандии аз ҳад зиёд, ҳисси аз андоза беруни дилсӯзӣ, қобилиятнокӣ, истеъдод, нобиғағӣ ва ғ.		heroism, asceticism, excessive generosity, a heightened sense of compassion, exceptional abilities, or talent.
Декларация ООН об искоренении насилия в отношении женщин ⁸⁸	Принята 20 декабря 1993 года по инициативе Канады. Насилие в отношении женщин означает любой акт насилия как в общественной, так и в личной жизни, совершенный на основании признака пола и причиняющий или способный причинить физический или психологический ущерб. Декларация подтверждает, что угроза совершения таких действий, принуждение или произвольное лишение свободы также являются актами насилия (статья 1). Под физической и наиболее очевидной формой насилия подразумевается нанесение женщине физического ущерба, в том числе избивание, пытки, убийство. Половое насилие представляет	Эълomiaи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи барҳам додани зӯроварӣ нисбати занон	20 декабри соли 1993 бо ташаббуси Канада қабул карда шудааст. Зӯроварӣ нисбати занон ҳама гуна амали зӯровариест, ки ҳам дар ҳаёти ҷамъиятӣ ва ҳам дар ҳаёти шахсӣ дар асоси аломати ҷинс содир гардида, зарари ҷисмонӣ ё равонӣ мерасонад ё расонда метавонад. Эълomiaи тасдиқ менамояд, ки таҳдиди содир намудани ҷунин амалҳо, маҷбурсозӣ ё худсарона аз озодӣ маҳрум кардан низ амалҳои зӯроварӣ ба шумор мераванд (моддаи 1). Зери мафҳуми зӯровариӣ ҷисмонӣ, ки шакли нисбатан маъмули зӯроварӣ мебошад, расондани зарари ҷисмонӣ ба зан, аз он ҷумла латукӯб, шиканча, куштор фаҳмида мешавад.	UN Declaration on the Elimination of Violence Against Women ⁸⁹	Adopted on December 20, 1993, at the initiative of Canada, the Declaration defines violence against women as any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life (Article 1). Physical violence includes acts such as beatings, torture, and murder. Sexual violence encompasses any non-consensual sexual contact, ranging from forced touching to rape or incest. Psychological violence involves techniques that undermine a woman's self-confidence, such as

⁸⁸ Словарь гендерных терминов / Под ред. А. А. Денисовой / 2002. с.83-84⁸⁹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 83-84.

	собой сексуальный контакт вопреки желанию женщины и может иметь различные формы: от навязанных сексуальных прикосновений до изнасилования или инцеста. Наконец, для психологического насилия применяются различные приёмы, способные подорвать веру женщины в себя, такие как насмешки, оскорбления, грубость, угроза физического насилия или изоляция. Одним из наиболее действенных является такой способ психологического насилия, когда мужчина старается уронить авторитет женщины-матери в глазах её собственных детей, заставляет её испытывать перед ними чувство вины. Сюда же можно отнести и использование экономической зависимости женщины, отказ разрешить ей устроиться работать, лишение финансовой поддержки или угроза такого лишения и т. д. Насилие в отношении женщин является нарушением основных прав и свобод, таких, как право на жизнь, на равенство, на свободу и личную неприкосновенность, на равную защиту в соответствии с законом, на сохранение здоровья, на справедливые и благоприятные условия труда, право не подвергаться дискриминации в какой бы то ни было форме и		Зӯроварии шаҳвонӣ - алоқаи шаҳвонӣ бар хилофи хоҳиши зан мебошад, ки шаклҳои гуногун дошта метавонад: аз дастрасониҳои шилқини шаҳвонӣ то таҷовуз ба номус ё алоқаи ҷинсии байни хешовандони наздик (интсест). Барои зӯроварии рӯҳӣ усулҳои гуногун истифода бурда мешаванд ва дар натиҷа зан бовариашро ба худ аз даст медиҳад, ба монанди писханд, таҳқир, дағалӣ, таҳдиди зӯроварии ҷисмонӣ ё ҷудо нигоҳ доштан. Яке аз чунин усулҳои таъсириноки зӯроварии рӯҳӣ аз он иборат аст, ки мард кӯшиш мекунад обрӯи зан-модарро дар назди фарзандонаш резонад, ўро маҷбур созад, ки худро дар назди фарзандон гунаҳгор ҳис кунад. Истифода бурдан аз вобастагии иқтисодии зан, иҷозат надодан барои ба кор даромадани ӯ, маҳрум кардани зан аз дастгирии молиявӣ ё таҳдиди чунин маҳрумкунӣ низ яке аз шаклҳои маъмули зӯроварӣ ба ҳисоб меравад. Зӯроварӣ нисбати занон вайрон кардани ҳуқуқу озодиҳо мебошад, аз ҷумла ҳуқуқ ба ҳаёт, ба баробарӣ, ба озоӣ ва даҳолатнопазирии шахсӣ, ба ҳимояи баробар тибқи қонун, ба муҳофизати саломатӣ, ба шароитҳои одилона ва мусоиди меҳнат, ҳуқуқи дучор нагардидан ба ягон шакли		ridicule, insults, threats of physical violence, or isolation. A particularly insidious form of psychological violence is when a man diminishes a woman's authority as a mother in the eyes of her children or exploits her economic dependence by preventing her from working or threatening to withhold financial support. This can also include exploiting a woman's economic dependence, preventing her from obtaining employment, withholding financial support, or threatening to do so. Violence against women violates fundamental rights and freedoms, including the right to life, equality, liberty and security, protection under the law, health, fair working conditions, freedom from discrimination, and freedom from torture or cruel, inhuman, or degrading treatment (Article 3). The Declaration emphasizes that violence contradicts the principles of a democratic state grounded in law and justice. The Declaration also identifies violence as a manifestation of historically unequal power relations between men and women, which have led to the domination and discrimination of women by men. It views violence as a key social mechanism that forces women into subordinate roles in the economy, politics, and public life. To address this, the
--	--	--	--	--	---

	право не быть объектом пыток или жестокого, бесчеловечного или унижающего достоинство человека обращения (статья 3). Таким образом, насилие несовместимо с принципами демократического государства, основанного на духе и букве закона. Другой краеугольный принцип Декларации: насилие является проявлением исторически сложившегося неравного соотношения сил между мужчиной и женщиной, которое привело к доминированию над женщинами и дискриминации женщин со стороны мужчин. Насилие – это один из основополагающих социальных механизмов, при помощи которых женщин вынуждают занимать подчинённое положение в сфере экономики, политики, общественной жизни. Декларация рекомендует проводить всеохватывающую информационную, образовательную и воспитательную работу, чтобы разрушить традиционные стереотипы, основанные на превосходстве одного пола над другим, изменить социальные и культурные модели поведения мужчин и женщин. Историческое значение Декларации заключается в том, что в этом документе ООН не только названы преграды, которые стоят на пути искоренения насилия, но		табъиз, ҳуқуқи зери шиканча ё муомилаи бераҳмона, дағалона ё пастзанандаи шарафу номус қарор нагирифтани (моддаи 3). Ҳамин тариқ, зӯроварӣ бо принсипҳои давлати демократӣ, ки ба риояи қатъии қонун асос ёфтаанд, мувофиқат намекунад. Принсипи асосии дигари Эълومия: зӯроварӣ аломати номутаносибии таърихан бавучудодаи қувва дар байни мард ва зан мебошад, ки боиси ҳукмфармоӣ ба зан ва табъизи зан аз ҷониби мард мегардад. Зӯроварӣ яке аз механизмҳои асосии иҷтимоие мебошад, ки тавассути он занонро маҷбур месозанд дар соҳаҳои иқтисод, сиёсат ва ҳаёти ҷамъиятӣ мавқеи мутеонаро ишғол намоянд. Эълумия тавсия медиҳад, ки кори ҳамаҷонибаи иттилоотӣ ва таълимию тарбиявӣ гузаронда, қолабҳои анъанавие, ки ба бартарияти як ҷинс бар ҷинси дигар асос ёфтаанд, дарҳам шикаста, амсилаҳои иҷтимоию фарҳангии рафтори мардонро занон тағйир дода шаванд. Аҳамияти таърихии Эълумия дар он аст, ки дар ин ҳуҷҷати СММ на фақат монеаҳое номбар карда шудаанд, ки ба решакан намудани зӯроварӣ ҳалал мерасонанд, балки чораҳои амалии мубориза бо ин офати иҷтимоӣ муайян карда шудаанд. Эълумия ҷунин		Declaration recommends comprehensive information, education, and awareness efforts to dismantle traditional gender stereotypes and change social and cultural behaviors. The historical significance of the Declaration lies in its identification of the obstacles to eradicating violence and its definition of practical measures to combat this social evil. The Declaration calls for the development of national action plans to protect women from all forms of violence or to incorporate relevant provisions into existing frameworks (Article 4). These plans should include three key groups of measures: updating and improving national legislation on violence against women and ensuring its implementation; establishing a comprehensive network of services to support victims, including state social protection systems, non-governmental organizations, crisis centers, and shelters; and implementing preventive measures through extensive educational and awareness campaigns. Effective development and implementation of these plans require cooperation between state structures and public organizations.
--	--	--	--	--	---

	и определены практические меры борьбы с этим социальным злом. Декларация ставит задачу - разработать национальные планы действий для обеспечения защиты женщин от любых форм насилия или включить соответствующие положения в уже существующие документы (статья 4). Такой план, как следует из документа, должен включать три группы мер: во-первых, обновлять, совершенствовать национальное законодательство, относящееся к насилию против женщин, и обеспечивать его выполнение; во-вторых, создавать широкую сеть служб, гарантирующих помощь жертвам насилия как в рамках государственной системы социальной защиты, так и со стороны неправительственных организаций, кризисных центров и приютов для переживших насилие; в-третьих, принимать профилактические меры, в первую очередь развернуть широкую образовательную и воспитательную работу. Необходимым условием разработки и выполнения таких планов является сотрудничество государственных структур и общественных организаций.		вазифа гузоштааст: барои таъмини муҳофизати занон аз ҳама гуна шаклҳои зӯроварӣ нақшаҳои миллии амалиёт тартиб дода шаванд ё ба нақшаҳои аллакай мавҷудбуда муқаррароти дахлдор дохил карда шаванд (моддаи 4). Чи тавре ки аз ҳуҷҷат бармеояд, ин нақша бояд се гурӯҳи чораҳоро дар бар гирад: якум, нав кардан ва такмил додани қонунгузорӣ оид ба зӯроварӣ нисбати занон ва таъмин намудани иҷрои он; дуюм, ташкили шабакаи хадамоте, ки ёрӣ расонданро ба қурбониёни зӯроварӣ чи дар ҷаҳорҷӯбаи системаи давлатии ҳифзи иҷтимоӣ ва чи аз ҷониби ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ, марказҳои бухронӣ ва панохгоҳҳо барои шахсони ба зӯроварӣ дучоршуда кафолат медиҳанд; сеюм, андешидани тадбирҳои пешгирикунанда, дар навбати аввал васеъ ривож додани кори таълиму тарбия. Ҳамкориҳои сохторҳои давлатӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ яке аз шартҳои зарурии таҳия ва иҷрои чунин нақшаҳо ба шумор меравад.		
Дискриминация	1. Любое различие, исключение, ограничение или предпочтение, сформированное на реальных и (или) предполагаемых	Таъъиз	1. Таъъиз ин ҳама гуна фарқиятгузорӣ, истисноқунӣ, маҳдудсозӣ ё афзалиятдиҳӣ мебошад, ки дар асосҳои воқеӣ	Discrimination	1. Discrimination refers to any distinction, exclusion, restriction, or preference based on real and/or alleged grounds against any

	основаниях в отношении любого физического и юридического лица или группы лиц, их родственников или лиц, связанных с ними иным образом и основано на признаках расы, цвета кожи, происхождения, пола, языка, религии и убеждений, национальной или этнической принадлежности, инвалидности, состояния здоровья, возраста, гражданства, взгляда, имущественного положения или иного обстоятельства и целью или следствием которого является ухудшение, уничтожение и (или) умаление признания, использования или осуществления всеми лицами, на равных основах, всех прав и свобод человека. 2. Дискриминация включает все её формы, в том числе отказ в разумном приспособлении. Разумное приспособление означает внесение, когда это нужно в конкретном случае, необходимых и соответствующих изменений и модификаций, включая предупредительные меры, не становящихся несоразмерным или неоправданным бременем в целях обеспечения реализации лицами наравне с другими всех прав человека и основных свобод. 3. Не являются дискриминацией особые и временные меры, принимаемые в целях обеспечения		ва (ё) эҳтимоли нисбат ба ҳар кадом шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ё гурӯҳи шахсон, хешовандони онҳо ё шахсони бо онҳо ба тариқи дигар алоқаманд ба вучуд омада, ба аломатҳои наҷод, ранги пӯст, пайдоиш, ҷинс, забон, дин ва эътиқод, мансубияти миллии ва (ё) этники, маъҷубият, вазъи саломатӣ, синну сол, шаҳрвандӣ, ақида, вазъи молумулкӣ ё ҳолати дигар асос меёбад ва мақсад ё оқибати он бад кардан, нобуд сохтан ва (ё) кам нишон додани ҳуқуқу озодиҳои эътирофшуда, истифода ё амалӣ намудани тамоми ҳуқуқу озодиҳои инсон дар асоси баробарӣ мебошад. 2. Таъйиз ҳамаи шаклҳои он, аз ҷумла рад намудани мутобиқшавии оқилонаро дар бар мегирад. Мутобиқшавии оқилона маънои онро дорад, ки тағйиру навоариҳои зарурӣ ва дахлдор, ҳангоми зарурат дар ҳолатҳои мушаххас ворид карда мешавад, аз ҷумла чораҳои пешгирӣ, ки боиси гаронии номутаносиб ва (ё) беасос намегарданд ва бо мақсади таъмин намудани амалигардонии тамоми ҳуқуқҳои инсон ва озодиҳои асосӣ аз ҷониби шахсон дар баробари дигарон. 3. Чораҳои махсус ва муваққатӣ, ки бо мақсади таъмини дахлдори	individual, legal entity, or group of persons, their relatives, or affiliates in any manner. This can be based on race, skin color, origin, sex, language, religion and belief, ethnic background, disability, health status, age, nationality, views, property status, or other circumstances, and is intended to harm, destroy, or denigrate the recognition, enjoyment, or exercise of all human rights and freedoms by all individuals on an equal basis. 2. Discrimination encompasses various forms, including the denial of reasonable accommodation. Reasonable accommodation involves making necessary and appropriate changes and modifications, including preventive measures, when required in a particular case, without imposing a disproportionate or unjustified burden. This ensures that individuals can enjoy all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with others. 3. Special and provisional measures taken to provide appropriate assistance to individuals or groups in the enjoyment or exercise of their rights shall not be deemed discriminatory, provided that the implementation of such measures does not result in the granting of special rights to various groups of persons. If the measure is carried out for legitimate purposes and maintains a
--	---	--	---	--

	надлежащего содействия отдельным лицам или группе лиц в использовании или осуществлении прав при условии, что осуществление таких мер не являются следствием наделения особыми правами различных групп лиц. Следующие меры не считаются дискриминационными при условии их осуществления в законных целях и соблюдения разумной пропорциональности между используемыми средствами и поставленными целями: 1) являются результатом осуществления или принятия временных специальных мер, направленных на недопущение ущерба или его компенсацию лицам, пострадавшим по признакам, предусмотренным в части 1 настоящей статьи, которые в первую очередь касаются членов уязвимых групп, таких как лица с ограниченными возможностями, представители этнических, религиозных, национальных или языковых меньшинств, женщины, дети, молодежь, пожилые люди и другие социально уязвимые лица, лица, пострадавшие в ходе уголовного судопроизводства, внутренние вынужденные перемещенные лица, беженцы и лица, ищущие убежища с целью		мусоидат ба шахсони алоҳида ё гурӯҳи шахсон барои истифода ё амалисозии ҳуқуқ татбиқ мешаванд, табъиз ҳисобида намешаванд, ба шарте, ки дар натиҷаи амалӣ намудани чунин чораҳо ба гурӯҳҳои гуногуни шахсон ҳуқуқҳои махсус дода нашаванд. Чораҳои зерин табъиз ҳисобида намешаванд, ба шарте, ки онҳо бо мақсадҳои қонунӣ ва риояи таносуби оқилона байни воситаҳои истифодашаванда ва мақсадҳои гузошташуда амалӣ карда шаванд: 1) натиҷаи амалисозӣ ё қабули чораҳои махсуси муваққатӣ барои роҳ надодан ба зарар ё чуброни он ба шахсони зарардида аз рӯйи нишонаҳои дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинишуда бошанд, ки дар навбати аввал ба аъзои гурӯҳҳои осебпазир, ба монанди шахсони дорои имкониятҳои маҳдуд, намояндагони ақаллиятҳои этникӣ, динӣ, миллӣ ё забонӣ, занон, кӯдакон, ҷавонон, пиронсолон ва шахсони дигари аз лиҳози иҷтимоӣ осебпазир, шахсони аз мурофиаи судии ҷиноятӣ ҷабрдида, муҳоҷирони иҷбории дохилӣ, гурезаҳо ва шахсони паноҳҷӯянда бо мақсади таъмини иштироки пурраи онҳо		reasonable proportion between the means used and the objectives pursued, it shall not be deemed discriminatory if: 1) it results from the implementation or adoption of special provisional measures aimed at preventing or redressing harm to persons affected by the criteria outlined in paragraph 1 of this Article, especially members of vulnerable groups, including persons with disabilities, members of ethnic, religious, national, or linguistic minorities, women, children, youth, the elderly, and other vulnerable persons, victims of criminal proceedings, internally displaced persons, refugees, and asylum seekers, to ensure their full participation in all spheres of life; 2) it is based on nationality requirements that are grounded in and consistent with the legislation of the Republic of Tajikistan, provided that such conditions do not discriminate against any particular nationality.⁹² Direct and indirect discrimination 1. Discrimination has both direct and indirect forms. 2. Direct discrimination refers to any treatment (action or inaction) or the creation of conditions where, due to the provisions stipulated in
--	---	--	--	--	--

	обеспечения их полного участия во всех сферах жизни; 2) основаны на требованиях в отношении гражданства, на основании и условиях, предусмотренных законодательством Республики Таджикистан при условии, что такие положения не дискриминируют какое-либо конкретное гражданство.⁹⁰ Прямая и косвенная дискриминация 1. Дискриминация выражается в прямой и косвенной формах. 2. Прямая дискриминация - любое обращение (действие или бездействие) или создание таких условий, которые при пользовании установленными законодательством Республики Таджикистан правами ставят или могут поставить лицо ввиду какого-либо из признаков, предусмотренных частью 1 статьи 1 настоящего Закона, в невыгодное положение по сравнению с другими лицами, находящимися в аналогичных условиях. 3. Косвенная дискриминация - нейтральные по форме, но влекущие за собой несоразмерно серьезные последствия, положения, основы либо практика, которые ставят или могут поставить лицо ввиду какого-либо из признаков,		дар Ҳамаи соҳаҳои ҳаёт дахл доранд; 2) ба талабот нисбат ба шаҳрвандӣ, ки дар асос ва бо шартҳои дар қонунгузори Тоҷикистон пешбинишуда асос ёфта бошанд, ба шарт, ки чунин муқаррарот ягон шаҳрвандии мушаххасро мавриди таъйиз қарор надиҳад. Таъйизи бевосита ва бавосита 1. Таъйиз дар шаклҳои бевосита ва бавосита ифода меёбад. 2. Таъйизи бевосита ин ҳама гуна муносибат (амал ё беамалӣ) ё фароҳам овардани чунин шароите мебошад, ки шахсро бинобар нишонаҳои дар қисми 1 моддаи 1 Қонуни мазкур пешбинишуда Ҳангоми истифодаи ҳуқуқҳои бо қонунгузори Тоҷикистон муқарраргардида нисбат ба шахсони дигар, ки дар шароити ҳаммонанд қарор доранд, дар вазъияти нобаробарӣ мегузоранд ва (ё) гузошта метавонанд. 3. Таъйизи бавосита ин муқаррароту асосҳо ва (ё) амалияе мебошад, ки зоҳиран безарар буда, вале оқибатҳои номутаносиби ҷиддӣ доранд, ки шахсро бинобар ягон нишонаи дар қисми 1 моддаи 1 Қонуни	Article 1.1 of this Law, a person is placed or could be placed in a disadvantaged situation compared to others in a similar situation when exercising the rights provided by the legislation of the Republic of Tajikistan. 3. Indirect discrimination refers to provisions, principles, or practices that are neutral in form but lead to disproportionately adverse consequences, placing or potentially placing a person, due to any of the provisions stipulated in Article 1.1 of this Law, in a disadvantaged situation compared to others in similar situations.⁹³ Discrimination refers to actions that deny members of a certain group access to resources or sources of income that are available to others (Giddens, p. 665). The concept can be interpreted broadly — when members of a certain group are perceived differently and negatively, leading to prejudices against them (e.g., based on gender, nationality, race), which then result in discriminatory actions (Collins Dictionary of Sociology, p. 182). A narrower interpretation views discrimination solely as actions directed against the discriminated group, excluding the prejudices themselves from the concept of discrimination
--	--	--	--	---

⁹⁰ Ст.1 Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022 г.

⁹³ Article 5 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of all forms of discrimination", 2022.

	предусмотренных частью 1 статьи 1 настоящего Закона, в невыгодное положение по сравнению с другими лицами, находящимися в аналогичных условиях.⁹¹ Дискриминация - действия, закрывающие членам определенной группы доступ к ресурсам или источникам дохода, доступным для остальных (Гидденс С. 665). Понятие может трактоваться широко - когда члены определенной группы воспринимаются по-иному, негативно, и против них существуют предрассудки (гендерные, национальные, расовые и др.), вследствие чего следуют дискриминационные действия (Большой толковый социологический словарь. С. 182). Узкая трактовка - когда как дискриминация рассматриваются только действия, направленные против дискриминируемой группы, а сами предрассудки в понятие дискриминация не входит (Гидденс). При этом вероятно ситуация, когда индивиды, предубежденные против других, не участвуют в дискриминационных действиях против них; и, напротив, люди могут подвергать других дискриминации, не испытывая против последних никаких предубеждений. Различают дискриминацию		мазкур пешбинишуда нисбат ба шахсони дигари дар шароити ҳаммонанд қарордошта дар вазъияти ногувор мегузоранд ва (ё) гузошта метавонанд. Таъъиз амалест, ки дастрасии аъзоёни гурӯҳҳои муайяно ба захираҳо ё манбаъҳои даромади барои боқимондаҳо дастрасбуда масдуд мекунад (Гидденс С. 665). Тафсири муфасссали ин мафҳум – вақте ки аъзоёни гурӯҳи муайяно ба таври дигар, ба таври манфӣ қабул мекунанд ва ба муқобили онҳо хурофотҳо вучуддоранд (хурофотҳои гендерӣ, миллӣ, наҷодӣ ва ғ.), ки дар натиҷаи онҳо амалҳои зӯроварӣ сар мезананд (Луғати калони тафсирии сотсиологӣ. С. 182). Тафсири мухтасари мафҳум – вақте ки таъъиз танҳо чун амале баррасӣ карда мешавад, ки ба муқобили гурӯҳи таъъизшаванда нигаронида шудааст, ҳуди хурофотҳо бошанд, ба мафҳуми таъъиз дохил намешаванд (Гидденс). Дар айнаи ҳол чунин вазъият низ имконпазир аст – вақте ки фардҳои ба муқобили дигарон ғараздошта дар амалҳои таъъизӣ ба муқобили онҳо инштирок намекунанд; ва, баръакс, одамон метавонанд дигаронро мавриди таъъиз қарор диҳанд,		(Giddens). It is possible for individuals who harbor prejudices to not act in a discriminatory manner; conversely, people might engage in discriminatory behavior without holding personal prejudices. Discrimination can be categorized as either category discrimination, where all members of a social group are discriminated against (e.g., discrimination on the grounds of sex), or statistical discrimination, which is based on the perceived likelihood of undesirable characteristics being present in members of a group.
--	---	--	---	--	--

⁹¹ Статья 5 Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022 г.

	по категории, когда дискриминируются все члены социальной группы (например, дискриминация по признаку пола), и статистическую дискриминацию - основанную на учете лишь вероятности наличия нежелательных характеристик у членов какой-либо группы.		вале ба муқобили онҳо ғаразе надошта бошанд. Таъбиз гурӯҳӣ ва оморӣ мешавад. Таъбизи гурӯҳӣ – вақте ки ҳамаи аъзоёни гурӯҳи иҷтимоӣ мавриди таъбиз қарор мегиранд (масалан, таъбиз аз рӯи аломати ҷинс). Таъбизи оморӣ бошад, танҳо ба баҳисобириии мавҷудияти эҳтимолии хислатҳои номатлуб дар аъзоёни ягон гурӯҳ асос меёбад.		
Дискриминация по признаку пола⁹⁴	Это ограничение или ущемление прав и свобод человека, а также принижение его достоинства по признаку пола. Наряду с термином «дискриминация по признаку пола» используется термин «сексизм» (по аналогии с «расизмом» - дискриминации на основании расовых различий). Дискриминация по признаку пола является самой распространенной разновидностью дискриминации. Она проявляется в различных сферах жизни человека и принимает разные формы. Выделяют т.н. прямую дискриминацию (отказ в приеме на работу, запрет на получение образования, унижение в семье) и косвенную дискриминацию (сдерживание в продвижении по службе (стеклянный потолок), неравное распределение ресурсов, замалчивание	Таъбиз аз рӯи аломати ҷинс	Маҳдуд ё вайрон кардани ҳуқуқу озодиҳои инсон, инчунин паст задани шарафу номуси инсон аз рӯи аломати ҷинс. Дар баробари истилоҳи «таъбиз аз рӯи ҷинс» истилоҳи «сексизм» (аз рӯи қолаби «расизм» - таъбиз аз рӯи мансубияти наҷодӣ) низ истифода мешавад. Таъбиз аз рӯи ҷинс яке аз маъмултарин шаклҳои таъбиз буда, дар ҳамаи ҷанбаҳои ҳаёти инсон дар шакли намудҳои гуногун зоҳир мегардад. Аз ҷумла таъбизи бевоситаи ҳуқуқ (ба қор қабул накардан, манъ кардани таҳсил, таҳқир дар оила) ва бавосита (монешавӣ ба пешрафти хизматӣ (сақфи шишагин), тақсими нобаробари захираҳо, нодида гирифтани мушкилоти гендерӣ дар ҷомеа ва ғ.) вуҷуд доранд.	Discrimination on the Grounds of Sex⁹⁵	This refers to the restriction or infringement of human rights and freedoms, as well as the belittling of a person's dignity based on their sex. The term "sexism" is often used alongside "discrimination on the grounds of sex," similar to how "racism" refers to discrimination based on racial differences. Discrimination on the grounds of sex is the most common type of discrimination. It manifests in various spheres of human life and takes different forms. A distinction is made between direct discrimination (denial of employment, prohibition of education, humiliation in the family) and indirect discrimination (restraint in promotion – "glass ceiling", unequal distribution of resources, silencing of gender problems in society, etc.). In some countries, measures are being taken to so-called positive

⁹⁴ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

⁹⁵ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	гендерных проблем в обществе и т.д.) В некоторых странах принимаются меры по так называемой позитивной дискриминации, т.е. целенаправленной преимущественной поддержке и продвижению женщин.				discrimination, i.e. targeted preferential support and promotion of women. In some countries, measures are being implemented for so-called positive discrimination, which involves targeted preferential support and advancement of women.
Дискриминация в сфере труда⁹⁶	Долговременное неравенство статусов индивидов на основании пола, этничности, возраста, профессиональных и политических предпочтений и иных культурных отличий, которое проявляется, в частности, в неодинаковом вознаграждении одинаково продуктивных групп; в практике найма, оплате, повышении квалификации, продвижении по службе. Таким образом, права и возможности отдельных групп работников ограничиваются на вышеупомянутых основаниях. Проблема заключается в том, что социальные группы, имеющие меньше возможностей устроиться на работу, будут наниматься за меньшие деньги, поэтому бизнес, стремящийся снизить расходы на рабочую силу, будет воспроизводить такой способ эксплуатации.	Таъбиз дар соҳаи меҳнат	Нобаробарии дарозмуддати мақоми фардҳо дар асоси ҷинс, мансубияти этникӣ, синну сол, ақидаҳои динию сиёсӣ ва дигар фарқиятҳои фарҳангӣ, аз ҷумла дар подошдиҳии ҳархела ба гурӯҳҳои як хел натиҷадиҳанда; ҳангоми ба кор даромадан, пардохти музди меҳнат, такмили ихтисос, пешрафти хизматӣ зоҳир мегардад. Ҳамин тариқ, ҳуқуқи имкониятҳои гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон дар асосҳои номбаршуда маҳдуд карда мешаванд. Мушкилот аз он иборат аст, ки гурӯҳҳои иҷтимоие, ки барои ба кор даромадан имконияти камтар доранд, бо маоши кам ба кор киро карда мешаванд, бинобар ин тиҷорат (бизнес) барои кам кардани хароҷот барои қувваи корӣ чунин усули истисморро пеш мегуирад.	Discrimination in Employment⁹⁷	Discrimination in employment refers to the long-term inequality in the status of individuals based on sex, ethnicity, age, religious and political preferences, and other cultural differences. This inequality manifests in various forms, such as unequal remuneration for equally productive groups, biased practices in recruitment, payment, advanced training, and promotion. As a result, the rights and opportunities of certain groups of employees are limited on these grounds. The issue is compounded when social groups with fewer job opportunities are hired for lower wages, perpetuating a cycle of exploitation by businesses seeking to reduce labor costs.
Домашний труд⁹⁸	Деятельность по поддержанию домашнего хозяйства (уборка,	Меҳнати хонагӣ	Фаъолият барои нигоҳубини хона (рӯбучин, ҷомашӯӣ, хӯрокпазӣ ва	Domestic Labor⁹⁹	The term refers to household maintenance activities (such as

⁹⁶ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 87

⁹⁸ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

стирка, приготовление пищи и т.п.), которая не оплачивается, не имеет количественного эквивалента и социально признанной значимости. В основном выполняется женщинами. Является составной частью двойного бремени женщин. Неравное распределение домашних обязанностей является одной из форм дискриминации женщин. За редким исключением, домашний труд выполняется женщинами вне зависимости от их статуса на рынке труда. В связи с этим говорят о несправедливом распределении обязанностей по полу, поскольку при двух работающих супругах домашние заботы лежат прежде всего на женщине. Вместе с тем, сами женщины по-разному оценивают свою роль в работе по дому: одни считают её той сферой, где могут реализовать себя, свою власть, умения и способности, другие полагают её скучной и монотонной, утомительной и закабаляющей. Самым авторитетным объяснением женского домашнего труда выступает традиция. Вместе с тем, неоплачиваемый труд в домашнем хозяйстве имеет исключительно важное значение для экономики.	ғ.), ки барои он музд дода намешавад, муодили миқдорӣ ва эътибори эътирофшудаи ҷамъиятӣ надорад. Асосан аз тарафи занҳо иҷро карда мешавад. Қисми таркибии вазифаҳои дучандаи занон ба ҳисоб меравад. Тақсимоти нобаробари корҳои хона яке аз шаклҳои таъбири занон мебошад. Аксар вақт занон, сарфи назар аз мақомашон дар бозори меҳнат, бо корҳои хона машғул мешаванд. Аз ҳамин ҷост, ки тақсимоти вазифаҳоро аз рӯи ҷинс тақсимоти ноодилона меноманд, чунки аз ду ҳамсари коркунанда корҳои хона пеш аз ҳама бар дӯши зан гузошта шудааст. Илова бар ин, ҳуди занҳо нақши ҳудро дар иҷрои корҳои хона ба таври ғуногун арзёбӣ мекунад: баъзеҳо онро соҳаи фаъолияти медонанд, ки дар он метавонанд ҳокимият, маҳорат ва қобилиятҳои ҳудро нишон диҳанд, дигарон бошанд, корҳои хонаро дилбазан, якнавохт, хастакунанда мешуморанд. Омили муътабартарини меҳнати хонагии зан ин анъана аст. Бо вуҷуди ин, меҳнати бемузди хонагӣ барои иқтисод аҳамияти бағоят калон дорад.	cleaning, laundry, and cooking) that are unpaid, lack a quantitative equivalent, have no socially recognized value, and are predominantly performed by women. This constitutes part of women's double burden. The unequal distribution of domestic duties represents a form of discrimination against women. With few exceptions, domestic work is carried out by women regardless of their status in the labor market. This reflects an inequitable distribution of responsibilities by gender; even with two working spouses, the woman often remains the primary caretaker of the household. Women themselves have varied perceptions of their role in housework: some view it as an area where they can express their skills, abilities, and personal power, while others find it boring, monotonous, tedious, and enslaving. Tradition is often cited as the most authoritative explanation for women's domestic labor. Despite being unpaid, domestic labor is crucial for the economy.
--	---	--

Неоплачиваемый труд женщин	Женский труд, в том числе работа по дому, который производит товары или услуги, но не вознаграждается, хотя является полезным в целом для экономики. Международные эксперты оценили неоплачиваемый вклад женщин в мировую экономику аж в \$10,8 триллиона в год.	Меҳнати бемузди занон	Меҳнати занон, аз ҷумла иҷрои корҳои хона, ки истеҳсоли мол ва хизматрасонии бемузди бошад ҳам, умуман барои иқтисод басо муфид аст. Коршиносони байналмилалӣ саҳми бемузди занонро дар иқтисоди ҷаҳонӣ дар як сол ҳатто ба \$10,8 триллион арзёбӣ намудаанд.	Women's Unpaid Labor	Women's labor, including domestic work, involves producing goods or services that are not financially rewarded, despite its significant contribution to the economy. International experts estimate that women's unpaid contribution to the global economy amounts to as much as \$10.8 trillion per year.
Домохозяйство¹⁰⁰	Определяется как лицо или группа лиц, проживающих совместно и совместно ведущих хозяйство, или же как лицо или группа лиц, объединённых с целью обеспечения всем необходимым для жизни (Рекомендации ООН). Большинство домохозяйств представляют из себя семейные домохозяйства. Но в отличие от семьи, домохозяйство может быть представлено одним человеком или может содержать в своём составе людей, не состоящих в кровном родстве или отношении свойства. Классификация домохозяйств может осуществляться по ряду признаков: территориальному, демографическому, доходному, по трудовому статусу членов домохозяйства, социальному статусу членов домохозяйства и т. д. В данном случае домохозяйство должно интерпретировать нас с точки зрения	Хонавода	Шахс ё гурӯҳи шахсоне, ки якҷоя зиндагӣ мекунанд ва рӯзғорашонро якҷоя пеш мебаранд ё шахс ё гурӯҳи шахсоне, ки бо мақсади таъмин намудани ҳама чизи барои ҳаёт зарурӣ муттаҳид шудаанд (Тавсияҳои СММ). Аксарияти хонаводаҳо хонаводаҳои оилавӣ мебошанд. Аммо, хонавода бар хилофи оила метавонад аз як нафар иборат бошад ё метавонад дар ҳайати худ шахсонро дар бар гирад, ки ҳешовандони ҳамхун ё худӣ нестанд. Хонаводаро аз рӯи як қатор аломатҳо тасниф кардан мумкин аст: ҳудудӣ, демографӣ, даромад, мақоми меҳнати аъзоёни хонавода, мақоми иҷтимоии аъзоёни хонавода ва ғ. Ҳоло мо бояд хонаводаро аз нуқтаи назари таъсири омилу вазифаҳои он ба мақоми мард ва зан, ба муносибати байни ҷинсҳо баррасӣ намоем.	Household¹⁰¹	A household is defined as a person or group of people living together and keeping the house, or a person or group united to provide all the necessities of life (UN Recommendations). While most households are family households, a household can also consist of a single person or individuals not related by blood or in-law relationships. Households can be classified based on various criteria, such as territorial, demographic, income, labor status of members, and social status. In this context, the focus should be on how household factors and functions impact the status of men and women and the dynamics between the sexes.

¹⁰⁰ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 90¹⁰¹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 90.

	влияния его факторов и функций на статус мужчин и женщин, на отношение между полами.				
Женщины в развитии ¹⁰²	Подход к разработке проектов и программ, принятый международными агентствами развития в 1970-е гг. Исходной предпосылкой стало осознание того, что до сих пор деятельность по развитию не учитывала вклад женщин, что подрывало её эффективность. Подход предполагал работу с чисто женскими группами в качестве участников и бенефициариев проектов и адресное выделение большего объёма ресурсов женщинам. Очень часто, однако, это только увеличивало трудовую нагрузку на женщин, укрепляло неравенство, и расширяло разрыв между женщинами и мужчинами. Поэтому на смену подходу «Женщины в развитии» (т.е. простому выделению большего объёма ресурсов для женщин, которые в основном выступали как пассивные получатели помощи) был принят подход «Гендер в развитии», основанный на анализе ролей и потребностей женщин и мужчин с целью расширения их возможностей.	Занон дар рушд	Муносибат ба таҳияи лоиҳаю барномаҳое, ки агентҳои байналмилалӣ рушд дар солҳои 1970-ум қабул кардаанд. Ба ин дарк намудани он ки ҷаҳолият оид ба рушд то ҳанӯз саҳми занонро ба эътибор намегирифт ва ин самаранокии онро коҳиш медод, нахустзамина гардид. Муносибат корро бо гурӯҳҳои соф занона ба сифати иштирокчиён ва муштарӣни лоиҳаҳо ва барои занҳо ба таври суроғанок ҷудо кардани ҳаҷми зиёди захираҳоро пешбинӣ менамуд. Вале аксари вақтҳо ин танҳо сарбории меҳнати занонро вазнинтар мекард, нобаробарию тақвият медод ва фарқияти байни занону мардонро зиёдтар менамуд. Бинобар ин ба ҷои «Занон дар рушд» (яъне ҷудо кардани муқаррари ҳаҷми калони захираҳо барои занон, ки асосан гирандагони ноҷаҳоли кӯмакҳо буданд) равиши «Гендер дар рушд» қабул карда шуд, ки он ба таҳлили нақш ва талаботи мардону занон бо мақсади васеъ намудани имкониятҳои онҳо асос ёфтааст.	Women in Development ¹⁰³	An approach to project and program design adopted by international development agencies in the 1970s, the "Women in Development" (WID) approach recognized that previous development activities often overlooked women's contributions, thus diminishing their effectiveness. The approach aimed to engage women's groups as project participants and beneficiaries, and to allocate more resources to women. However, this often resulted in increased workloads for women, perpetuated existing inequalities, and widened the gap between women and men. Consequently, the WID approach, which focused mainly on allocating resources to women as passive recipients, was replaced by the "Gender in Development" (GID) approach. The GID approach analyzes the roles and needs of both women and men to empower them more effectively.

¹⁰² Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>¹⁰³ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

Женская занятость¹⁰⁴ (занятость женщин)	Отличается от мужской в двух основных аспектах. Прежде всего, женщины обычно зарабатывают меньше, чем мужчины. Во-вторых, женщины во многих обществах в меньшей степени включены в оплачиваемую работу, чем мужчины, но в большей степени заняты неоплачиваемым трудом. Женская занятость определяется разделением труда по признаку пола, социальными представлениями о гендерной специфике работы и социальной политикой в сфере труда.	Шуғли занон	Аз шуғли мардон бо ду ҷанбаи асосӣ фарқ мекунад. Аввал ин ки занҳо назар ба мардҳо одатан камтар пул кор мекунанд. Соинян, дар бисёр ҷамъиятҳо занҳо назар ба мардҳо ба корҳои музнок камтар ҷалб карда шудаанд ва бештар бо меҳнати бемузд машғул мебошанд. Шуғли занон бо тақсими меҳнат аз рӯи ҷинс, тасаввуроти иҷтимоӣ дар бораи вижагиҳои гендерии кор ва сиёсати иҷтимоӣ дар соҳаи меҳнат муайян карда мешавад.	Women's Employment (Female Employment)¹⁰⁵	Women's employment differs from men's in two main ways. Firstly, women generally earn less than men. Secondly, women are often less included in paid work compared to men but are more involved in unpaid work. Women's employment is influenced by the gender division of labor, social perceptions of gendered work, and workplace social policies.
Женское лидерство¹⁰⁶	Участие женщин в выработке и принятии решений на разных уровнях государственного и общественного управления. Достижение гендерного равновесия в сфере принятия решений требует усилий государства, политических партий и гражданского общества. Государство определяет гендерную политику с помощью законов или других обязательных директив, например, использования квотирования. Политические партии и гражданское общество вносят значительную лепту в гендерную политику в тех сферах, где директивы государства носят гендерно-	Сарвари занон	Иштироки занон дар таҳия ва қабули қарорҳо дар сатҳҳои гуногуни идоракунии давлатӣ ва ҷамъиятӣ. Ба даст овардани мувозинати гендерӣ дар соҳаи қабули қарорҳо саъю кӯшиши давлат, ҳизбҳои сиёсӣ ва ҷомеаи шаҳрвандиро талаб мекунад. Давлат сиёсати гендериро тавассути қонунҳо ё дигар дастурҳои ҳатмӣ, масалан, бо истифода аз квотаҷудокунӣ муайян мекунад. Ҳизбҳои сиёсӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар сиёсати гендерӣ саҳми муҳим меғуздоранд, хусусан дар он соҳаҳое, ки дастурҳои давлат	Women's Leadership¹⁰⁷	Women's leadership refers to women's participation in the formulation and decision-making processes at various levels of government and public administration. Achieving gender balance in decision-making requires the efforts of the state, political parties, and civil society. The state shapes gender policy through laws or directives, such as quotas, while political parties and civil society contribute significantly when state policies are gender-neutral. Forms of women's leadership include political, economic, and social. Political leadership includes women's representation in the highest

¹⁰⁴ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 93¹⁰⁵ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 93.¹⁰⁶ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 108-109¹⁰⁷ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 108-109.

	нейтральный характер. Формы женского лидерства: политическое, экономическое, общественное. К политической форме можно отнести представительство женщин в высших и местных законодательных и исполнительных органах государственной власти, в том числе женщин -руководителей государств, представительство женщин в руководстве политических партий и международных организаций, таких как ООН и др. Экономическая форма - представленность женщин на руководящих должностях в национальных государственных органах, занимающихся вопросами экономики, в том числе руководителей предприятий, учреждений и организаций, работников высшего управленческого звена международных и региональных финансовых учреждений, руководителей профсоюзов, а также деловых и профессиональных ассоциаций. Общественная форма лидерства - представительство женщин на руководящих должностях в сфере гражданского общества: в органах самоуправления на местах, низовом уровне экономики (частные предприятия, домохозяйства), общественных движениях, организаций гражданского общества (ОГО), средствах массовой		хусусияти аз лиҳози гендерӣ бетарафона доранд. Шаклҳои сарвари занон: сиёсӣ, иқтисодӣ, ҷамъиятӣ. Ба шакли сиёсӣ намондагии занонро дар мақомоти оӣ ва маҳаллии қонунгузор ва ҳокимияти иҷроияи давлатӣ, аз ҷумла занон – роҳбарони давлатҳо, намояндагии занонро дар роҳбарияти ҳизбҳои сиёсӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ, ба монанди СММ ва ғ. дохил кардан мумкин аст. Шакли иқтисодӣ – намондагии занон дар вазифаҳои роҳбарии мақомоти давлатии миллӣ, ки бо масъалаҳои иқтисодӣ машғул мебошанд, аз ҷумла роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, дар ҳайати кормандони зинаҳои олиӣ идоракунондаи муассисаҳои молиявии байналмилалӣ ва минтақавӣ, роҳбарони иттифоқҳои касаба, инчунин ассотсиатсияҳои тиҷоратӣ ва касбӣ. Шакли ҷамъиятии сарварӣ – намондагии занон дар вазифаҳои роҳбарии ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ: дар мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, сатҳи поёнии иқтисод (корхонаҳои шахсӣ, хонаводаҳо), ҳаракатҳои ҷамъиятӣ, ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (ТҶШ), воситаҳои ахбори омма.		and local legislative and executive bodies, such as heads of state, political party leaders, and representatives in international organizations like the UN. Economic leadership encompasses women's leadership in national government bodies dealing with economic issues, heads of enterprises, institutions, and organizations, top managers of international and regional financial institutions, trade union leaders, and leaders of business and professional associations. Social leadership involves women's representation in civil society, including local self-governments, grassroots enterprises and households, social movements, civil society organizations (CSOs), and the mass media. According to the UN Convention on the Political Rights of Women (1953), "women shall be eligible for election to all publicly elected bodies, established by national law, on equal terms with men, without any discrimination" (Article 2) and "shall be entitled to hold public office and to exercise all public functions, established by national law, on equal terms with men, without any discrimination" (Article 3). The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979) requires states to ensure women's equal representation in the formulation
--	---	--	---	--	---

	информации. В соответствии с Конвенцией ООН о политических правах женщин (1953 г.), «женщины могут быть избираемы, на равных с мужчинами условиях, без какой-либо дискриминации, во все установленные национальным законом учреждения, требующие публичных выборов» (Ст. 2) и на таких же условиях «женщинам принадлежит право занимать должности на общественно-государственной службе» (Ст. 3). Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, принятая ООН в 1979 году, обязывает все государства добиваться представительства женщин на равных условиях с мужчинами в выработке и осуществлении государственной политики, обеспечивать женщинам одинаковые возможности по найму на работу и продвижению по службе, а также для участия в работе неправительственных организаций и объединений. В Платформе действий Четвертой Всемирной конференции по положению женщин (1995 г., Пекин) указывается, что равноправное участие женщин и мужчин в выработке решений укрепляет демократию и способствует её надлежащему функционированию.		Тибқи Конвенсияи СММ дар бораи ҳуқуқҳои сиёсии занон (соли 1953), «занон метавонанд дар баробари мардҳо бе ягон таъйиз ба ҳамаи муассисаҳои бо қонуни миллий муқарраршуда, ки интиҳоби оммавию талаб мекунад, интиҳоб карда шаванд» (Моддаи 2) ва дар асоси ҳамин шартҳо «занҳо ҳуқуқ доранд дар ташкилотҳои ҷамъиятию давлатӣ мансаб ишғол намоянд» (Моддаи 3). Конвенсия дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз нисбати занон, ки СММ соли 1979 қабул кардааст, ҳамаи давлатҳоро вазифадор менамояд, ки ба намояндагии занон дар баробари мардон дар таҳия ва амалисозии сиёсати давлат ноил шаванд ва барои занон дар масъалаи ба кор даромадан ва пешрафти хизматӣ, инчунин барои иштирок дар кори ташкилоту иттиҳодияҳои ғайриҳукуматӣ имкониятҳои яхела фароҳам оранд. Дар Платформаи амалиёти Конференсияи чоруми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон (соли 1995, Пекин) таъкид карда мешавад, ки иштироки баробарҳуқуқонаи занону мардон дар таҳияи қарорҳо демократияро таҳким бахшида,		and implementation of public policy, and to provide equal opportunities for employment, promotion, and participation in non-governmental organizations and associations. The Platform for Action of the Fourth World Conference on Women (1995, Beijing) emphasizes that equal participation of women and men in decision-making strengthens democracy and enhances its functioning.
--	---	--	--	--	--

			ба татбиқи самараноки он мусоидат менамояд.		
Женское предпринимательство ¹⁰⁸	Бизнес, который возглавляется женщинами. Массовый выход женщин в предпринимательство в XX веке называют тихой революцией. В условиях постиндустриального общества для женского предпринимательства складываются особые предпосылки - происходит переход от производства товаров к производству услуг, и женщина в такой ситуации особо востребована обществом. Находят применение благоприятные социально-психологические качества женщин: умение моделировать новые идеи в нестандартных условиях, способность вызывать доверие, интуиция и др.	Соҳибқориҳои занон	Соҳибқорӣ, ки ба он занон роҳбари мекунаманд. Дар асри XX ба таври оммавӣ ба соҳибқорӣ сар кардани занонро инқилоби ҳомӯш меноманд. Дар шароити ҷомеаи пасоиндустриалӣ барои соҳибқориҳои занон заминаҳои мусоид пайдо шуданд – гузариш аз истеҳсоли молҳо ба расондани хизматҳо ба амал омад ва дар ҷунин шароит эҳтиёҷи талаботи ҷомеа ба занҳо бағоят зиёд гардид. Сифатҳои мусоиди иҷтимоӣ раванӣ занон: маҳорати ба вучуд овардани идеяҳои нав дар шароитҳои ғайристандартӣ, қобилияти ба боварӣ даромадан, дарки пешаки ва ғ. мавриди истифода қарор гирифтанд.	Women's Entrepreneurship ¹⁰⁹	Women's entrepreneurship refers to businesses led by women. The widespread entry of women into entrepreneurship in the twentieth century is often termed the "silent revolution". In a post-industrial society, special conditions favor women's entrepreneurship due to the shift from goods production to service provision. Women's socio-psychological qualities, such as their ability to generate innovative ideas in non-standard conditions, build trust, and leverage intuition, are particularly valued in this context.
Квота для женщин ¹¹⁰	Поддерживаемая законом норма представительства женщин. 30%-ное представительство в политических институтах считается "критической массой", которая позволяет женщинам оказывать существенное влияние на политику. Согласно рекомендациям Комиссии ООН по улучшению положения женщин (1990 г.), критический 30%-ный порог должен рассматриваться как минимальная доля должностей директивного	Квота барои занон	Меъёри бо қонун муқарраршудаи намоёндагии занон. Намоёндагии 30-фоиза дар ниҳодҳои сиёсӣ «ҳадди зиёдтарин» доништа мешавад. Он ба занҳо имкон медиҳад, ки ба сиёсат таъсири ҷиддӣ расонанд. Тибқи тавсияҳои Комиссияи СММ оид ба беҳтар намудани вазъии занон (соли 1990), ҳадди 30-фоиза бояд ҷун ҳиссаи камтарини мансабҳои дорои хусусияти амрдиҳӣ, ки занҳо дар сатҳи байналмилалӣ	Quota for Women	A quota for women is a legally supported norm for women's representation. A 30% representation in political institutions is considered a "critical mass," enabling women to significantly influence policy. The UN Commission for the Advancement of Women (1990) recommends this 30% threshold as the minimum proportion of decision-making positions held by women at the national level.

¹⁰⁸ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой.20,с.111¹¹⁰ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой.2002.с.126-127

	характера, занимаемых женщинами на национальном уровне. Существуют разные типы квотирования. «Жесткая квота» — это количественно фиксированная норма представительства, когда сразу оговаривается количество или тот количественный предел мест, сокращение которого не допускается. «Жесткие квоты» могут быть закреплены в Конституции, законе о выборах, законе о политических партиях, законе о местном самоуправлении, законе о государственной службе. Обязательное участие в конкурсе на одно место представителей обоих полов называется "мягким квотированием". «Мягкое квотирование» также требует поддержки в законе о выборах, государственной службе, о местном самоуправлении.		ишғол менамоянд, баррасӣ карда шавад. Шаклҳои гуногуни квота вучуд доранд. «Квотаи қатъӣ» — меъёри миқдории тасбитшудаи намоёндагӣ, ки миқдори он дар ҳол қайд карда мешавад ё ҳадди миқдорие, ки ба ихтисори он роҳ дода намешавад. «Квотаҳои қатъӣ» дар Конституция, қонун дар бораи интихобот, қонун дар бораи худидоракунии маҳаллӣ, қонун дар бораи хизмати давлатӣ сабт ёфтаанд. Иштироки ҳатмии намоёндагони ҳарду ҷинс дар озмун барои як ҷой «квотаи нарма» номида мешавад. «Квотаи нарма» низ дар қонун дар бораи интихобот, қонун дар бораи худидоракунии маҳаллӣ, қонун дар бораи хизмати давлатӣ зикр ёфтааст.		There are different types of quotas. A hard quota is a fixed standard of representation with a specific number or limit of seats that cannot be reduced. These quotas may be stipulated in constitutions, election laws, political party laws, local self-government laws, or civil service laws. Soft quota requires mandatory participation of both sexes in the competition for seats. This type of quota also needs support in election laws, civil service laws, and local self-government laws.
Кибербуллинг (он же интернет-травля)	Травля человека или группы людей с использованием технических средств (телефона, планшета, игровой консоли или компьютера) по электронной почте, в мессенджерах, социальных сетях и текстовых сообщениях, а также на платформах для аудио- и видеосвязи. Обидчики публикуют и распространяют контент, который вызывает дискомфорт и унижает достоинство жертвы.	Кибертаҳқир (ҳамчунин таъқиби интернетӣ)	Таъқиби шахс ё гурӯҳи одамон бо истифода аз воситаҳои техники (телефон, планшет, бозиҳои интернетӣ ё компютер) тавассути почтаи электронӣ, мессенҷерҳои фаврӣ, шабакаҳои иҷтимоӣ ва паёмакҳои матнӣ, инчунин дар шабакаҳои алоқаи аудио ва видеоӣ. Таъқиbkунандагон матнҳоеро нашр ва паҳн мекунанд, ки боиси нороҳатӣ ва паст задани шаъну шарафи ҷабрдида мешаванд.	Cyberbullying (also known as Internet Bullying)	The act of harassment of an individual or group using digital devices (such as phones, tablets, gaming consoles, or computers) via email, messaging apps, social media, text messages, as well as audio and video communication platforms. Perpetrators publish and disseminate content that causes distress and humiliates the dignity of the victim.

Комплексный подход к проблеме равенства полов (комплексный подход к проблеме равенства между женщинами и мужчинами)¹¹³	Это стратегия, заключающаяся во внедрении проблематики равенства полов на все уровни общества посредством организации системы ее учёта при принятии политических решений. Концепция комплексного подхода появилась в различных международных документах после Третьей Всемирной конференции ООН по положению женщин (Найроби, 1985 г.). В 1986 г. была принята Резолюция о работе Комиссии ООН по положению женщин, согласно которой в программы социально-экономического развития было решено включить перспективные стратегии. Комиссия обратилась ко всем организациям в системе ООН, в том числе региональным комиссиям и специализированным агентствам, с просьбой разработать общую стратегию в отношении проблемы равенства полов и внедрить её в свои долговременные программы. В Программе действий, принятой Четвертой Всемирной конференцией по положению женщин (Пекин, 1995 г.), концепция комплексного подхода была поддержана.	Муносибати ҷамаҷониба ба мушкिलоти баробарии ҷинсҳо (муносибати ҷамаҷониба ба мушкилоти баробарии байни занон ва мардон)	Стратегияи воридсозии масъалаҳои баробарии ҷинсҳо ба ҷамаи сатҳҳои ҷомеа тавассути ташкил намудани низоми баҳисобгирӣ он ҳангоми қабули қарорҳои сиёсӣ. Концепсияи муносибати ҷамаҷониба дар ҳуҷҷатҳои гуногуни байналмилалӣ баъди Конференсияи сеюми умумиҷаҳонии СММ оид ба вазъи занон (Найроби, соли 1985) пайдо шуд. Соли 1986 Қатънома дар бораи қори Комиссияи СММ оид ба вазъи занон қабул карда шуд. Мувофиқи он қарор дода шуд, ки ба барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ стратегияҳои баландмуддат ворид карда шаванд. Комиссия аз ҷамаи ташкilotҳои системаи СММ, аз ҷумла аз комиссияҳои минтақавӣ ва агентҳои махсус хоҳиш намуд, ки оид ба мушкilotи баробарии ҷинсҳо стратегияи умумӣ таҳия намуда, онро ба барномаҳои дарозмӯҳлати худ ворид кунанд. Концепсияи муносибати ҷамаҷониба дар Барномаи амалиёти Конференсияи чоруми умумиҷаҳонӣ оид ба вазъи занон (соли 1995, Пекин) дастгирӣ карда шуд.	Comprehensive Approach to Gender Equality (Comprehensive Approach to Equality between Women and Men)¹¹⁴	This strategy involves incorporating gender equality issues at all levels of society by establishing a system that ensures these considerations are integrated into political decision-making. The concept of a comprehensive approach emerged in various international documents following the Third UN World Conference on Women (Nairobi, 1985). The 1986 Resolution on the UN Commission on the Status of Women called for the inclusion of forward-looking strategies in social and economic development programs. The Commission urged all UN system organizations, including regional commissions and specialized agencies, to develop a unified strategy on gender equality and integrate it into their long-term programs. The Programme of Action adopted at the Fourth World Conference on Women (Beijing, 1995) supported this integrated approach.
---	--	--	--	--	--

¹¹³ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 128

¹¹⁴ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 128.

Конвенция ¹¹⁶	Международный правовой документ, который, в отличие от декларации или обращения, имеет статус закона, обязательного для исполнения теми государствами (членами соответствующих международных структур), которые их подписали и ратифицировали – то есть одобрили в своих парламентах. К числу таких важнейших международных документов в области установления гендерного равенства относятся: Конвенция N 100 МОТ (Международной Организации Труда) «О равном вознаграждении мужчин и женщин за труд равной ценности» (1951 г.), Конвенция о политических правах женщин (1952 г.), Конвенция о гражданстве замужней женщины (1957 г.), Конвенция о согласии на вступление в брак, минимальном брачном возрасте и регистрации браков (1962 г.), Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин (1979 г.), Конвенция N 156 МОТ «О равном обращении и равных возможностях для трудящихся женщин и мужчин: трудящиеся с семейными обязанностями» (1983 г.) и некоторые другие конвенции.	Конвенсия	Санади ҳуқуқи байналмилалӣ, ки бар хилофи эълomia ё муроҷиатнома мақоми қонунро дошта, иҷрои он аз ҷониби давлатҳое, ки онро имзо намудаанд ва ба тасвиб расондаанд, яъне дар парламентҳои худ маъқул донистанд (аъзоёни сохторҳои дахлдори байналмилалӣ), ҳатмӣ мебошад. Ба зумраи чунин санадҳои муҳимтарини байналмилалӣ оид ба таъмини баробарии гендерӣ инҳо дохил мешаванд: Конвенсияи N 100 ТБМ (Ташкилоти байналмилалӣ меҳнат) «Дар бораи подошдӣ ба мардону занон барои меҳнати баробарарзиш» (с.1951), Конвенсия дар бораи ҳуқуқҳои сиёсии занон (с.1952), Конвенсия дар бораи шахрвандии занӣ шавҳардор (с.1957), Конвенсия дар бораи розишавӣ ба ақди никоҳ, синни пасттарини никоҳӣ ва бақайдгирии никоҳ (с.1962), Конвенсия дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъйиз нисбати занон (с.1979), Конвенсияи N 156 ТБМ «Дар бораи муроҷиати баробар ва имкониятҳои имкониятҳои баробар барои занону мардонӣ меҳнаткунанда: меҳнаткашоникунандагони дорои уҳдадорӣҳои оилавӣ» (с.1983) ва баъзе	Convention ¹¹⁷	An international legal instrument that, unlike a declaration or an appeal, has the status of law. It is binding on those states that have signed and ratified it — meaning it has been approved by their parliaments. Key international instruments in the field of gender equality include: ILO Convention No. 100 concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value (1951); Convention on the Political Rights of Women (1952); Convention on the Nationality of Married Women (1957); Convention on Consent to Marriage, Minimum Age for Marriage, and Registration of Marriages (1962); Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979); ILO Convention No. 156 concerning Equal Treatment and Equal Opportunities for Women and Men Workers: Workers with Family Responsibilities (1983) and some other conventions.
---------------------------------	--	------------------	--	----------------------------------	--

¹¹⁶ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.129

			конвенсияҳои дигар.		
Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин	Принята Генеральной Ассамблеей ООН 19 декабря 1979 года; вступила в силу 3 сентября 1981 года. Государства – участники Конвенции обязаны, помимо провозглашения принципа равенства мужчин и женщин в своих Конституциях, принимать специальные меры в политической, социальной, экономической и культурной сферах для реального обеспечения равных прав для женщин. Конвенция является одним из базовых документов для разработки стратегий по улучшению положения женщин. Обеспечение соблюдения Конвенции осуществляется Комитетом по ликвидации дискриминации женщин (Комитет КЛДЖ).¹¹⁹ Первый шаг на пути к гендерному равноправию Таджикистан сделал еще в 1993 году, когда ратифицировал «Конвенцию о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин». В 2007 г. Таджикистан представил сводный первоначальный, второй и третий периодический доклад о выполнении Конвенции, в 2012 г. – объединённый четвертый и пятый доклады, 2018 г. – шестой	Конвенсия дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон	Аз ҷониби Маҷмаи Умумии СММ 19 декабри соли 1979 қабул шудааст; 3 сентябри соли 1981 эътибор пайдо намудааст. Давлатҳо – иштирокчиёни Конвенсия вазифадоранд, ки ғайр аз эълон доштани принципи баробарии мардҳо ва занҳо дар Конститутсияҳои худ, барои таъмини воқеии ҳуқуқҳои баробар барои занон дар соҳаҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ тадбирҳои махсус андешанд. Конвенсия барои таҳияи стратегияҳои беҳтар намудани вазъи занон яке аз ҳуҷҷатҳои асосист. Риояи Конвенсияро Кумита оид ба барҳам додани таъбиз нисбати занон (Кумитаи CEDAW) таъмин менамояд. Тоҷикистон қадами аввалинро дар роҳи баробарҳуқуқии гендерӣ ханӯз соли 1993 гузошта буд, вақте ки Конвенсияро дар бораи барҳам додани ҳама гуна шаклҳои таъбиз нисбати занон ба тасвиб расонд. Соли 2007 Тоҷикистон дар бораи иҷрои Конвенсия маърузаҳои даври умумии яқум, дуюм ва сеюм, дар соли 2012 бошад, маърузаҳои муттаҳидаи чорум ва панҷумро пешниҳод	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women	Adopted by the UN General Assembly on December 19, 1979, and entered into force on September 3, 1981, this Convention requires States parties to not only proclaim the principle of gender equality in their constitutions but also to implement special measures in political, social, economic, and cultural spheres to ensure equal rights for women. The Convention is a fundamental document for formulating strategies for advancing women's rights and is enforced by the Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW Committee).¹²¹ Tajikistan ratified the Convention in 1993 and has since submitted several periodic reports: the Combined Initial, Second and Third Periodic Report in 2007; the Combined Fourth and Fifth Periodic Report in 2012; the Sixth Periodic Report in 2018; and the Seventh Periodic Report in 2024. Based on these reports, the Committee issues final recommendations on addressing gaps toward achieving gender equality. Civil society organizations typically provide alternative reports.

¹¹⁹ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovary/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

¹²¹ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovary/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	доклад, в 2024 году – седьмой периодический доклад. По результатам слушаний, Комитет дает заключительные рекомендации по реализации выявленных пробелов на пути к достижению гендерного равенства. Представители организаций гражданского общества, как правило, предоставляют альтернативные отчёты.		намуд, 2018 - шестой доклад, соли 2024 маърузаи даврии ҳафтум. Кумита аз рӯи натиҷаҳои муҳокима дар бораи ислоҳи камбудиҳои ошкоршуда дар роҳи расидан ба баробарии гендерӣ тавсияҳои хотимаӣ медиҳад. Намояндагони ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, одатан, ҳисоботҳои алтернативӣ пешниҳод мекунанд.		
Кризисные центры ¹²²	Учреждения, предоставляющие услуги группам риска, чаще всего - женщинам, попавшим в сложную ситуацию вследствие насилия или угрозы насилия. Услугами кризисных центров могут быть консультации, горячие линии, предоставление временного убежища, помощь в реабилитации и т.д.	Марказҳои бӯҳронӣ	Муассисае, ки ба гурӯҳҳои зерхатар, бештар ба занҳое, ки дар натиҷаи зӯроварӣ ё таҳдиди зӯроварӣ ба вазъияти душвор афтидаанд, хизмат мерасонад. Хизматҳои марказҳои бӯҳронӣ аз инҳо иборат буда метавонанд: машваратҳо, хатҳои алоқаи доимӣ, додани паноҳгоҳи муваққатӣ, тавонбахшӣ ва ғ.	Crisis Centers ¹²³	Institutions that offer services to at-risk groups, often women facing violence or threats of violence. Crisis center services may include counseling, hotlines, temporary shelter, rehabilitation assistance, and more.
Лицо, пережившее насилие ¹²⁵	Термин предпочтительнее в секторах психологической и социальной поддержки для лица, которое подверглось сексуальному или гендерному насилию, поскольку он подразумевает стойкость Жертвой насилия обычно понимается лицо, которое подвергается или подвергалось сексуальной эксплуатации или насилию. Жертва — это юридическое определение, необходимое в	Шахсе, ки зӯровариро аз саргузаронида аст	Ин истилоҳ дар бахшҳои дастгирии равонӣ ва иҷтимоӣ барои шахсе, ки зӯроварию чинсӣ ё зӯроварию гендериро аз саргузаронидааст, бартарӣ дорад, зеро он устуварию дар назар дорад. Ҷабрдидаи зӯроварӣ одатан ҳамчун шахсе фаҳмида мешавад, ки мавриди истисмори чинсӣ ё зӯроварӣ қарор гирифтааст. Ҷабрдида - таърифи ҳуқуқие мебошад, ки дар доираи	Survivor ¹²⁶	"Survivor" is a term that is generally preferred in the psychological and social support sectors to refer to a person who has experienced sexual or gender-based violence because it implies resilience, while "victim" is a term often used in the legal and medical sectors to describe a person affected by a crime. "Victim" status grants specific rights under criminal law and acknowledges the crime committed against the

122 Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

123 Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

125 Организация Объединенных Наций, Глоссарий по сексуальной эксплуатации и сексуальным надругательствам, 2017

126 United Nations, Glossary on Sexual Exploitation and Abuse, 2017

	рамках уголовного правосудия, которое описывает лицо, ставшее жертвой преступления, и поэтому является термином, часто используемым в юридическом и медицинском секторах. Статус жертвы обеспечивает определенные права в соответствии с уголовным законодательством и отражает совершенное преступление против личности, но не предполагает уязвимости		адолати судии ҷиноятӣ зарурат дорад, он шахсеро тавсиф мекунад, ки қурбонии ҷиноят аст ва аз ин рӯ, истилоҳ аксар вақт дар бахшҳои ҳуқуқӣ ва тиббӣ истифода мешавад. Вазъи ҷабрдида ҳуқуқҳои муайяно тибқи қонуни ҷиноятӣ таъмин мекунад ва ҷинояти алайҳи шахс содиршударо инъикос мекунад, лекин осебпазириро ба назар намегирад.		individual, but does not imply vulnerability.
Маргинализация женщин¹²⁸	В основе этого понятия лежит подход в идеологии и практике, который предполагает фундаментальную аномальность женщин, их неполное соответствие "норме", в то время как нормой считаются мужчины либо человек вообще - понятие, полученное путем абстрагирования от тех же мужчин. Термин широко употребляется при описании положения женщин-мигрантов, феминизации безработицы и бедности, социальной адаптации женщин с ограниченными возможностями и т. п.	Каноргузори (маргинализация) занон	Асоси ин мафҳумро дар идеология ва дар амал ақида дар бораи аз азал дуюмдараҷа, нокомил будани занон, ба «меъёр» пурра мувофиқат накардани онҳо ташкил медиҳад, зеро мафҳуми «меъёр» бошад мардҳо фаҳмида мешаванд ё умуман одаме фаҳмида мешавад, ки аз байни ҳуди ҳамагон мардон ҷудо карда гирифта шудааст. Ин истилоҳ ҳангоми тавсифи вазъи муҳоҷирзанон, феминизатсияи бекорӣ ва қашшоқӣ, ба ҳаёти иҷтимоӣ мутобиқ қунондани занҳои имкониятҳои маҳдуд ва диг. истифода бурда мешавад.	Marginalization of Women¹²⁹	Marginalization refers to the ideology and practices that view women as fundamentally abnormal or less conforming to the "norm," which is typically based on male standards. This term is often used to describe the situations of migrant women, the feminization of unemployment and poverty, and the social adaptation of women with disabilities.
Маргинальность¹³¹	Неполная, лишь частичная включенность в состав определённой социальной группы. Изначально	Каноргузорӣ (маргиналият)	Нопурра, қисман ворид шудан ба ҳайати гурӯҳи муайяни иҷтимоӣ. Дар аввал (Парк, 1928) истилоҳи	Marginality¹³²	Refers to incomplete or partial inclusion in a particular social group. The term was originally coined by

128 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 140

129 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 140.

131 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 140

132 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 140.

	термин использовался (Парк, 1928) для обозначения "культурного гибрида", разделяющего образ жизни и традиции двух различных групп, прежде всего, при изучении мигрантов. Но термин применяется и по отношению ко многим типам социальной маргинальности - при описании положения национальных и сексуальных меньшинств, людей с ограниченными возможностями, женщин.		мазкур барои ифода намудани «дурагаҳои фарҳангӣ», ки тарзи ҳаёт ва анъанаҳои ду гурӯҳи гуногунро ба худ гирифтаанд, масалан, муҳожирони меҳнатӣ истифода бурда мешуд. Вале ин истилоҳ нисбати бисёр навъҳои каноргузори иҷтимоӣ – ҳангоми тавсифи вазъи ақаллиятҳои миллӣ ва шаҳвонӣ, шахсони имкониятҳояшон маҳдуд, занон низ истифода бурда мешавад.		Park in 1928 to describe a "cultural hybrid" who shares the lifestyles and traditions of two different groups, primarily in the context of studying migrants. The term has since been applied to various types of social marginality, including the situations of national and sexual minorities, people with disabilities, and women.
Маскулинность	Это набор физических признаков и особенностей поведения, которые принято считать мужскими. Данное понятие объединяет как биологические свойства мужского тела и психики, так и социокультурные особенности поведения и внешности, связанные с восприятием мужчин в современном обществе. Понятие маскулинности охватывает и вторичные половые признаки (мужской тип фигуры, волосяной покров, грубые черты лица), и внешний вид (щетина, короткая стрижка), и особенности поведения (смелость, грубость, бесцеремонность). Не следует путать маскулинность с мужественностью. Под мужественностью обычно подразумевается совокупность положительных черт характера, таких как храбрость, решительность,	Маскулиния (Мардонагӣ)	Маҷмуи аломатҳои ҷисмонӣ ва хусусиятҳои рафторие, ки одатан мардона ҳисоб карда мешаванд. Мафҳуми мазкур ҳам хусусиятҳои биологии бадан ва рӯҳи мард ва ҳам вижагиҳои иҷтимоию фарҳангии рафтор ва зоҳирро, ки бо дарки мардҳо дар ҷомеаи муосир алоқаманданд, муттаҳид менамояд. Мафҳуми маскулиния инчунин аломатҳои фаръии ҷинсӣ (масалан, тану тӯши мардона, сермӯйӣ, шакли дағали чехра), намуди зоҳирӣ (ришу мӯйлаб, мӯйҳои кӯтоҳ) ва хусусиятҳои рафтор (ҷасоратнокӣ, дурӯшtmуомилагӣ, бетакаллӯфӣ)-ро дар бар мегирад. Маскулиниятро бо мардонагӣ омехта кардан лозим нест. Зери мафҳуми мардонагӣ одатан маҷмуи ҳислатҳои мусбат, ба монанди ҷасоратнокӣ, далерӣ, боварӣ ба қувваи худ фаҳмида	Masculinity	A set of physical attributes and behavioral characteristics considered masculine. This concept includes both the biological properties of the male body and psyche, as well as the socio-cultural features of behavior and appearance associated with the perception of men in modern society. Masculinity encompasses secondary sexual characteristics (e.g., male body type, facial hair, rugged facial features), appearance (e.g., stubble, short haircut), and behavioral traits (e.g., boldness, rudeness, brusqueness). Masculinity should not be confused with manliness. Manliness usually refers to a set of positive character traits, such as courage, determination, self-confidence, and self-reliance. When a woman is described as manly, it is these traits that are implied. In contrast, masculinity can also imply less desirable traits, such

уверенность в себе и своих силах. И если, к примеру, женщину называют мужественной, то имеют в виду именно эти черты. Маскулинность же подразумевает и нелицеприятные особенности мужского поведения: неряшливость, грубость, запахи перегара и табака. Социально-конструктивистский подход определяет маскулинность в терминологии гендерных ожиданий. Маскулинность — это то, чем мужчина должен быть и что ожидается от него. Согласно данному подходу, маскулинность конструируется как обществом в целом, так и каждым отдельным человеком мужского пола. Противоположностью маскулинности считается фемининность (или феминность) - совокупность внешних признаков, особенностей характера и поведения, свойственных женщинам. Каждый человек сочетает в себе маскулинность и фемининность, и разница лишь в пропорциях. К примеру, для мужчины привычка следить за своей внешностью считается признаком фемининности. При этом такое поведение никак не умаляет его мужественность. Аналогично женщина может демонстрировать признаки маскулинности в поведении, будучи грубой и бесцеремонной, но	мешавад. Масалан, агар занро мард гӯянд, пас ҳамин хислатҳои мардонро дар назар доранд. Маскулиният бошад, хислатҳои на чандон хуби рафтори мардро низ ифода мекунад, масалан, бетартибӣ, дағалӣ, бӯи арақу тамоку. Равиши иҷтимоӣю конструктивӣ маскулиниятро ба қатори истилоҳоти гендерӣ дохил мекунад. Маскулиният маҷмуи хислатҳои мебошад, ки ба мард хосанд ва аз ӯ интизоранд. Тибқи равиши мақур, маскулиният чи аз тарафи умуман ҷомеа ва чи аз тарафи ҳуди мардҳо ташаккул дода мешавад. Истилоҳи муқобилмаъноӣ маскулиният феминият мебошад, яъне маҷмуи аломатҳои зоҳирӣ ва рафтор, ки ба занҳо хос аст. Ҳар як одам ҳам нишонаҳои маскулиният ва ҳам нишонаҳои феминият дорад, фарқ танҳо дар таносуби онҳост. Масалан, барои мард оро додани сару рӯ ва мӯйҳои худ нишонаи феминият аст. Вале чунин рафтор мардонагии ӯро кам намекунад. Ҳамин тавр, зан низ хислатҳои мардона гирифта, дағалу бетакаллуф шавад ҳам, вале бо вучуди ин назокати занонаи худро гум намекунад. Маскулинияти заҳрогин. Ин мафҳум боиси таваҷҷуҳи маҳсус аст. Маскулинияти заҳрогин	as slovenliness, rudeness, and the smell of tobacco. The social constructivist approach defines masculinity in terms of gender expectations — what a man should be and what is expected of him. According to this approach, masculinity is constructed by both society as a whole and by each individual male. According to this approach, masculinity is constructed both by society as a whole and by each individual male. The opposite of masculinity is femininity (or femininity) — a set of external features, character traits, and behaviors typical of women. Each person embodies a combination of masculinity and femininity in varying proportions. For example, a man's habit of caring for his appearance might be considered a sign of femininity, but this does not detract from his manliness. Similarly, a woman can exhibit masculine traits in behavior, such as rudeness or brusqueness, while maintaining femininity in appearance. Toxic Masculinity This concept deserves special attention. Toxic masculinity is a psychological concept that describes forms of masculine behavior characterized by high levels of toxicity. These behaviors may target women, society at large, or other men who conform to accepted norms and rules.
--	---	--

	сохранять при этом женственность во внешности. Токсичная маскулинность Это понятие заслуживает особого внимания. Токсичная маскулинность – это психологическая концепция, описывающая некоторые формы мужского поведения с высоким уровнем токсичности. Это поведение может быть направлено против женщин, всего общества или других мужчин, которые поддерживают общепринятые нормы и правила. В качестве примера токсичной маскулинности можно привести мужчину, который ведёт себя агрессивно, постоянно демонстрирует сексуальный интерес ко всем привлекательным женщинам, придерживается точки зрения, что «место женщины у плиты», изображает из себя альфа-самца и насмехается над более спокойными мужчинами, считая их подкаблучниками. Кроме того, токсичная маскулинность практически всегда сопровождается безответственным поведением как по отношению к обществу, так и по отношению к себе.		концепсияи психологиест, ки баъзе шаклҳои рафтори захрогини мардонро тавсиф менамояд. Ин рафтор метавонад ба муқобили занон, тамоми ҷомеа ё мардҳои дигаре, ки меъёру қоидаҳои аз ҷониби умум қабулшударо дастгирӣ мекунанд, равона шуда бошад. Ба сифати намунаи маскулинияи захрогин мардеро мисол овардан мумкин аст, ки дағалона рафтор мекунанд, доимо ба занҳои зебо майли шаҳвонӣ ҳис менамояд, ақида дорад, ки ҷои занҳо «дар сари дегу табақ» аст, аз худ наринаи ҳақиқӣ метарошад ва мардҳои оромтабиатро тамасхур намуда, онҳоро «занкалон» меномад. Илова бар ин, маскулинияи захрогин ҳама вақт аломати рафтори бемасъулиятона чи нисбати аҳли ҷомеа ва чи нисбати худ мебошад.		Examples of toxic masculinity include aggressive behavior, excessive sexual objectification of women, the belief that "a woman's place is in the kitchen," the portrayal of oneself as an alpha male, and the derision of quieter men as subservient. Toxic masculinity often accompanies irresponsible behavior, both toward society and oneself.
Международный	Концепция празднования Международного женского дня непосредственно связана с изменением государственной политики	Рӯзи байналмилалӣ занон	Концепсияи таҷлили Рӯзи байналмилалии занон бевосита бо тағйир ёфтани сиёсати давлат нисбати занон алоқаманд аст.	International Women's Day¹³⁵	International Women's Day is closely linked to changes in government policy towards women. The March 8 holiday originated from the

женский день ¹³⁴	в отношении женщин. Праздник 8 Марта возник благодаря женскому движению и первоначально представлял собой политическую акцию. Согласно одним источникам, эта дата была выбрана немецкими женщинами для демонстрации политической солидарности, поскольку именно 8 марта 1848 г. прусский король, столкнувшийся с вооруженным восстанием, пообещал ряд реформ, включая избирательное право для женщин, которое, однако, так и не было им принято. В других источниках история международной солидарности женщин восходит к 8 марта 1908 г., когда женщины, работающие на одной из текстильных фабрик Нью-Йорка, объявили забастовку с требованием улучшения условий работы. Хозяин фабрики запер снаружи одно из помещений с бастующими, и, в результате случайного возгорания, 129 женщин, не имеющих возможности выбраться из цеха, погибло в огне. Роза Люксембург предложила в память об этой трагедии, а возможно, сопоставив два выше-названных исторических события, отмечать 8 Марта как день международной солидарности женщин, и в 1910 г. на		Иди 8 Март ба туфайли ҳаракати занон пайдо шуд ва дар аввал аз чорабиниҳои сиёсӣ иборат буд. Тибқи яке аз манбаъҳо, ин санаро занони олмонӣ барои намоиш додани ҳамраъӣи сиёсӣ интихоб карда буданд, зеро маҳз 8 март соли 1848 шоҳи Пруссия, ки бо исёни мусаллаҳона дучор шуда буд, гузарондани як қатор ислоҳот, аз ҷумла ҳуқуқи занонро ба интихобот ваъда дода буд, , лекин ин ваъдаи худро ҳамин тавр иҷро накард. Мувофиқи маълумоти манбаъҳои дигари таърихӣ, ҷашнгирии 8 март аз соли 1908 оғоз ёфт, вақте ки коргарзанони яке аз корхонаҳои бофандагии Нью-Йорк корпартоӣ карда, талаб намуданд, ки шароити кор беҳтар карда шавад. Соҳиби корхона дари яке аз хонаҳоро, ки дар он занҳои корпартоӣ эълонкарда ҷой гирифта буданд, аз берун маҳкам кард ва дар натиҷаи сӯхтори тасодуфӣ 129 нафар зан берун баромада натавониста, дар оташ сӯхтанд. Роза Люксембург ба хотири пос доштани қурбонии ин ду воқеаи таърихӣ пешниҳод намуд, ки 8 март чун рӯзи ҳамраъӣи байналмилалӣ занон ҷашн гирифта шавад. Соли 1910 дар Конференсияи байналмилалӣ Копенгаген занони		women's movement and was initially a political action. According to some sources, the date was chosen by German women to demonstrate political solidarity, as on March 8, 1848, the Prussian king, confronted with an armed rebellion, promised reforms, including women's suffrage, which he ultimately did not implement. Other sources trace the origins of women's international solidarity to March 8, 1908, when women working in a New York textile factory went on strike demanding better working conditions. The factory owner locked the strikers outside one of the rooms, and a fire broke out, tragically killing 129 women who were unable to escape. Rosa Luxemburg proposed commemorating this tragedy, or perhaps by juxtaposing the two historical events, as the basis for celebrating March 8 as a day of international solidarity for women. In 1910, socialists at an international conference in Copenhagen decided to observe "International Women's Day". This holiday, originally a political action, was first celebrated on March 19, 1911, in Germany, Austria, and Denmark. In many countries, this holiday has found new significance, becoming a symbolic resource for women's
------------------------------------	---	--	---	--	--

	международной конференции в Копенгагене социалистки приняли решение о праздновании "Международного Женского Дня". Впервые этот праздник, а скорее, политическая акция, отмечался 19 марта 1911 г. в Германии, Австрии и Дании. Во многих странах этот праздник обрёл второе рождение, становясь новым символическим ресурсом женских движений, в частности, в этот день устраиваются акции против насилия, проводятся презентации кризисных центров, международные форумы женских и правозащитных организаций.		сотсиалист қарор доданд, ки «Рӯзи байналмилалии занон»-ро таҷлил намоянд. Аввалин маротиба ин ид, аниқтараш ин чорабинии сиёсӣ, 19 март соли 1911 дар Олмон, Австрия ва Дания ҷашн гирифта шуд. Дар аксарияти мамлакатҳо ин ид умри дубора ёфта, ба рамзи нави ҳаракати занон табдил ёфт, аз ҷумла дар ин рӯз ба муқобили зӯроварӣ чорабиниҳо гузаронда, марказҳои бухронӣ, форумҳои байналмилалии занон ва ташкилотҳои ҳомии ҳуқуқ муаррифӣ карда мешаванд.		movements. On this day, actions against violence, presentations of crisis centers, and international forums of women's and human rights organizations often take place.
Насилие	Преднамеренное применение физической силы или власти, действительное или в виде угрозы, направленное против себя, против иного лица, группы лиц или общины, результатом которого являются (либо имеется высокая степень вероятности этого) телесные повреждения, смерть, психологическая травма, отклонения в развитии или различного рода ущерб. ¹³⁸ Насилие обусловлено и биологически, и социально ¹³⁹ :	Зӯроварӣ	Истифодаи барқасдонаи қувваи ҷисмонӣ ё ҳокимият амалан ё дар шакли таҳдид (ё эҳтимоли қавии содиршавии он), ки ба муқобили худ, ба муқобили шахси дигар, гурӯҳи шахсон ё ҷамъият равона гардида, оқибати он зарари ҷисмонӣ, марг, садамаи рӯҳӣ, аз инкишоф бозмондан ё осебҳои гуногун мебошад. Зӯроварӣ сабабҳои биологӣ ва иҷтимоӣ дорад: 1) Дар системаи асаб қитъаҳое ошкор карда шудаанд, ки барои содир намудани таҷовузкорӣ	Violence	Violence refers to the intentional use of physical force or power, whether actual or threatened, directed against oneself, another person, a group of people, or a community, resulting in (or likely to result in) bodily injury, death, psychological trauma, developmental disabilities, or other forms of harm. ¹⁴⁰ Violence is influenced by both biological and social factors: ¹⁴¹ 1) Certain areas of the nervous system responsible for aggression have been identified. The sensitivity of the nervous system to aggression

138 ВОЗ. Насилие и его влияние на здоровье: доклад о ситуации в мире / под ред. Этьенна Г. Круга и др.; пер. с англ. – М., 2003. – С. 5

139 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. С.158

140 WHO. Violence and Its Impact on Health: World Report on Violence and Health. Edited by Etienne G. Krug et al.; translated from English. Moscow, 2003, p. 5.

141 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 158.

	1) Обнаружены участки нервной системы, отвечающие за проявление агрессии. На чувствительность нервной системы к стимуляции агрессии влияет химический состав крови, например, алкогольное или наркотическое опьянение. На возникновение насильственных действий также влияет мужской половой гормон - тестостерон. 2) Катализаторами насильственного поведения по отношению к женщинам могут выступать СМИ. С ростом числа изнасилований совпадает и увеличение количества журналов, кино- и видеокассет, изображающих возбуждающее сексуальное поведение. Создаётся климат, в котором насилие против женщин считается вполне приемлемым. Эксперименты свидетельствуют, что сочетание секса и насилия на экране в смысле возможных агрессивных последствий гораздо опаснее, чем показ чистой эротики. Созерцание сексуального насилия вызывает у аудитории снижение отрицательной чувствительности к изнасилованию. В массовой литературе и кино распространяются мифы об изнасиловании - иллюзии того, что женщина конфликтует со своей сексуальностью и хочет, чтобы её взяли силой.	масъул мебошанд. Ба ҳассосияти системаи асаб ва ангезиш додани таҷовуз таркиби химиявии хун, масалан, сархушӣ аз маводи муҳаддир ё шароб таъсир мерасонад. Ба сар задани амалҳои зӯрварона инчунин ҳормони ҷинсии мардона – тестостерон таъсир расонад метавонад. 2) ВАО ҳам метавонад барангезандаи рафтори зӯрварона нисбати занон гардад. Баробари афзоиш ёфтани шумораи таҷовуз ба номус миқдори маҷаллаҳо ва наворҳои киною видео, ки рафторҳои шаҳватангези маҳромонаро намоиш медиҳанд, зиёд гардид. Чунин муҳите ба вуҷуд оварда мешавад, ки дар он зӯрварӣ нисбати зан як амали комилан муқаррарӣ ва қобили қабул доништа мешавад. Таҷрибаҳо собит менамоянд, ки яқоя кардани секс ва зӯрварӣ дар экран ба маънии оқибатҳои имконпазири таҷовузокорӣ назар ба намоиш додани эротикаи «тоза» хеле хавфноктар аст. Тамошои зӯрвариини шаҳвонӣ ҳассосияти манфии одамонаро нисбати таҷовуз ба номус коҳиш медиҳад. Дар адабиёти оммавӣ ва кино оид ба таҷовуз ба номус устураҳо паҳн карда мешаванд, масалан зан гӯё бо майли шаҳвонии худ муқобил баромада, меҳаҳад, ки аз ӯ бо зӯрӣ ком ҳосил намоянд.	can be affected by blood chemistry, such as during alcohol or drug intoxication. The occurrence of violent acts is also influenced by the male sex hormone, testosterone. 2) The media can act as catalysts for violent behavior toward women. The increase in the number of rapes coincides with a rise in magazines, movies, and videos depicting provocative sexual behavior. This creates a climate in which violence against women is considered acceptable. Experiments show that the combination of sex and violence on screen is far more dangerous in terms of potentially aggressive outcomes than pure eroticism. Viewing sexual violence desensitizes audiences to rape. Rape myths — such as the illusion that women are in conflict with their sexuality and want to be taken by force — are propagated in mass literature and movies.
--	--	--	--

Насилие в отношении женщин	Понимается как нарушение прав человека, и форма дискриминации в отношении женщин и означает все акты насилия по гендерному признаку, которые приводят или могут привести к физическому, сексуальному, психологическому или экономическому ущербу или страданиям в отношении женщин, включая угрозы таких актов, принуждение или произвольное лишение свободы, независимо от того, происходит ли это в публичной или частной жизни. ¹⁴³	Зӯроварӣ нисбати занон	Чун вайронкунии ҳуқуқи инсон ва шакли табъиз нисбати зан фаҳмида мешавад ва маънои ҳамаи амалҳои зӯроваронаро дорад, ки аз рӯи аломати гендерӣ содир карда шуда, боиси осебҳои ҷисмонӣ, шаҳвонӣ, равонӣ ва иқтисодӣ ё боиси азобҳои занон мегарданд, аз ҷумла таҳдид бо иҷрои ин гуна амалҳо, маҷбурсозӣ ё худсарона маҳрум кардан аз озодӣ, сарфи назар аз он ки ин кирдорҳо дар ҳаёти ҷамъиятӣ содир карда мешаванд ё дар ҳаёти шахсӣ.	Violence Against Women	This term refers to a violation of human rights and a form of discrimination against women. It encompasses all acts of gender-based violence that result in or have the potential to result in, physical, sexual, psychological, or economic harm or suffering to women. This includes threats of such acts, coercion, or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or private life. ¹⁴⁵
Насилие в отношении женщин по гендерному признаку¹⁴⁶	Означает насилие, которое направлено на женщину, потому что она является женщиной, или же несоразмерно затрагивает женщин.	Зӯроварӣ нисбати занон аз рӯи аломати ҷинс	Зӯровариест, ки нисбати зан содир карда мешавад, барои он ки ӯ зан аст, инчунин ба таври номутансиб ба занон дахл мекунад.	Gender-Based Violence Against Women¹⁴⁷	This term refers to violence that specifically targets a woman because she is a woman or disproportionately affects women.
Насилие бытовое (домашнее)	Означает все акты физического, сексуального, психологического или экономического насилия, которые происходят в кругу семьи или в быту, или между бывшими или нынешними супругами или партнёрами, независимо от того, проживает или не проживает лицо, их совершающее, в том же месте, что и жертва; ¹⁴⁹	Зӯровариҳои хонагӣ	Ҳамаи амалҳои зӯровариҳои ҷисмонӣ, шаҳвонӣ, рӯҳӣ ё иқтисодиро ифода менамояд, ки дар доираи оила, дар рӯзгордорӣ ё дар байни ҳамсарон ё шарикони собиқ ё ҳозира рӯй медиҳанд, сарфи назар аз он ки шахси содирнамудаи зӯроварӣ дар ҷои зисти қурбонӣ истиқомат мекунад ё не. Намудҳои зӯроварӣ дар оила	Domestic Violence	Refers to all acts of physical, sexual, psychological, or economic violence that occur within the family, in the home, or between former or current spouses or partners, regardless of whether the perpetrator resides with the victim. ¹⁵¹ Types of domestic violence according to the Law of the Republic of Tajikistan "On the Prevention of Domestic Violence":

¹⁴³ Конвенция Совета Европы о предотвращении и борьбе с насилием в отношении женщин и домашним насилием, Стамбул, 11.05.2011

¹⁴⁵ Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence, Istanbul, 05/11/2011

¹⁴⁶ Конвенция Совета Европы о предотвращении и борьбе с насилием в отношении женщин и домашним насилием, Стамбул, 11.05.2011

¹⁴⁷ Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence, Istanbul, 05/11/2011

¹⁴⁹ Конвенция Совета Европы о предотвращении и борьбе с насилием в отношении женщин и домашним насилием, Стамбул, 11.05.2011

	Виды домашнего насилия в соответствии с законом РТ «О предупреждении насилия в семье»: - физическое - умышленное противоправное деяние одного члена семьи по отношению к другому члену семьи, в результате применения физической силы, которое становится причиной нанесения физической боли или вреда его здоровью; - психическое - умышленное психическое воздействие, унижение чести и достоинства одного члена семьи другим членом семьи путём угрозы, оскорбления, шантажа или принуждения к совершению правонарушений или деяний, опасных для жизни и здоровья, а также приводящих к нарушению психического, физического или личностного развития; - сексуальное - умышленное противоправное деяние одного члена семьи по отношению к другому члену семьи, посягающее на половую неприкосновенность и половую свободу человека, а также действия сексуального характера, совершаемые в отношении несовершеннолетнего члена семьи; - экономическое насилие и семье - умышленное противоправное деяние одного члена семьи по отношению к другому члену семьи с целью лишения его жилья, пищи,		тибқи Қонуни ҶТ «Дар бораи пешгирии зӯроварӣ дар оила»: - Зӯровариҳои ҷисмонӣ дар оила - кирдори зиддиҳуқуқии қасдонаи як узви оила нисбат ба дигар узви оила, ки дар натиҷаи истифодаи бурдани қувваи ҷисмонӣ боиси расонидани дарди ҷисмонӣ ё зарар ба саломатӣ шудааст; - Зӯровариҳои рӯҳӣ дар оила - таъсиррасонии қасдонаи рӯҳӣ, паст задани шаъну эътибори як узви оила аз ҷониби дигар узви оила бо роҳи таҳдид, таҳқир, ирӯб ва ё маҷбуркунӣ ба содир намудани ҳуқуқвайронкуниҳо ё кирдорҳои, ки барои ҳаёт ва саломатӣ хавфноканд, инчунин ба вайроншавии инкишофи рӯҳӣ, ҷисмонӣ ё шахсият оварда мерасонанд; - Зӯровариҳои шахвонӣ дар оила - кирдори зиддиҳуқуқии қасдонаи як узви оила, ки ба озодии ҷинсӣ ва дахлнопазирии ҷинсии дигар узви оила таъовуз мекунад, инчунин ҳаракатҳои дорои хусусияти шахвонӣ, ки нисбат ба узви ноболиғи оила содир шудаанд; - Зӯровариҳои иқтисодӣ дар оила - кирдори зиддиҳуқуқии қасдонаи як узви оила нисбат ба дигар узви оила вобаста ба маҳрум сохтан аз манзили истиқоматӣ, ҳӯрок, либос, молу мулк ё воситаҳои, ки ҷабрида тибқи қонунгузориҳои		– physical violence, an intentional wrongful act of one family member against another, involving physical force that causes physical pain or harm to health; – mental abuse, an intentional psychological impact by one family member against another, including the humiliation of honor and dignity, threats, insults, blackmail, or coercion to commit offenses or dangerous acts, leading to a disruption in mental, physical, or personal development. – sexual violence, an intentional wrongful act by one family member against another that infringes on sexual inviolability and freedom, including acts of a sexual nature against a minor family member; – economic violence, an intentional wrongful act by one family member against another, aiming to deprive them of housing, food, clothing, property, or means to which they are entitled under the laws of the Republic of Tajikistan, potentially causing harm to physical or mental health or resulting in other adverse conditions.
--	--	--	--	--	---

	одежды, имущества или средств, на которые потерпевший имеет предусмотренное законодательством Республики Таджикистан право, и это деяние может вызвать нарушение физического или психического здоровья или повлечь за собой иные неблагоприятные условия		Ҷумҳурии Тоҷикистон ба онҳо ҳуқуқ дорад ва ин кирдор метавонад боиси вайронгардидани солимии ҷисмонӣ, рӯҳӣ ё сар задани дигар ҳолатҳои ногувор гардад.		
Национальный механизм интеграции интересов женщин¹⁵⁶	Объективно необходимый инструмент защиты интересов данной социальной общности, часть государственной машины, главная функция которой - учёт настроений и чаяний женской половины общества при выработке государственной политики и последующем осуществлении её на практике. Он призван учитывать интересы женщин от первой до последней стадии выработки и реализации как общих, так и конкретных направлений государственной политики. Было бы ошибкой сводить национальный механизм интеграции интересов женщин только к наличию структурных подразделений в аппарате исполнительной и законодательной власти. Следует отметить, что гендерный анализ— это кровеносная система национального механизма интеграции	Механизми миллии ҳамгирии манфиатҳои занон	Воситаи зарурии ҳифзи манфиатҳои гурӯҳи иҷтимоии мушаххас, ҷузъи ниҳоди давлатӣ, ки вазифаи асосии он ба назар гирифтани рӯҳия ва орзӯю умедҳои занон ҳангоми таҳияи сиёсати давлатӣ ва амалисозии минбаъдаи он мебошад. Он бояд манфиатҳои занонро аз аввал то охири раванди таҳия ва иҷрои ҷи самтҳои умумӣ ва ҷи самтҳои мушаххаси сиёсати давлатӣ ба назар гирад. Механизми миллии ҳамгирии манфиатҳои занонро фақат аз вучуд доштани бахшҳои сохторӣ дар дастгоҳи иҷроия ва ҳокимияти қонунгузор иборат дониш хатост. Қайд кардан зарур аст, ки таҳлили гендерӣ ин рағи хунгарди механизми миллии ҳамгирии манфиатҳои занон дар масъалаи ба даст овардани ҳадафи асосӣ — баробарии гендерӣ мебошад.	National Mechanism for the Integration of Women's Interests¹⁵⁷	An objectively necessary tool for protecting the interests of this social group, it is a part of the state machinery. Its main function is to consider the perspectives and aspirations of women in the development and implementation of state policy. The mechanism is designed to address women's interests throughout every stage of policy formulation and implementation, whether general or specific. It would be a mistake to limit the national mechanism for integrating women's interests to merely the presence of structural units within the executive and legislative branches. Gender analysis serves as the circulatory system of this mechanism, essential for achieving gender equality.

156 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. С.159

157 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 159.

	интересов женщин в достижении цели - гендерного равенства.				
Неоплачиваемый труд женщин	Женский труд, который производит товары или услуги, но не вознаграждается. Он включает домашний труд, натуральное производство для нужд семьи, а также неоплачиваемое производство товаров для сбыта. Его продукт экономикой не оплачивается, хотя является полезным в целом для экономики.	Меҳнати бе-музди занон	Меҳнати занон, ки мол истеҳсол менамояд ва хизматҳои гуногун мерасонад, вале барои ин музди дода намешавад. Он аз иҷрои корҳои хона, истеҳсоли моддии маҳсулот барои эҳтиёҷоти оила, инчунин истеҳсоли бемузди молҳо барои фурӯш иборат аст. Иқтисод барои ин музди намедиҳад, гарчанде ки он барои иқтисод ғоиданок аст.	Women's Unpaid Labor	Unpaid labor performed by women involves producing goods or services without compensation. This category includes domestic work, subsistence production for family needs, and the unpaid creation of goods for sale. Although this labor is not compensated by the economy, it is nonetheless valuable and contributes to the overall economy.
Никого не оставить позади	Основопологающий принцип Повестки дня в области устойчивого развития на период до 2030 года и Целей устойчивого развития (ЦУР). Свое практическое воплощение принцип находит в твердом обещании всех государств-членов ООН искоренить нищету во всех ее формах, покончить с дискриминацией и исключением, сократить неравенство и факторы уязвимости, которые мешают раскрывать свой потенциал как отдельным группам людей, так и человечеству в целом. «Никого не оставить позади» предполагает не только оказание поддержки беднейшим из бедных, но и требует борьбы с дискриминацией и растущим неравенством внутри стран и между ними, включая их причины. Основной причиной того, что некоторые люди оказываются вне	Ҳеҷ кас ба канор гузошта наштавад	Принципи асосии Рӯзнома дар соҳаи рушди устувор барои давраи то соли 2030 ва ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ). Ин принцип дар ваъдаи қатъӣ додани ҳамаи давлатҳои узви СММ барои ҳалли намудани қашшоқӣ, хотима додан ба таъъиз ва истисносозӣ, кам кардани нобаробарӣ ва омилҳои осебпазирӣ, ки чи ба гурӯҳҳои алоҳидаи одамон ва чи умуман ба тамоми инсоният барои кушодани иқтисодӣ худ ҳалал мерасонанд, таҷассум меёбад. «Ҳеҷ кас ба канор гузошта наштавад» на танҳо кӯмакрасониро ба табақаҳои қашшоқтарин, балки инчунин мубориза бурданро бо таъъиз ва нобаробарии торафт афзоянда дар дохили мамлакатҳо ва дар байни онҳо, аз ҷумла бартараф намудани сабабҳои онҳоро талаб мекунад. Сабаби	Leaving No One Behind	This is a fundamental principle of the 2030 Agenda for Sustainable Development and the Sustainable Development Goals (SDGs). It reflects the commitment of all UN Member States to eradicate poverty in all its forms, end discrimination and exclusion, and reduce inequalities and vulnerabilities that hinder both individual groups and humanity as a whole from reaching their full potential. "Leaving no one behind" encompasses more than just aiding the poorest. It involves addressing discrimination and rising inequalities both within and between countries, including their root causes. Persistent discrimination, such as gender discrimination, often leads to social exclusion, impacting individuals, families, and communities. This principle is grounded in the normative standards of the United

	пределов внимания, являются устойчивые формы дискриминации, включая гендерную дискриминацию, которая приводит к социальному исключению и отчуждению как отдельных людей, так и семей и целых сообществ. Сам принцип исходит из нормативных стандартов ООН, которые являются основой Устава Организации Объединенных Наций, международного права в области защиты прав человека и национальных правовых систем во всем мире.		асосии аз доираи диққат ва ғам-хорӣ берун мондани баъзе одамон шаклҳои устувори табъиз, аз ҷумла табъизи гендерӣ, мебошад, ки ба ҷудосозии иҷтимоии ҷи шахсони алоҳида ва ҷи оилаҳо ва умуман ҷамъиятҳо бурда мерасонад. Худи принцип аз он стандартҳои меъёрии СММ бармеояд, ки асоси Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид, ҳуқуқи байналмилалӣ дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқҳои инсон ва системаҳои миллии ҳуқуқи тамоми ҷаҳонро ташкил медиҳанд.		Nations, which underpin the Charter of the United Nations, international human rights law, and national legal systems worldwide.
Организация гражданского общества (ОГО) ¹⁵⁹	Это группа людей, которая действует в обществе способом, отличным как от правительства, так и от бизнеса.	Ташкилоти ҷомеаи шаҳрвандӣ (ТҶШ)	Ин гурӯҳи одамоне мебошад, ки фаъолияти онҳо дар ҷомеа ҳам аз фаъолияти ҳукумат ва ҳам аз фаъолияти тичорат фарқ мекунад.	Civil Society Organizations (CSOs)	A civil society organization (CSO) or non-governmental organization (NGO) is any non-profit, voluntary citizens' group which is organized on a local, national or international level. Task-oriented and driven by people with a common interest, civil society organisations (CSOs) perform a variety of services and humanitarian functions, bring citizens' concerns to Governments, monitor policies, and encourage political participation at the community level.
Пекинская Платформа действий ¹⁶¹	Принята на 4-й Всемирной Конференции женщин в Пекине в сентябре 1995 года одновременно с Пекинской Декларацией. Она утвердила основные	Платформа амалиёти Пекин	Соли 1995 дар Конференсияи чоруми умумиҷаҳонии Пекин оид ба вазъи занон, ҳамзамон бо Эъломиаи Пекин қабул карда шудааст. Он самтҳои асосии	Beijing Platform for Action ¹⁶²	Adopted at the 4th World Conference on Women in Beijing in September 1995, alongside the Beijing Declaration, this platform outlines guidelines for empowering women.

¹⁵⁹ Википедия¹⁶¹ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>¹⁶² Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	направления для расширения возможностей женщин, утверждая принцип равного разделения полномочий и ответственности мужчин и женщин дома, на рабочем месте и в публичной жизни, а также устранение препятствий для активного участия женщин во всех сферах частной и общественной жизни через полноправное и равное участие в принятии решений в экономической, социальной, культурной и политической жизни.		зерини фаъолиятро тасдиқ кард: васеъ намудани имкониятҳои занон, принсипи тақсимоти баробари ваколатҳо ва масъулияти мардону занон дар хона, дар ҷои кор ва дар ҳаёти ҷамъиятӣ, инчунин бартараф намудани монеаҳо дар роҳи иштироки фаъолонаи занон дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти шахсӣ ва ҷамъиятӣ, иштироки баробарҳуқуқона ва баробар дар қабули қарорҳо дар соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва сиёсӣ.		It emphasizes the principle of equal sharing of power and responsibilities between men and women in the home, workplace, and public life. The platform also aims to eliminate barriers to women's full and equal participation in all aspects of private and public life, including decision-making in economic, social, cultural, and political spheres.
Позитивные меры ¹⁶⁴	1. Для обеспечения полной и эффективной реализации равных прав, свобод и возможностей, предоставленных законодательством Республики Таджикистан, применяются позитивные меры. 2. Позитивными мерами являются временные специальные законодательные, административные и практические меры, направленные на защиту лиц, находящихся в невыгодных по сравнению с другими лицами условиях для преодоления сложившегося в прошлом неблагоприятного положения и обеспечения достижения полного равенства.	Чораҳои мусбат	1. Барои таъмини пурра ва самараноки амалигардони ҳуқуқ, озодӣ ва имкониятҳои баробар, ки бо қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шудаанд, чораҳои мусбат татбиқ карда мешаванд. 2. Чораҳои мусбат ин чораҳои муваққатии махсуси қонунгузорӣ, маъмурий ва амалӣ мебошанд, ки ба ҳифзи шахсони нисбат ба шахсони дигар дар шароитҳои номусоид қарордошта ҷиҳати бартараф намудани ҳолати номусоиди дар гузашта бавучудода ва таъмини ноилшавии баробарии комил равона карда шудаанд.	Positive Measures ¹⁶⁵]	1. Positive measures must be taken to ensure the full and effective implementation of equal rights, freedoms, and opportunities as provided by the legislation of the Republic of Tajikistan. 2. Positive measures are temporary legislative, administrative, and practical actions designed to protect individuals who are disadvantaged compared to others, address past inequalities, and achieve full equality. 3. Positive measures shall remain in place until de jure and de facto equality and social integration are achieved for disadvantaged individuals and groups.

164 Ст. 11 Закон РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022.

	3. Позитивные меры должны применяться до достижения юридического или фактического равенства и социальной интеграции лиц и (или) групп лиц, находящихся в невыгодных по сравнению с другими лицами условиях.		3. Чораҳои мусбат бояд то ноил шудан ба баробарии ҳуқуқӣ ё воқеӣ ва ҳамгироии иҷтимоии шахсон ва (ё) гурӯҳи шахсоне, ки нисбат ба шахсони дигар дар шароитҳои номусоид қарор доранд, татбиқ карда шаванд.		
Предупреждение насилия в семье¹⁶⁷	Комплекс правовых, экономических, социальных и организационных мер, осуществляемых субъектами, предупреждающими насилие в семье, направленные на защиту прав, свобод и законных интересов человека и гражданина в рамках семейных отношений, предупреждение насилия в семье, определение и устранение причин и условий, способствующих насилию в семье.	Пешгирии зӯроварӣ дар оила	Маҷмӯи чораҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва ташкилии аз ҷониби субъектҳои пешгирикунандаи зӯроварӣ дар оила амалишаванда, ки ба ҳимояи ҳуқуқу озодиҳо ва манфиатҳои қонунии инсон ва шаҳрванд дар доираи муносибатҳои оилавӣ, ба пешгирии зӯроварӣ дар оила, муайян ва бартарафсозии сабаб ва шароитҳои ба он мусоидаткунанда равона карда шудаанд	Prevention of Domestic Violence¹⁶⁸	A set of legal, economic, social, and organizational measures implemented by entities responsible for preventing domestic violence. These measures are aimed at protecting the rights, freedoms, and legitimate interests of individuals within the framework of family relationships, preventing domestic violence, and identifying and eliminating the causes and conditions that contribute to it.
Преследование на рабочем месте¹⁷⁰	Любая форма нефизического преследования (домогательства) на рабочем месте с повторяющимися действиями, которые оказывают унижающее воздействие на лицо и имеют целью ухудшения условий труда работника или его профессионального статуса	Таъқиб дар ҷои кор	Ҳама гуна шакли таъқиби ғайриҷисмонӣ дар ҷойи кор бо рафторҳои такроршаванда мебошад, ки ба шахс таъсири пастзананда мерасонад ва мақсади бад кардан ё боиси бад шудани шароити кории корманд ё мақоми касбии ӯро дорад.	Workplace Harassment¹⁷¹	Any form of non-physical harassment in the workplace that involves repeated actions intended to humiliate a person and worsen the working conditions or professional status of an employee.
Подстрекательство к	Любое поведение, посредством которого лицо оказывает давление или проявляет определенное	Таҳрик намудан ба таъъиз	Ҳама гуна муносибате мебошад, ки тавассути он шахс фишор ё рафтори муайянро бо	Incitement to Discrimination¹⁷⁴	Any behavior through which a person exerts pressure or engages in conduct aimed at discriminating

167 Закон РТ «О предупреждении насилия в семье», 2013 г.,

168 Law of the Republic of Tajikistan "On the Prevention of Domestic Violence", 2013.

170 Ст. 6 Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022 г.

171 Article 6 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", 2022.

дискриминации ¹⁷³	поведение с целью дискриминации третьего лица по признакам, установленным настоящим Законом.		мақсади таъбири шахси сеюм вобаста ба нишонаҳои муқаррарнамудаи Қонуни мазкур анҷом медиҳад.		against a third party on the grounds set forth by this Law.
Профессиональная сегрегация по признаку пола ¹⁷⁶	Это неравномерное распределение женщин и мужчин в экономике. Профессиональная сегрегация, с одной стороны, является одним из основных ресурсов создания гендера (создания между полами различий, которые не являются естественными, сущностными или биологическими); с другой стороны, профессиональная сегрегация сама формируется под воздействием гендерной системы, существующей в обществе. Одним из основных последствий профессиональной сегрегации оказывается неравенство доходов и социальных позиций между полами. Как правило, женщины гораздо чаще мужчин заняты на работах, отличающихся незначительными возможностями карьерного продвижения, невысокой заработной платой и нестабильностью с точки зрения занятости. Замечено, что отнесение тех или иных профессий к «женским» или «мужским» изменяется во времени и в пространстве. То есть профессии, которые считаются «женскими» в одном	Сегрегация (чуждокунии) касбӣ аз рӯи аломати чинс	Тақсимои нобаробари занҳо ва мардҳо дар иқтисод. Сегрегация касбӣ, аз як тараф, яке аз вохориҳои асосии ташкили гендер мебошад (дар байни ҷинсҳо гузаштани фарқиятҳо, ки табиӣ, ҳақиқӣ ё биологӣ нестанд); аз тарафи дигар, сегрегация касбӣ ҳудуд бо таъсири низоми гендерии дар ҷомеа вуҷуддошта ташаққули меёбад. Яке аз оқибатҳои асосии сегрегация касбӣ нобаробарии даромад ва нобаробарии мавқеи иҷтимоӣ дар байни ҷинсҳо мебошад. Одатан занҳо бештар бо корҳои машғул мебошанд, ки ба онҳо имконияти ночизи пешрафти мансабӣ, музди ками меҳнат ва ноустувории шуғл ҳосанд. Мушоҳида гардидааст, ки ба «занона» ва «мардона» ҷудо кардани ин ё он касб бо дигар шуғли вақт ва фазо тағйир меёбад. Яъне касбҳои, ки дар як ҷомеа «занона» ҳисоб карда мешаванд, метавонанд дар ҷомеаи дигар «мардона» ҳисоб карда шаванд, касбе, ки як вақтҳо «мардона» буд, метавонад бо таъсири як қатор омилҳо ба қатори касбҳои	Gender-based Occupational Segregation ¹⁷⁷	This term refers to the unequal distribution of women and men across different sectors of the economy. Occupational segregation is both a key factor in creating gender distinctions (differences between the sexes that are not natural, essential, or biological) and a result of the existing gender system in society. One of the primary consequences of occupational segregation is the disparity in income and social status between the sexes. Typically, women are more likely than men to be employed in jobs with limited career opportunities, lower wages, and greater employment instability. It is important to note that the classification of certain occupations as "female" or "male" varies across time and cultures. An occupation deemed "female" in one society may be considered "male" in another, and an occupation that was once "male" may gradually become "female" and vice versa, depending on various factors. The transition of an occupation from "male" to "female" or the reverse can occur for several reasons:

173 Ст. 7 Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022 г.

176 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с. 183.

177 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 183.

	обществе, могут считаться «мужскими» в другом, а профессия, бывшая одно время «мужской», может под влиянием ряда факторов постепенно перейти в разряд «женских» и наоборот. Переход «мужской» профессии в «женскую» и наоборот может происходить: во-первых, из-за изменения политической ситуации в стране (социальные катаклизмы: войны, революции) и проводимой государством социальной политики; во-вторых, из-за изменения социально-экономической ситуации в стране и мире: а) в связи с появлением новых отраслей народного хозяйства, что продиктовано развитием науки и техники, процессами глобализации экономики. Это влечёт за собой создание новых рабочих мест, появление новых профессий, переоценку уже существующих рабочих мест и профессий; б) в связи с изменением условий хозяйствования. Здесь имеется в виду переход от одной схемы организации экономики к другой. Например, смена командно-административной системы на рыночную; в-третьих, трансформация «мужской» профессии в «женскую» или «женской» в «мужскую» может быть обусловлена		«занона» гузарад ва баръакс. Гузариши касби «мардона» ба қатори касбҳои «занона» ва баръакс бо сабабҳои зерин рӯй дода метавонад: якум, бо сабаби тағйир ёфтани вазъияти сиёсӣ дар мамлакат (офатҳои иҷтимоӣ: ҷангҳо, инқилобҳо) ва сиёсати иҷтимоии давлат; дуюм, бо сабаби тағйир ёфтани вазъияти иҷтимоӣ иқтисодӣ дар мамлакат ва ҷаҳон: а) бинобар пайдо шудани соҳаҳои нави хоҷагии халқ дар натиҷаи инкишоф ёфтани илму техника ва равандҳои ҷаҳонишавии иқтисод. Ин боиси ташкил ёфтани ҷойҳои нави кор, пайдо шудани ихтисосҳои нав, аз нав арзёбӣ намудани ҷойҳои мавҷудбудаи корӣ ва ихтисосҳо мегардад; б) бинобар тағйир ёфтани шароитҳои хоҷагидорӣ. Ин ҷо гузариш аз як нақшаи ташкили иқтисод ба нақшаи дигар дар назар дошта шудааст. Масалан, ба системаи бозорӣ гузаштани системаи маъмурии фармондиҳӣ; сеюм, табдилёбии касби «мардона» ба «занона» ё «занона» ба «мардона» дар натиҷаи тағйир ёфтани тасаввурот дар ҷомеа дар бораи «мардона» ва занона».		first, due to shifts in the political landscape (such as wars or revolutions) and the social policies enacted by the state; second, due to socio-economic changes in the country and the world: a) the emergence of new sectors in the national economy, driven by scientific and technological advancements and economic globalization, can create new jobs and professions, altering the gender dynamics of existing ones; b) changes in business conditions, such as the shift from a command-and-administrative system to a market economy; third, shifts in societal perceptions of what is considered "male" or "female" work can also lead to a reclassification of professions along gender lines.
--	---	--	--	--	---

	изменением представлений о «мужском» и «женском» в обществе.				
Равенство полов¹⁸⁰ (эгалитарность)	Феминистская трактовка равенства предполагает, что мужчины и женщины должны иметь равные доли в социальной власти, равный доступ к общественным ресурсам. Равенство полов не является тождеством полов, тождеством их признаков, характеристик. Говорить о тождестве не позволяет, как минимум, различная роль в воспроизводстве. Термин эгалитарность (в данном случае синоним термина равенство полов) претерпел как минимум четыре этапа трансформации: 1) равенство; 2) равенство прав; 3) равенство прав и равенство возможностей; 4) равенство прав и равенство самооценности, самоидентификации.	Баробарии ҷинсҳо (эгалитарият)	Тафсири феминистии баробарӣ талаб менамояд, ки мардону занон бояд дар ҳокимияти иҷтимоӣ ҳиссаи баробар ва ба захираҳои ҷамъиятӣ дастрасии баробар дошта бошанд. Баробарии ҷинсҳо маънои монандии ҷинсҳо, монандии аломату хусусиятҳои онҳоро надорад. Нақшҳои гуногун дар тақдирҳои ҳамагонро намедихад, ки дар бораи монандӣ сухан ронем. Истилоҳи эгалитарият (дар ин маврид муроди истилоҳи баробарии ҷинсҳо) камаш чор марҳалаи тағйиротро аз сар гузаронд: 1) баробарӣ; 2) баробарии ҳуқуқҳо; 3) баробарии ҳуқуқҳо ва баробарии имкониятҳо; 4) баробарии ҳуқуқҳо ва баробарии худбаҳодиҳӣ, худмушаххасгардонӣ.	Gender Equality (Egalitarianism)¹⁸¹	The feminist interpretation of equality asserts that men and women should have equal shares in social power and equal access to public resources. Gender equality does not imply the sameness of sexes or the identity of their traits and characteristics. For example, the different roles in reproduction prevent us from considering the sexes as identical. The term "egalitarianism" (used here as a synonym for gender equality) has evolved through at least four stages of transformation: 1) equality; 2) equality of rights; 3) equality of rights and opportunities; 4) equality of rights, self-worth, and self-identification.
Разделение труда по признаку пола (гендерное разделение труда)¹⁸³	Понятие разделение труда относится к разграничению задач, включённых в производство товаров и услуг, и привлечению к этим задачам тех или иных индивидов. Следует различать техническое и социальное разделение труда: первое относится к	Тақсимои меҳнат аз рӯи аломати ҷинс (тақсимои гендерии меҳнат)	Мафҳуми тақсимои меҳнат чунин маъно дорад: ҷудо кардани вазифаҳо оид ба истеҳсоли мол ва хизматрасониҳо, ба иҷрои ин вазифаҳо ҷалб намудани ин ё он фардҳо. Тақсимои техникаӣ ва иҷтимоии меҳнатро фарқ	Sexual Division of Labor (Gendered Division of Labor)¹⁸⁴	The concept of the sexual division of labor, also referred to as the gendered division of labor, involves the differentiation of tasks in the production of goods and services, as well as the assignment of these tasks to individuals based on gender. It is necessary to distinguish

¹⁸⁰ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.191.¹⁸¹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 191.¹⁸³ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.193.¹⁸⁴ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 193.

	специализированным задачам в производственном процессе, второе - к обществу в целом. На протяжении XX века учёные анализировали растущую специализацию и её различные последствия, одним из которых является разделение труда по признаку пола, влекущее отношения доминирования и подчинения между мужчинами и женщинами.		кунондан мумкин аст: якумӣ ба вазифаҳои махсуси раванди истеҳсол дахл дорад, дуюмӣ – умуман ба ҷомеа. Дар давоми асри XX олимони махсусгардонии афзоянда ва оқибатҳои ғуногуни онро таҳлил намуданд. Яке аз онҳо тақсимои меҳнат аз рӯи аломати ҷинс мебошад, ки боиси пайдо шудани муносибатҳои фармонфармой ва тобеияти байни мардону занон мегардад.		between the technical and social division of labor: the first refers to specialized tasks in the production process, and the second refers to society as a whole. Throughout the 20th century, scholars extensively studied the increasing specialization and its various consequences, including the gendered division of labor, which often leads to relationships of dominance and subordination between men and women.
Расширение возможностей женщин (усиление влияния женщин на характер власти)	Расширение возможностей женщин¹⁸⁷ Целенаправленная политика или комплекс мер по увеличению представленности и участия женщин на уровне принятия решений и расширения их полномочий в управлении и контроле над ресурсами во всех сферах человеческой деятельности. Расширение экономических прав и возможностей женщин¹⁸⁸ Расширение экономических прав и возможностей женщин Таджикистана — это процесс, который включает в себя возможности и способности женщин пользоваться конституционно гарантированными правами и материальными, нематериальными ресурсами и улучшать свое	Васеъ намудани имкониятҳо и занон (пурзӯр намудани таъсири занон ба табиати ҳокимият)	Васеъ намудани имкониятҳои занон Сиёсати мақсаднок ва маҷмуи тадбирҳо оид ба зиёд намудани намоёндагӣ ва иштироки занон дар сатҳи қабули қарорҳо ва васеъ намудани ваколатҳои онҳо дар идоракунии ва назорат ба захираҳо дар тамоми соҳаҳои фаъолияти инсон. Васеъ намудани ҳуқуқи имкониятҳои иқтисодии занон Васеъ намудани ҳуқуқи имкониятҳои иқтисодии занони Тоҷикистон равандест, ки дар он занҳо барои истифода бурдани ҳуқуқҳои кафолатдодаи Конститутсия, захираҳои моддию ғайримоддӣ ва беҳтар намудани некӯаҳволии иқтисодии худ имконият ва қобилият доранд.	Women's Empowerment (Strengthening the Influence of Women on Power)	Women's Empowerment¹⁹⁰ This refers to a targeted policy or set of measures aimed at increasing the representation and participation of women in decision-making processes and expanding their authority in managing and controlling resources across all spheres of human activity. Economic Empowerment of Women¹⁹¹ The economic empowerment of women in Tajikistan is a process that encompasses women's opportunities and abilities to exercise their constitutionally guaranteed rights, access tangible and intangible resources, and improve their economic well-being. Women's economic empowerment involves their ability to exercise

¹⁸⁷ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

¹⁸⁸ Из отчета ОО «Гендер и развитие». Экономические права и возможности женщин Таджикистана: барьеры и перспективы. Душанбе. 2023

¹⁹⁰ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

¹⁹¹ From the report of the PO "Gender and Development". Economic Rights and Opportunities of Women in Tajikistan: Barriers and Prospects. Dushanbe, 2023.

	экономическое благополучие. Расширение экономических прав и возможностей женщин относится к способности женщин пользоваться своим правом, контролировать и извлекать выгоду из ресурсов, активов, дохода и собственного времени, а также способности управлять рисками и улучшать свое экономическое положение и благосостояние. Расширение прав и возможностей — это процесс, который предоставляет женщинам и мужчинам возможность планировать свою жизнь, принимать собственные решения при возникновении тех или иных жизненно важных проблем, реализовать свои потребности и мечты. Ощущение права принимать собственные решения создает чувство расширения возможностей. Расширение прав и возможностей включает в себя действия по повышению статуса женщин в обществе, местном сообществе и семье посредством получения различных видов образования, источников дохода, повышения осведомленности по различным вопросам и др.		Васеъ намудани ҳуқуқу имкониятҳои иқтисодии занон иборат аст аз баланд бардоштани қобилияти занон дар истифодаи ҳуқуқҳои худ, назорат кардан ва ғоида гирифтани аз захираҳо, дороиҳо, даромад ва вақти худ, инчунин дар беҳтар намудани шароити неқӯаҳволии иқтисодии худ. Васеъ намудани ҳуқуқу имкониятҳо раванDEST, ки ба занону мардон имконият медиҳад ҳаёти худро ба нақша гиранд, ҳангоми пайдо шудани ин ё он мушкилоти ҳаёти қарорҳои худро қабул намоянд ва талаботу орзуҳоишонро амалӣ созанд. Эҳсоси ҳуқуқ доштан ба қабули қарорҳои худ ҳиссиёти васеъ намудани имкониятҳо ба вуҷуд меорад. Васеъ намудани ҳуқуқу имкониятҳо амалҳои барои баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа, дар ҷамъияти маҳаллӣ ва оила тавассути гирифтани намудҳои гуногуни таълим, манбаъҳои даромад, баланд бардоштани сатҳи огоҳӣ дар масъалаҳои гуногун ва ғ. дар бар мегирад.		rights, control, and benefit from resources, assets, income, and their own time, as well as their capacity to manage risks and enhance their economic situation and overall well-being. Empowerment is a process that enables both women and men to plan their lives, make decisions when faced with critical issues, and realize their needs and aspirations. The feeling that one has the right to make independent decisions fosters a sense of self-empowerment. Empowerment involves actions aimed at elevating the status of women in society, within local communities, and within families through various forms of education, income generation, awareness-raising on different issues, and more.
Сегрегация ¹⁹²	Любое обращение (действие или бездействие), прямо или	Сегрегатсия (Ҷудокунӣ)	Ҳама гуна муносибат (амал ё беамалӣ), ки ба таври бевосита ва	Segregation ¹⁹³¹⁹⁴	Segregation refers to any attitude, action, or inaction that directly or

192 Ст. 8 Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022 г.

193 Article 8 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", 2022.

194 Definition by ADB.

	косвенно приводящее к разделению или различию лица по признакам, установленным настоящим Законом.		(ё) бавосита ба чӯдокунӣ ё фарқгузори шаҳс аз рӯи нишонаҳои муқаррарнамудаи Қонуни мазкур оварда мерасонад.		indirectly leads to the separation or differentiation of a person based on the grounds established by this Law.
Сексуальное домогательство	Сексуальное домогательство - любая форма недоброжелательного, неблагоприятного вербального, невербального или физического поведения сексуального характера, которое направлено или представляет собой оскорбление чести и достоинства лица или создание для него устрашающей, враждебной, унижающей, ущемляющей достоинство или оскорбительной обстановки. ¹⁹⁵ Сексуальным домогательством считаются любые неуместные непристойные предложения сексуального характера, запросы сексуальных услуг и прочие виды поведения сексуального характера, которые обоснованно могут считаться оскорбительными или унижительными для другого лица. ¹⁹⁶	Таъқиби ҷинсӣ	Озори ҷинсӣ – ҳама гуна рафтори бераҳмона, номатлуби шифоҳӣ, ғайри шифоҳӣ ё ҷисмонии дорои хусусияти шаҳвонӣ мебошад, ки барои таҳқир ё таҳқири шаъну эътибори шаҳс ё барои ӯ эҷод намудани муҳити тарсондан, душманӣ, таҳқиркунанда, паст задани шаъну шараф ё таҳқир пешбинӣ ё равона шудааст. Таъқиби ҷинсӣ ҳама гуна пешниҳодҳои номатлуб ва ношоистаи дорои хусусияти шаҳвонӣ, дархостҳо оид ба неъматҳои шаҳвонӣ ё рафтори дигари дорои хусусияти шаҳвониро дар бар мегирад, ки метавонанд барои шахси дигар таҳқиромез ё таҳқиромез ҳисобида шаванд.	Sexual Harassment	Sexual harassment refers to any form of malevolent, inappropriate verbal, non-verbal, or physical conduct of a sexual nature that is intended to, or results in, an insult to a person's honor and dignity, or the creation of an intimidating, hostile, humiliating, degrading, or offensive environment for that person. ¹⁹⁸ Sexual harassment is any unwelcome sexual advance, request for sexual favor, or any other behavior of a sexual nature that can reasonably be expected to cause offense or humiliation to another person. ¹⁹⁹

¹⁹⁵ Ст. 6. Закона РТ «О равенстве и ликвидации всех форм дискриминации», 2022г.

¹⁹⁶ Руководство для сотрудников ООН. Этика в нашей работе. Совместная публикация Бюро ООН по вопросам этики и Управления людских ресурсов ООН. [un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf](https://www.un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf), с.36

¹⁹⁸ Article 6 of the Law of the Republic of Tajikistan "On Equality and Elimination of All Forms of Discrimination", 2022.

¹⁹⁹ A Guide for UN Staff: Putting Ethics to Work. Joint publication of the United Nations Ethics Office and United Nations Office of Human Resources Management. Available at: https://www.un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf (in Russian), p. 36.

Сексуальные домогательства на рабочем месте ²⁰⁰	Сексуальные домогательства на рабочем месте (сексуальные преследования на работе) - сексуальные предложения, требования «сексуальных услуг» и прочие вербальные и физические действия сексуальной направленности, выдвигаемые в качестве условия приёма на работу или сохранения работы, когда вынужденное согласие женщины или её отказ от подобных предложений становится определяющим при вынесении решения о найме, сохранении рабочего места или продвижении по службе, а также когда целью или результатом таких действий является влияние на производительность труда или создание устрашающей, враждебной или оскорбительной обстановки на рабочем месте.	Тамаҷӯии шаҳвонӣ дар ҷои кор	Тамаҷӯии шаҳвонӣ дар ҷои кор (таъқиби шаҳвонӣ дар ҷои кор) аз таклифҳои шаҳвонӣ, талаб кардани «хизматрасониҳои шаҳвонӣ» ва дигар амалҳои шифоҳӣ ва ҷисмонии шаҳвоние иборат аст, ки ба сифати шарт ба кор қабул кардан ё нигоҳ доштан дар ҷои кор пешниҳод карда мешаванд, вақте ки ризоияти иҷбории зан ё рад кардани ӯ ҳангоми баровардани қарор дар бораи ба кор қабул кардан, нигоҳ доштани ҷои кор ва пешрафт дар хизмат омилҳои ҳалқунанда мегарданд, инчунин вақте ки мақсад ё натиҷаи чунин амалҳо таъсир расондан ба ҳосилнокии меҳнат ё ба вучуд овардани муҳити тарс, бадбинӣ ё таҳқир дар ҷои кор мебошад.	Sexual Harassment in the Workplace ²⁰¹	Sexual harassment in the workplace refers to sexual advances, requests for sexual favors, and other verbal or physical actions of a sexual nature that are imposed as a condition for hiring, maintaining employment, or promotion. It occurs when a woman's forced consent or refusal of such advances becomes a decisive factor in employment, retaining, or promotion decisions, or when such actions are intended to or result in affecting job performance or creating an intimidating, hostile, or abusive work environment.
Сексуальное насилие ²⁰³	Фактическое или угрожаемое физическое посягательство сексуального характера, осуществляемое силой или в неравных или принудительных условиях.	Зӯроварии шаҳвонӣ	Қасди ҳақиқӣ ё таҳдидшавандаи дорои хусусияти шаҳвонӣ, ки бо ёрии қувва ё дар шароитҳои нобаробар ва иҷборӣ амалӣ карда мешавад.	Sexual Violence ²⁰⁴	Sexual violence refers to actual or threatened physical assault of a sexual nature, carried out by force or under conditions of inequality or coercion.
Сексуализированное насилие ²⁰⁶	Любое принудительное сексуальное действие или использование сексуальности другого человека.	Зӯроварии ҷинсӣ	Ҳама гуна амали маҷбурии ҷинсӣ ё истисмори шаҳвонии шахси дигар.	Sexualized Violence ²⁰⁷	Sexualized violence involves any forced sexual act or exploitation of another person's sexuality.

200 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.176

201 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 176.

203 Определение АБП

204 Definition by ADB.

206 Википедия

207 Wikipedia

Сексуальная эксплуатация ²⁰⁹	Любое злоупотребление или попытка злоупотребления уязвимым положением, властью или доверием в сексуальных целях, включая, в частности, получение денежной, социальной или политической выгоды от сексуальной эксплуатации другого лица.	Истисмори шаҳвонӣ	Ҳама гуна суъистифода ё таҳдиди суъистифода аз вазъияти осебпазирона, ҳокимият ё боварӣ бо мақсадҳои шаҳвонӣ, аз ҷумла гирифтани ғоидаи пулӣ, иҷтимоӣ ё сиёсӣ аз истисмори шаҳвонии шахси дигар.	Sexual Exploitation ²¹⁰	Any actual or attempted abuse of a position of vulnerability, differential power, or trust, for sexual purposes, including but not limited to profiting monetarily, socially, or politically from the sexual exploitation of another.
«Стеклянный потолок» ²¹¹	Популярное выражение, подразумевающее невидимые барьеры, препятствующие продвижению женщин по службе.	«Сақфи шишагӣ»	Ибораи маъмулест, ки монеаҳои ноаёнӣ роҳи пешрафти мансабии занонро ифода мекунад.	"Glass Ceiling" ²¹²	A widely used term referring to invisible barriers that hinder the advancement of women in the workplace.
Толерантность ²¹³	Принятие и уважение чужого выбора, чужих особенностей, мнений. Толерантность предполагает активную позицию человека, а не пассивно-терпимое отношение к окружающим событиям. Толерантность не равносильна безразличию.	Таҳммулпазирӣ	Қабул ва эҳтироми интиҳоб, хусусиятҳо ва ақидаҳои дигарон. Таҳммулпазирӣ мавқеи ғайрифаъоли таҳммулпазирро ба рӯйдодҳои атроф дар назар дорад. Таҳммулпазирӣ бо бепарвоӣ яксон нест.	Tolerance ²¹⁴	The term refers to the acceptance and respect of others' choices, characteristics, and opinions. It requires an active stance, rather than a passive, indifferent attitude towards the surrounding events. Tolerance should not be confused with indifference.
Устойчивое развитие	Устойчивое развитие — это концепция, направленная на удовлетворение текущих потребностей общества без ущерба для возможностей будущих поколений удовлетворять свои собственные потребности. Оно включает в себя сбалансированное взаимодействие экономического роста, социальной справедливости и охраны окружающей среды.	Рушди устувор	.Рушди устувор – ин концепсия, ки ба қонеъ гардонидани ниёзҳои ҳаррӯзаи ҷомеа, бидуни осеб расонидан ба наслҳои оянда барои қонеъ кардани ниёзҳои онҳо нигаронида шудааст. Он ҳамкориҳои мутавозини байни рушди иқтисодӣ, адолати иҷтимоӣ ва ҳифзи муҳити зистро дар бар мегирад.	Sustainable Development	Sustainable development is a concept focused on meeting the current needs of society without compromising the ability of future generations to meet their own needs. It encompasses a balanced integration of economic growth, social justice, and environmental protection.

209 Руководство для сотрудников ООН. Этика в нашей работе. Совместная публикация Бюро ООН по вопросам этики и Управления людских ресурсов ООН. [un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf](https://www.un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf) с.11
 210 A Guide for UN Staff. Putting Ethics to Work. Joint publication of the United Nations Ethics Office and United Nations Office of Human Resources Management. Available at: https://www.un.org/ru/ethics/pdf/leadership_guide_ru.pdf (in Russian), p. 11.

211 Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.211

212 Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 211.

213 . Декларация о принципах толерантности , ЮНЕСКО, 1995

214 Declaration on the Principles of Tolerance, UNESCO, 1995.

Цели Устойчивого Развития (ЦУР)	Набор из 17 взаимосвязанных целей, разработанных в 2015 году Генеральной ассамблеей ООН в качестве «плана достижения лучшего и более устойчивого будущего для всех». Эти цели были названы в резолюции Генассамблеи «Повесткой дня на период до 2030» года, и они заменили собой Цели развития тысячелетия. Итоговый документ Генассамблеи «Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года» содержит 17 глобальных целей и 169 соответствующих задач.	Ҳадафҳои Рушди Устувор	Маҷмуи иборат аз 17 ҳадафи бо якдигар алоқаманде, ки соли 1975 Маҷмааи Умумии СММ ба сифати «нақшаи ба даст овардани ояндаи беҳтар ва устувортар барои ҳама» қабул кардааст. Ин ҳадафҳо дар қатъномаи Маҷмааи Умумӣ «Рӯзнома барои давраи то соли 2030» номида шуда, Ҳадафҳои рушди ҳазорсоларо иваз намуданд. Ҳуҷҷати хотимагии Маҷмааи Умумӣ «Дигаргунсозии олами мо: Рӯзнома дар соҳаи рушди устувор барои давраи то соли 2030» дорои 17 ҳадафи ҷаҳонӣ ва 169 вазифаи дахлдор мебошад.	Sustainable Development Goals (SDGs)	The Sustainable Development Goals are a set of 17 interlinked goals designed by the UN General Assembly in 2015 to be a blueprint for achieving a better and more sustainable future for all people. These goals, outlined in the resolution known as the 2030 Agenda for Sustainable Development replaced the Millennium Development Goals. The final document of the General Assembly, "Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development," includes 17 global goals and 169 associated targets.
Феминизм ²¹⁸	Совокупность теорий и движений, направленных на достижение равных прав и возможностей для женщин во всех сферах жизни. Феминизм как социальное движение возникает в Европе в конце 18 века и становится массовым явлением во второй половине 20 века. В феминизме различают несколько течений в зависимости от способа достижения поставленной цели: либеральный феминизм - предоставление формального правового равенства, радикальный феминизм - борьба против патриархатной	Феминизм (зангарой)	Маҷмуи назария ва ҳаракатҳое, ки барои ба даст овардани ҳуқуқи имкониятҳои баробар барои занон дар ҳамаи ҷанбаҳои ҳаёт равона гардидаанд. Феминизм чун ҳаракати иҷтимоӣ дар охири асри 18 дар Аврупо пайдо шуд ва дар нимаи дуюми асри 20 хусусияти оммавӣ пайдо намуд. Феминизм вобаста ба усулҳои ба даст овардани мақсадҳои гузошташуда ба якҷанд ҷараён тақсим мешавад: феминизми либералӣ – ба даст овардани баробарии расмии ҳуқуқӣ, феминизми тундгаро (радикалӣ) – мубориза ба муқобили	Feminism ²¹⁹	Feminism is a set of theories and movements aimed at achieving equal rights and opportunities for women in all spheres of life. As a social movement, feminism emerged in Europe at the end of the 18th century and gained prominence as a mass phenomenon in the second half of the 20th century. Various trends in feminism focus on different approaches to achieving gender equality: liberal feminism advocates for formal legal equality; radical feminism challenges patriarchal systems and masculine forms of governance; and socialist feminism

²¹⁸ Глоссарий гендерных терминов. ЮНИФЕМ. 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>²¹⁹ Glossary of Gender-Related Terms, UNIFEM, 2001. <https://vocabulary.ru/slovari/glossarii-gendernyh-terminov-yunifem.html>

	цивилизации и маскулинного типа власти, социалистический феминизм - направленный на решение социальных проблем, обеспечение социального равенства и снятие двойного бремени.		тамаддуни патриархалӣ ва тарзи ҳокимияти мардона, феминизми сотсиалистӣ, ки ба ҳалли мушкилоти иҷтимоӣ, таъмини баробарии иҷтимоӣ ва аз миён бардоштани сарбории дучандаи закон равона шудааст.		addresses social issues, promotes social equality, and seeks to alleviate the double burdens faced by women.
Феминизация /Феминизация бедности	Возрастание количества женщин в каких-либо социальных, экономических или политических процессах или сферах, а также появление присущих женщинам характеристик. ²²⁰ Термин широко применяется в терминологических словосочетаниях феминизация бедности (см. Бедность), феминизация безработицы, феминизация власти, феминизация некоторых видов занятости - феминизация школьного обучения, например. Тенденция к увеличению числа женщин среди бедных и беднейших слоёв населения как следствие экономических кризисов, глобализации и реструктуризации. Кроме того, понятие «феминизация бедности» предполагает, что женщины в большей степени, чем мужчины, испытывают воздействие бедности и её последствий. Иными словами, речь идёт не только о том, что женщины в большем количестве	Феминизация /Феминизация бедности	Миқдори занон дар ин ё он раванд ё ҷанбаи иҷтимоӣ, иқтисодӣ ё сиёсӣ, инчунин пайдошавии хусусиятҳои ба занҳо хосбуда. Истилоҳи мазкур дар ибораҳои феминизатсияи камбизоатӣ (ниг. Камбизоатӣ), феминизатсияи бекорӣ, феминизатсияи ҳокимият, феминизатсияи баъзе намудҳои шуғл, масалан, феминизатсияи таҳсилоти мактабӣ ва ғ. васеъ истифода бурда мешавад. Тамоюли афзоиши шумораи занон дар байни табақаҳои қашшоқ ва қашшоқтарини аҳоли чун оқибати бӯҳронҳои иқтисодӣ, ҷаҳонишавӣ ва азнавсозӣ. Ғайр аз ин, мафҳуми «феминизатсияи камбизоатӣ» ҳаминро мефаҳмонад, ки занҳо нисбат ба мардҳо бештар таъсири қашшоқӣ ва оқибатҳои онро ҳис мекунанд. Ба таври дигар гӯем, сухан на танҳо дар бораи он меравад, ки миқдори занҳо дар байни табақаҳои қашшоқ ва	Feminization / Feminization of Poverty	The term refers to an increase in the number of women participating in social, economic, or political processes or spheres, as well as the emergence of characteristics traditionally associated with women. ²²¹ The term is commonly used in various contexts, such as the "feminization of poverty" (see "Poverty"), "feminization of unemployment", "feminization of power", and "feminization of certain types of employment" such as schooling. The "feminization of poverty" denotes the trend of increasing numbers of women among the poorest segments of the population, often as a result of economic crises, globalization, and restructuring. This concept highlights that women are more likely than men to experience the adverse effects of poverty. It emphasizes that women, along with their children, not only make up a larger proportion of the poor but also face significantly greater

²²⁰ Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.219.²²¹ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, p. 219.

	представлены среди бедных и беднейших слоёв населения, но в первую очередь то, что они и их дети испытывают при этом гораздо большие тяготы и сталкиваются с более серьёзными препятствиями при попытках улучшить своё положение.		қашшоқтарини аҳоли зиёдтар аст, балки пеш аз ҳама дар бораи он меравад, ки онҳо ва кӯдаконашон дар ин маврид душвориҳои вазнинро ҳис мекунанд ва ҳангоми кӯшиш намудан барои беҳтар намудани вазъияти худ бо монеаҳои ҷиддӣ дучор мешаванд.		hardships and obstacles in efforts to improve their situation.
Феминизация занятости ²²²	Предполагает два принципиальных изменения ситуации на рынке труда: первое — это существенное расширение занятости женщин в оплачиваемом секторе экономики; второе - возникновение новых качественных видов занятости, которые считаются женскими, потому что женщины ассоциируются с более низкой оплатой труда, гибкими и неформальными видами трудовой деятельности. Феминизация занятости также - это процесс втягивания женщин на рынок труда и немедленного выталкивания в низкооплачиваемые и нестабильные сегменты экономики, хотя предполагалось, что благодаря расширению участия женщин в экономике они выиграют от процесса глобализации производства, развития торговли и сервиса. Однако женщины интегрируются и	Феминизацияи шуғл	Ду тағйироти куллии вазъи бозори меҳнатро дар бар мегирад: якум — ба кулӣ васеъ намудани шуғли занон дар бахши музднокии иқтисод; дуюм — пайдо шудани намудҳои сифатан нави шуғл, ки занона ҳисоб карда мешаванд, зеро ҷунин тасаввур карда мешавад, ки ба занон пардохти ками музди меҳнат ва намудҳои тағйирёбанда ва ғайрирасмии фаъолияти меҳнатӣ хос мебошад. Феминизацияи шуғл низ раванди ба бозори меҳнат ҷалб намудани занон ва аз корҳои каммузд ва ноустувори соҳаи иқтисод ғавран раҳо намудани онҳо мебошад, гарчанде пешбинӣ шуда буд, ки ба туфайли васеъ намудани иштироки занон дар иқтисод онҳо аз раванди ҷаҳонишавии истеҳсолот, рушди савдо ва хизматрасонӣ бӯрд мекунанд. Аммо занон ҳамзамон ҳамгиро ва	Feminization of Employment ²²³	The feminization of employment involves two fundamental changes in the labor market: first, a significant increase in women's participation in the paid sector of the economy; and second, the emergence of new types of employment deemed "female," often associated with lower wages, flexible arrangements, and informal work. This process also involves drawing women into the labor market while simultaneously pushing them into low-paid and unstable segments of the economy. Despite the expectation that increased female participation would yield benefits from globalization, production, trade, and service development, women are being integrated into and marginalized within these sectors. Female labor is often perceived as a cheap and adaptable resource.

²²² Словарь гендерных терминов под ред. А. А. Денисовой. 2002. с.219-220²²³ Dictionary of Gender Terms, edited by A.A. Denisova, 2002, pp. 219-220.

	маргинализируются одновременно. Дешёвая и подвижная женская рабочая сила воспринимается как естественный и расширяющийся ресурс.		маргинали мешаванд. Қувваи кори арзон ва серҳаракати занон ба сифати захираи табиӣ ва торафт васеъшаванда дарк карда мешавад.		
Цели Устойчивого Развития	Цели в области устойчивого развития (ЦУР) (англ. Sustainable Development Goals (SDGs)) — набор из 17 взаимосвязанных целей, разработанных в 2015 году Генеральной ассамблеей ООН в качестве «плана достижения лучшего и более устойчивого будущего для всех». Эти цели были названы в резолюции Генассамблеи «Повесткой дня на период до 2030» года, и они заменили собой Цели развития тысячелетия. Итоговый документ Генассамблеи «Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года» содержит 17 глобальных целей и 169 соответствующих задач.	Ҳадафҳои Рушди Устувор	Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ) (англ. Sustainable Development Goals (SDGs)) — маҷмуи иборат аз 17 ҳадафи бо якдигар алоқаманде, ки соли 2015 Маҷмаи Умумии СММ ба сифати «нақшаи ба даст овардани ояндаи беҳтар ва устувортар барои ҳама» қабул кардааст. Ин ҳадафҳо дар Қатъномаи Маҷмаи Умумӣ «Рӯзнома барои давраи то соли 2030» номида шуда, Ҳадафҳои рушди ҳазорсоларо иваз намуданд. Ҳуҷҷати хотимавии Маҷмаи Умумӣ «Дигаргунсозии олами мо: Рӯзнома дар соҳаи рушди устувор барои давраи то соли 2030» дорои 17 ҳадафи ҷаҳонӣ ва 169 вазифаи дахлдор мебошад.	Sustainable Development Goals	Sustainable Development Goals (SDGs) The Sustainable Development Goals are a set of 17 inter-linked goals designed by the UN General Assembly in 2015 to be a blueprint for achieving a better and more sustainable future for all people. These goals, outlined in the resolution known as the 2030 Agenda for Sustainable Development replaced the Millennium Development Goals. The final document of the General Assembly, "Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development," includes 17 global goals and 169 associated targets.
Эйджизм	Дискриминация по возрасту (англ. ageism ['eidʒ.izm], от англ. age — «возраст») — дискриминация человека на основании его возраста. Проявляется в готовности взаимодействовать на равных началах и сотрудничать лишь с теми людьми, кто соответствует некоему заранее установленному критерию возраста.	Эйчизм (таъъиз аз рӯи синну сол)	Таъъиз аз рӯи синну сол (эйчизм) (англ. ageism ['eidʒ.izm], аз англ. age — «синну сол») — таъъизи инсон дар асоси синну соли он. Тайёр будан ба ҳамкорӣ дар асосҳои баробар танҳо бо он шахсоне, ки бо маҳаки синнусолии пешакӣ муқарраршуда мувофиқат мекунад.	Ageism	Ageism, or age discrimination, refers to discrimination against individuals based on their age. It manifests as a reluctance to engage or cooperate equally with people who do not meet a specific, predetermined age criterion.

Эмпатия	Осознанное сопереживание текущему эмоциональному состоянию другого человека без потери ощущения происхождения этого переживания. Соответственно эмпат — это человек с развитой способностью к эмпатии.	Эмпатия (изҳори ҳамдардӣ)	Ҳамдардии бошууруна ба ҳолати равонии шахси дигар бидуни гум кардани ҳисси пайдоиши ин ҳолат. Ҳамин тариқ, эмпат (ҳамдард) - шахсест, ки қобилияти ҳамдардӣ карданро дорад.	Empathy	The conscious act of understanding and sharing another person's emotional state while maintaining awareness of the source of that experience. An empath, therefore, is someone with a heightened capacity for empathy.
----------------	--	--	---	----------------	--

Этот печатный материал был создан при финансовой поддержке Структуры «ООН-женщины» в Таджикистане. Мнения, выраженные в данной публикации, принадлежат автору(ам) и не обязательно отражают точку зрения Структуры «ООН-женщины», Организации Объединенных Наций и любой из ее аффилированных организаций.

Ин маводи чопӣ бо дастгирии молиявии Созмони Занони СММ дар Тоҷикистон таҳия шудааст. Андешаҳои дар ин нашрия баёншуда аз онӣ муаллиф(ҳо) мебошанд ва ҳатман нуқтаи назари Созмони Занони СММ, Созмони Милали Муттаҳид ё ягон созмони вобастаи онро инъикос намеkunанд.

This publication was produced with the financial support of UN Women in Tajikistan. The views expressed in this publication are those of the author(s) and do not necessarily reflect the views of UN Women, the United Nations or any of its affiliated organizations.

